

Deti maľovali vojakov

Sa vz. 58
v Afganistane

Téma:
Dovolenka,
oddych,
relax

Rozhovor:
náčelník
Generálneho
štábu OS SR
generálporučík
Milan Maxim

Vojenský
čin roka

ŽELEZNÝ MUŽ

zo Žiliny

V Lešti sa 28. mája konal 10. ročník súťaže Železný muž. Zapojilo sa do nej tridsať zástupcov rezortov obrany, vnútra a spravodlivosti. Súťažili bez rozdielu vekových a hmotnostných kategórií. Pri zvládaní desiatky súťažných disciplín siahli až na dno síl.

Po zrýchlenom presune v uniforme, kanadách a s samopalom v ruke ich čakal tlak na lavičke, ťahanie terénneho vozidla, zhyby na hrazde doskočnej nadhmatom, nosenie dvoch bremien, prekážková dráha CIZMA, šplh na lane bez prírazu, nosenie krosien a na záver plávanie cez vodnú prekážku v uniforme. Víťazom sa už po štvrtý raz stal poručík zo žilinského pluku špeciálneho určenia, čo sa dosiaľ nepodarilo nikomu. Žiaľ, pravidlá nám nedovoľujú uviesť jeho meno. Na druhom mieste skončil podpráporčík Peter Ursíny z banskobystrického Pohotovostného útvaru policajného zboru a na treťom podpráporčík Michal Sklárčik z bratislavského Úradu pre ochranu ústavných činiteľov.

Text a foto: Jozef Žiak

Pavol Vitko
šéfredaktor

„Do Afganistanu sme prileteli v poriadku a všetci slovenskí vojaci v ISAF sú OK,“ – ako dobre sa mi hovoria tieto slová po tom, ako aj náš deväťčlenný rezortný podporný tím pristál s vojakmi júnovej rotácie na leteckej základni KAF v Kandaháre. Z troch stoviek tvári tých čo prišli, sa dá prečítať energia, guráž a zodpovednosť. Tí čo odlietajú, si z nich utierajú pot s prachom a tešia sa domov. Ako je všeobecne známe, ide o poslednú rotáciu v ISAF, lebo táto operácia NATO sa v decembri končí. Za desaťročie sa v nej do polovice júna 2014 vystriedalo 3 299 slovenských vojakov, z toho 16 žien. Traja naši padli. Ako pritom avizoval minister obrany Martin Glváč, Slovenská republika je zodpovedný člen NATO a v Afganistane zostane tak dlho, ako to bude nevyhnutné. Takže naši budú podľa potreby a možností pôsobiť aj v pripravovanej misii Resolute Support.

V tomto čísle aj na svoju službu v ISAF spomína kapitán Stanislav Sikel, ktorého minister obrany zaradil do rezortnej Siene cti a slávy (32 – 33). Venujeme sa aj cvičeniam Zelená vlna a Letná búrka. No a ako v rozhovore zdôraznil náčelník Generálneho štábu OS SR genpor. Milan Maxim, naše jednotky zaradené do takzvanej „stand by“ fázy síl reakcie NATO (NRF), boli začiatkom leta preverené tak nečakane a v takom rozsahu, ako ozbrojené sily už dávno nezažili.

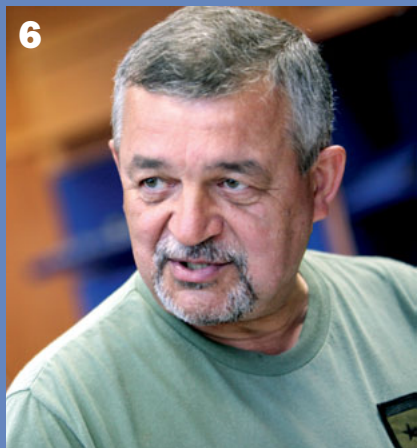
Pravdaže, letné mesiace nie sú charakteristické len búrkami či previerkami, ale aj oddychom. V téme čísla sa venujeme aj možnostiam rekreácie v rezortných zariadeniach. No a aby našim vojakom opäť nezávideli najmä tí, ktorí nemajú ani poňatia o náročnosti ich služby, prinášame na túto tému článok o benefitoch, ktoré svojim vojakom v oblasti oddychu poskytujú americké ozbrojené sily.

Pekné leto všetkým!

Na obálke: V kategórii Mladší žiaci súťaže DETI MAĽUJÚ VOJAKOV zvíťazil sedemročný Richard Rohaľ zo ZŠ Lesnícka 1, Prešov s prácou Veselý vojačik

4 **AKTUÁLNE: Vojenský rozmer zblížovania Ruska a Číny**

6 **Rozhovor s náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálporučíkom Milanom Maximom**

8 **TÉMA: Dovoľenka, oddych, relax**

19 **Deti maľovali vojakov**

21 **Kozmická loď Boeing s CTS-100**

22 **Turecký bojový a prieskumný vrtuľník T129 ATAK**

24 **Sa vz. 58 v operácii ISAF**

26 **Slávne bitky histórie: Od Stirlingu k Bannockburnu**

34 **LETNÁ BÚRKA sa prehnala Slovenskom**

36 **Veteráni, mimovládka a rezort**

38 **Bronz z majstrovstiev Európy**

44 **Pozor na kolená!**

Nájdete nás aj na internetových adresách www.mosr.sk/obrana/ a www.mosr.sk/ebulletin/
Informácie o distribúcii OBRANY vám poskytneme na e-mailovej adrese obrana@mod.gov.sk

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXII. • č. 7/2014 • Redakčná uzávierka 21. 6. 2014 • Do výroby zadané 23. 6. 2014 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR, Komunikačný odbor • Vedúci oddelenia: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 17 40, 0903 820 996, e-mail: miloslav.sceпка@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847 e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Vedúca vydania a jazyková úprava: Ing. Eleonora BUJACKOVÁ, tel.: 0960 31 30 54, e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk • Fotoeditor: Mgr. Ivan KELEMENT, tel.: 0960 31 28 06, 0903 820 698, e-mail: ivan.kelement@mod.gov.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Grafická úprava: Adrian MOLČAN • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, Komunikačný odbor MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s.r.o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910. • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Vojenský rozmer zbližovania Ruska a Číny

Na pozadí významnej rusko-čínskej dohody o dodávkach ruského plynu do Číny, podpísanej 21. mája počas oficiálnej návštevy prezidenta Vladimira Putina v Šanghaji, médiá venovali výrazne menšiu pozornosť ďalším dohodám. Týkali sa diplomatickej a vojensko-technickej spolupráce.

Podľa vyjadrenia tajomníka ruského prezidenta Jurija Ušakova podpísali sa takmer štyri desiatky zmlúv. Na ich základe by malo dôjsť k zvýšeniu vzájomného obchodu z doterajších 90 miliárd USD na 200 miliárd v roku 2020. Nemenej významné boli aj vyjadrenia oboch prezidentov o potrebe vytvorenia novej bezpečnostnej štruktúry v ázijsko-pacifickom priestore, ktoré zazneli na Konferencii o interakcii a opatreniach na budovanie

dôvery v Ázii (CICA) v Šanghaji. Tu čínsky prezident Si Ťin-pching vyzval na vytvorenie novej ázijskej bezpečnostnej organizácie, ktorá by mala regionálny rozmer. Rusko a Čína už spolupracujú v rámci Šanghajskej organizácie spolupráce (ŠOS, založená 14. 6. 2001).

Zatiaľ nie je jasné, či by mala nová bezpečnostná organizácia byť protívahou NATO. Nie je to vylúčené. Naznačuje to aj vy-

jadrenie ruského prezidenta Putina: „Budúci systém skutočnej a rovnocennej bezpečnosti v Ázii sa musí opierať o rovnováhu mechanizmov bilaterálnej a multilaterálnej diplomacie a musí vylúčiť akékoľvek uzatvorené systémy alebo bloky. Iba takýto prístup nám umožní vyhnúť sa vzniku nových politických a ideologických rozporov v regióne.“ Ako dôvod vytvorenia novej bezpečnostnej organizácie uviedol pretrvávajúce riziká šírenia zbraní hromadného ničenia, terorizmu, náboženského extrémizmu, cezhraničného organizovaného zločinu a pirátstva.

Nelegálne kopírovanie

Vyhlásenia ruského prezidenta Putina sa môžu zdať prekvapujúcimi. No Putin sa už v roku 2012, počas predchádzajúcej oficiálnej návštevy v Pekingu vyslovil za vytvorenie rovnoprávnej architektúry bezpečnosti a spolupráce v ázijsko-pacifickom regióne. Dôvody na vytvorenie regionálnej bezpečnostnej organizácie boli takmer tie isté: terorizmus, extrémizmus, zbrane hromadného ničenia a rozsiahle ekonomické krízy. Putin vtedy poukázal aj na stagnujúcu vojensko-technickú spoluprácu a potrebu jej zintenzívnenia.

Príčinou stagnácie rusko-čínskej spolupráce vo vojenskej oblasti v ostatných takmer desiatich rokoch je nelegálne kopírovanie ruskej vojenskej techniky a jej výroba bez vyžiadania licencie od ruských producentov. V súvislosti s tým Rusko ob-

Dôležitosť rusko-čínskej spolupráce bude narastať po odsune koalíčných vojsk z Afganistanu, lebo jeho následkom pravdepodobne bude destabilizácia bezpečnostnej situácie v celom regióne.

medzilo alebo celkom zastavilo predaj niektorých moderných druhov vojenskej techniky do Číny.

Počnúc rokom 2004 Rusko zaznamenalo zo strany Číny porušovanie vzájomných dohôd aj intelektuálneho vlastníctva, viažuceho sa na ruskú vojenskú techniku. Najväčšie znepokojenie vyvolala výroba bez licencie lietadiel typu Shenyang J-11, ktoré sú čínskou verziou ruského Su-27. Do skopírovaných lietadiel Číňania dodávajú letecké motory, rádiolokátory a výzbroj vlastnej výroby. Obdobná situácia bola aj s lietadlom Su-33, určeným pre palubné letectvo, z ktorého čínski konštruktéri vytvorili vlastný model Shenyang J-15. Ďalšími prípadmi nelegálneho kopírovania a výroby bola výzbroj pre protivzdušnú obranu Číny.

Ruské dodávky

Napriek týmto problémom Rusko začalo spolupracovať s Čínou na výrobe lietadiel typu KJ-2000 so zabudovaným strediskom riadenia a včasného varovania AWACS (Airborne Warning and Control System), ktorých základ tvoria ruské lietadlá Il-76. Ďalej ruské firmy dodali prúdové motory pre čínske cvičné bojové lietadlá JL-8. Čína potom vyrobila 190 takýchto lietadiel a má záujem o ďalších 400. Rusko tiež dodalo viac ako 270 leteckých motorov pre stíhacie bombardovacie lietadlo čínskej výroby Chengdu J-10. Okrem toho Rusko dodáva aj letecké motory pre viacúčelové lietadlo Chengdu FC-1 (pakistanské označenie pre JF-17 Thunder), ktoré vyrába Čína pre pakistanské vzdušné sily. Naposledy si Pakistan od Číny objednal 250 týchto lietadiel. Minulý rok Čína podpísala s Ruskom rámcovú dohodu na dodávku dieselových ponoriek s označením Projekt 667 Lada a 28 viacúčelových bojových lietadiel Su-35.

Hoci text najnovšej dvojstrannej rusko-čínskej dohody o vojensko-technickej spolupráci nebol medializovaný, s najväčšou pravdepodobnosťou obsahuje aj dodávky ruskej vojenskej tech-

niky. Čína má záujem o nákup 30 dopravných lietadiel typu Il-76 a osem tankovacích lietadiel Il-78. Očakáva tiež dodávku 60 modernizovaných dopravných lietadiel verzie Il-476. Okrem toho by chcela nakúpiť ponorky projektu 949A Antej, letecké motory, protilodné rakety P800 Onix (SS-N-26 Strobile podľa NATO) a inú výzbroj či vojenskú techniku. Peking chce zdokonaľiť aj systém včasnej výstrahy pred raketovým útokom. Čína dostala ako prvá krajina Putinov súhlas na nákup novej generácie kompletov protivzdušnej obrany S-400 Triumf.

Súčasnou dohodou sú pravdepodobne aj podmienky na úhradu neoprávneného zisku za čínsku bezlicenčnú výrobu lietadiel. Práve kvôli výrobe čínskych verzií ruských lietadiel J-11 (Su-27) a J-15 (Su-33) bez ruských licencií Rusko dlhodobo odmietať dodávku modernej vojenskej techniky do Číny. Čína má záujem aj o ruské bombardovacie lietadlá typu Tu-22 a Tu-160, ale Rusko ich odmieta dodať práve pre negatívne skúsenosti s dodržiavaním intelektuálneho vlastníctva v Číne.

Posilňovanie moci

Rusko-čínska spolupráca má pre obidve strany pozitíva aj negatíva. Pre Rusko znamená rozvoj vlastnej ekonomiky a vojensko-technického priemyslu, nepriamo aj vplyv na zlepšenie dvojstranných vzťahov. K negatívnym vplyvom vojensko-technickej spolupráce patrí skutočnosť, že Čína sa stáva čoraz väčším konkurentom Ruska v oblasti exportu zbraní, o čom svedčí aj jej piata pozícia vo svetovom meradle. Rastúci vojenský potenciál Číny sa v budúcnosti môže stať hrozbou pre samotné Rusko, s ktorým bude Čína s najväčšou pravdepodobnosťou súperiť na Sibíri a Ďalekom východe.

Pre Čínu má dvojstranná spolupráca s Ruskom pozitívum v rýchlej modernizácii vlastných ozbrojených síl. Negatívom je, že vinou chýbajúcich nových technológií Čína zostáva aj naďalej dosť závislá od dovozu vojenskej techniky a komponentov, ktoré jej bránia získať plnú nezávislosť, a tým aj realizovať svoje strategické plány. Napriek tomu dodávky vojenskej techniky a komponentov z Ruska a iných štátov (Čína je druhým najväčším dovozcom zbraní a vojenskej techniky na svete) sú pre Čínu životne nevyhnutné na realizáciu strategickej úlohy stanovenej komunistickou stranou o zrýchlení modernizácie ozbrojených síl. Dodávky novej výzbroje a technológií zo zahraničia sú nevyhnutné aj na zvýšenie úrovne vedecko-technického vývoja, čo bude mať za následok zvýšenie exportu čínskych zbraní.

Aj keď ozbrojené sily Číny sú najpočetnejšie na svete, majú zastaranú výzbroj, ktorú potrebujú v krátkom období obmeniť a doplniť. Napriek prudkému rozvoju vlastného obranného priemyslu a výrobe vlastných druhov vojenskej techniky aj výzbroje Čína ešte stále nie je celkom autonómna, a preto je nútená spolupracovať a nakupovať vojenskú techniku aj z cudziny vrátane Ruska. Rusko-čínska vojensko-technická spolupráca sa stáva ťažiskovou pre realizáciu rýchlej modernizácie jej ozbrojených síl a zvýšenie moci.

Význam rusko-čínskej vojensko-technickej spolupráce spočíva aj v zlepšovaní a prehľbovaní dvojstranných vzťahov. K tomu prispievajú aj vojenské cvičenia Mierová misia, realizované v rámci ŠOS. Tie majú za cieľ prehĺbenie vzájomnej dôvery medzi Čínou a Ruskom v oblasti obrany a boja s terorizmom. Vzájomná rusko-čínska spolupráca bude veľmi dôležitá po odsune koalíčných vojsk z Afganistanu, lebo jeho následkom pravdepodobne bude destabilizácia bezpečnostnej situácie v krajine, čo sa negatívne prejaví aj v okolitých krajinách Strednej Ázie. Na druhej strane rusko-čínska vojensko-technická spolupráca do značnej miery vplýva na stav bezpečnosti v ázijsko-pacifickom priestore, čo spôsobuje narastanie zbrojenia a napätia v celom regióne.

Text: Juraj Beskid

Inštitút bezpečnostných a obranných štúdií

Foto: TASR

Náčelník Generálneho štábu OS SR
generálporučík Milan Maxim:

Prezbrojenie, výcvik, personálna stabilita

S novým náčelníkom generálneho štábu generálporučíkom Milanom Maximom sme sa zhovárali takpovediac za pochodu. Venoval sa nám v čase, keď sa na jeho rozkaz konalo komplexné preverenie pohotovosti a pripravenosti našich síl zaradených do „stand by“ fázy NATO Response Force 2014 a 22. mechanizovanej prápornej skupiny.

Funkciu náčelníka generálneho štábu ste prevzali v období zostrenej medzinárodnej situácie, keď sa podstatne zvýšil záujem médií a verejnosti aj o naše ozbrojené sily. Môže to armáde pomôcť?

Nechcel by som zhoršujúcu sa bezpečnostnú situáciu „zneužívať“ na špekulácie o otázke, či to môže pomôcť ozbrojeným silám. Je však zrejmé, že v súvislosti so zhoršujúcou sa bezpečnostnou situáciou v blízkosti SR verejnosť o poznanie citlivejšie vníma informácie o tom, v akom stave sú ozbrojené sily, aké riešime problémy s morálne opotrebovanou technikou a ako si musíme poradiť s dlhodobým podfinancovaním. Sme svedkami prezentácie niektorých prehnane spochybňujúcich komentárov a tu musím povedať, že sa s nimi nestotožňujem, pretože hoci ozbrojené sily nemajú najmodernejšiu techniku, a nie sú dostatočne personálne naplnené, sú stále akcieschopné v oblastiach, ktoré deklarujeme. Nikto nemá čarovný prútik na to, aby mohol situáciu zmeniť zo dňa na deň. No práve v tomto období vedenie rezortu obrany nastavuje systém tak, aby sa zlepšil stav ozbrojených síl najmä v oblasti modernizácie a legislatívy.

Na jednej strane sa stretávame s výborným hodnotením našich vojakov v operáciách, na druhej strane sa objavujú názory, že sme aj pre podfinancovanie armády čierni pasažieri Aliancie. Kde je pravda?

Na prácu a činnosť našich vojakov v operáciách môžeme byť jednoznačne hrdí. Som náčelníkom generálneho štábu veľmi krátko, a tak poďakovanie za to patrí najmä mojim predchodcom a všetkým, ktorí sa o to pričinili. Zároveň mi je ľúto životov tých vojakov, ktorí sa k svojim rodinám už nevrátili. V minulých rokoch sme boli veľakrát svedkami toho, ako vojaci účinne spolupracovali v rámci domáceho krízového manažmentu. Uvedomujem si, že jedno percento HDP na obranu pri súčasnom stave nie je dostatočné. Ako náčelník GŠ budem pripravovať požiadavky tak, aby som dokázal fundovane zdôvodniť ich nutnosť a oprávnenosť a teda aj postupné zvyšovanie finančných prostriedkov nutných na zvýšenie akcieschopnosti OS SR. Zároveň však nežijem vo vákuu, aby som nechápal, v akej ekonomickej kondícii sa nachádza náš štát a akým problémom musíme čeliť.

Čo potrebujú vojaci najviac a čo najskôr?

Dobrým signálom je, že minister obrany Martin Glváč v spolupráci s GŠ začal zvyšovať percento nákladov v prospech modernizácie. V niektorých iných oblastiach, nazvime ich „bežný život vojsk“, sa nám však skomplikovala situácia, pretože musíme nájsť vnútorné zdroje, teda zdroje v rámci rozpočtu rezortu obrany. Problémom je napríklad aj nenaplnenosť tabuľkových miest personálom, teda takzvaných „zaplatiteľných miest“, časť výzbroje a materiálu je v takom stave, že by sa dalo hovoriť nie o modernizácii, ale priam o potrebe prezbrojenia. Vo vzdušných silách ide o zabezpečenie bojaschopnosti lietadiel, ktoré máme k dispozícii. Rovnako sa to týka vrtuľníkov. K prioritám patrí spoľahlivosť protivzdušnej obrany. Veď v oblasti ochrany vzdušného priestoru plníme úlohy aj v prospech NATO, a to, samozrejme, i v čase mieru. Vládou a Bezpečnostnou radou SR schválená koncepcia Vzdušných síl OS SR však otvára dvere k mnohým riešeniam. Čo sa týka pozemných síl, okrem malých výnimiek je výzbroj všetkého druhu morálne zastaraná. Týka sa to pásových, ale aj kolesových vozidiel, tankovej techniky či obrnených transportérov, delostrelectva aj ženijnej techniky. Postupne sa začala zlepšovať situácia v nákladnej kolesovej technike a vo výzbroji špeciálnych síl, no veľké projekty bu-

deme ešte musieť riešiť. Ide napríklad o ľahké vozidlá 4x4, bojové vozidlá 8x8, či ručné zbrane.

Možná spolupráca pri akvizíciách sa otvára s českým rezortom obrany.

K tejto otázke sa môžem vyjadriť len čiastočne, pretože proces akvizícií a oficiálna spolupráca pri prezbrojovaní s inou krajinou nie je už v zodpovednosti GŠ. Ten špecifikuje požiadavky na zbraňové systémy a materiál, ktorý armáda potrebuje čo sa týka spolupráce. Ako príklad môžem uviesť letectvo. V prípade, že by mali naše ozbrojené sily v budúcnosti letectvo podobné, ako má Armáda ČR, ešte intenzívnejšie by sme vnímali potenciál spolupráce v rámci zabezpečenia vzdušného priestoru, vzájomného poskytovania časti servisu, vzdelávania a pod. V príprave obstarávania rádioroketov sa už slovenskí a českí špecialisti podieľali na spracovaní spoločnej špecifikácie, čo by umožnilo napríklad spoločné obstaranie uvedeného materiálu. V rámci spolupráce s českými partnermi musím zdôrazniť oblasť výcviku. Predovšetkým cvičenie, ktoré sa uskutoční túto jeseň na Slovensku, keď si slovenskí a českí vojaci precvičia plnenie úloh podľa článku 5 Washingtonskej zmluvy, ktorý hovorí o kolektívnej obrane členských krajín NATO.

Personálny systém nútil v predchádzajúcich rokoch odchádzať do zálohy aj kvalitných ľudí. Čo urobíte pre ich stabilizáciu?

Nevyhnutnosť stabilizovať personál si plne uvedomujem. Vlára 4. júna schválila návrh zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov. Zákon po schválení národnou radou okrem iného zavedie nové pravidlá vytvárania služobnej kariéry profesionálneho vojaka. Vojaci budú môcť slúžiť dlhšie, pričom pre časť z nich bude vojenská profesia opäť celoživotným povolaním. Je to dobré, pretože ozbrojené sily dnes nedisponujú veľkým počtom špičkových odborníkov napr.: IT, lekárov, psychológov atď. Viem, ľudia sa pýtajú či bude vyšší plat, či bude na odmeny. Ale ja chcem hovoriť aj o iných benefitoch, ako je rozširovanie si vzdelania, možnosť pracovať v medzinárodných štáboch a v misiách a operáciách v zahraničí.

Čo považujete za najdôležitejšie v oblasti výcviku?

Cvičiť. Výcvik sa v ostatnej dobe aj vzhľadom na nízke zdroje sústreďoval najmä na vojakov a jednotky, ktoré sa pripravovali do operácií medzinárodného krízového manažmentu. Vidíme však, že bezpečnostná situácia už aj v blízkosti našich hraníc nie je taká pokojná, ako sme ju vnímali ešte prednedávnom. Cvičiť teda musia intenzívnejšie aj vojská, ktoré zostávajú doma. Vojská tiež musíme častejšie preverovať z hľadiska ich pohotovosti, akú sme vyhlásili 5. júna jednotkám zaradeným do takzvanej „stand by“ fázy síl reakcie NATO (NRF) a 22. mechanizovanej prápornej skupine. Na základe súhlasu ministra obrany a za riadenia môjho 2. zástupcu sme túto previerku urobili nečakane a v rozsahu, aký ozbrojené sily už dávno nezažili. Ak si niektorí mysleli, že previerka bude spočívať v ich zvolaní do kasární, kontrole počtov a rozchode domov, rýchlo zistili, že je to inak. Výsledok tohto cvičenia bude slúžiť na zdokonalenie celého systému a na presnejšiu špecifikáciu požiadaviek OS SR z pohľadu pripravenosti deklarovaných síl.

Možno už konkrétnejšie hovoriť o procese nášho sťahovania z ISAF a o pôsobení našich vojakov v Afganistane aj po roku 2014?

Ešte nemôžem byť konkrétny, pretože proces tvorby síl nie je celkom dokončený. Isté však je, že Slovensko bude mať svojich vojakov v Afganistane aj po roku 2014.

Aká je perspektíva našich misií na Cypre a v Bosne a Hercegovine?

Máme v nich dobré meno, získavame v nich cenné skúsenosti, budeme pokračovať až do ich ukončenia.

Čo urobiť pre to, aby občania intenzívnejšie vnímali armádu ako jeden z pilierov našej štátnosti a inštitúciu, ktorá im pomôže aj v prípade nevojenských ohrození?

Viem o tom, že OS SR sú stále na prvých priečkach dôveryhodnosti. Miesto a úloha OS SR nie je spochybňovaná. Keď človek vstúpi do ozbrojených síl, musí sa stotožniť s tým, že sa stal súčasťou systému, ktorý pomáha štátu a ľuďom. Teda nie iba preto, aby ekonomicky zabezpečil seba a svoju rodinu. Pravdaže, som si vedomý, že u začínajúcich vojakov u nižších hodností sú ekonomické istoty výrazným motivačným činiteľom. Verím však, že po roku-dvoch, začína každý vojak rozmýšľať aj v širšom rámci, začína chápať svoju prácu ako zmysluplnú a možno už aj povolanie. Že ju nerobí preto, aby lepšie pochodoval, ale že sa pripravuje na reálny zásah, keď bude jeho činnosť potrebná a zároveň pripravenosť preverená. Aj preto nepodceňujem ľudí, pre ktorých bola prvotným stimulom ekonomická stabilita. Môžem hovoriť aj z vlastnej skúsenosti, pretože to celkom prvé obdobie v armáde som si aj ja kládol otázku, či som si zvolil dobre. Rýchlo som sa však so službou vojaka zžil a je mojim celoživotným povolaním už

Genpor. Milan Maxím sa narodil 13. apríla 1956 v Michalovciach. Do armády nastúpil v roku 1975. V roku 1980 absolvoval Vysokú vojenskú školu pozemného vojska vo Vyškove. Postgraduálne štúdium ukončil v roku 1990 na Vojenskej akadémii v Brne. V rokoch 2000 – 2001 absolvoval vyšší akademický kurz generálneho štábu na Akadémii ozbrojených síl v Paríži. Začínal ako veliteľ tankovej čaty v Holýšove. Ďalej slúžil v Žatci, v Michalovciach, Prešove, Trenčíne a v Bratislave. V ozbrojených silách dosiahol najvyššie pozície ako veliteľ pozemných síl (2004 – 2009) a veliteľ síl výcviku a podpory (2002 – 2004). Pred nástupom do súčasnej funkcie bol pridelenec obrany SR v Českej republike (2009 – 2014). Je 35 rokov ženatý, má dve dcéry a syna. Jeho syn slúžil 11 rokov ako poddôstojník v ozbrojených silách, pričom bol 4 razy vyslaný do operácií, z toho dva razy do ISAF. K jeho záľubám patrí literatúra faktu, dielenské a záhradkárské práce a hudba.

skoro štyri desaťročia. No na druhej strane tí, ktorí sa so životom v OS SR nestotožnia, mali by aj sami čo najskôr odísť. Preto aj pohľad občanov na dnešné OS by mal byť reálny, a nemali by vidieť prácu vojakov iba cez tzv. „benefity“. Za povolaním vojaka treba vidieť oveľa viac.

Z ktorého obdobia čerpáte najviac skúseností?

Bolo by to na dlhšie rozprávanie, dôležité sú začiatky. Spomínam na obdobie krátko po vysokej škole. V bojovej jednotke vtedajšieho Západného vojenského okruhu som bol okamžite v praxi a pripravoval som tankovú rotu na streľby. Bol som veliteľom, ktorý si u vojakov musel získať dôveru a to vo veľmi krátkom čase, súčasne s ich rešpektom a ktorý vydával rozkazy, pričom za ne niesol plnú zodpovednosť. Schopnosť rozhodnúť sa, vydať rozkazy a zároveň prevziať zodpovednosť je dôležitá pre každého veliteľa v ktorejkoľvek armáde. To popri praktickej či teoretickej príprave budem vyžadovať aj od svojich podriadených. Musím však ešte dodať, že potrebnú energiu a pokoj som vždy čerpal a čerpám zo svojho rodinného zázemia. Bol by som rád, keby sme v rámci ozbrojených síl s väčším rešpektom a uznaním vnímali tých, ktorí nám ho vytvárajú, to znamená naše rodiny a najbližší.

Ako ste prijali ponuku prevziať velenie nad ozbrojenými silami a čo považujete za najväčšiu výzvu?

Keď som bol navrhnutý ako kandidát na súčasnú pozíciu, o mojom možnom pôsobení vo funkcii som sa rozprával s kompetentnými ľuďmi, ktorí mi prisľúbili plnú podporu. To chcem zdôrazniť, pretože bez takej podpory nie sú možné žiadne podstatnejšie zmeny. No a výzvy sa dajú sumarizovať niekoľkými slovami: ko-rektné a obojstranne ústretové vzťahy s vedením rezortu, vzájomná komunikácia, začatie procesov modernizácie, výcvik a personálna stabilita.

Zhovárať sa: Pavol Vitko
Foto: Ivan Kelement

Čas na dobitie bateriek

Služba v ozbrojených silách prináša rovnako pozitívne aj negatívne situácie, ktoré sú súčasťou našej každodennej rutiny. Adekvátne reakcie a prispôsobenie sa týmto situáciám sa odvíja od spolupráce a koordinácie zmyslových, riadiacich a výkonných orgánov nášho organizmu, pričom konkrétne reakcie sú vo svojom priebehu plynule prepojené, nadväzujú jedna na druhú a ich fungovanie je existenčne závislé od neustálej prítomnosti energie.

Ak prirovnáme naše telo k továrni, tak zložitosť, komplexnosť a prepojenosť telesných procesov a funkcií rádovo prevyšuje aj tú najsofistikovanejšiu fabriku.

A ako továrňu potrebuje odstávku na komplexnú údržbu a opravu, tak aj náš organizmus potrebuje čas a príležitosť na doplnenie energetických zásob, opravu komunikačných liniek a reinstaláciu operačných programov.

Vynára sa otázka, kedy si to môže naše telo dovoliť? Počas bežného pracovného či služobného dňa určite nie. Ideálnou príležitosťou je dovolenka, čas, ktorý je vhodné využiť na obnovu a regeneráciu síl, ľudovo povedané dobiť si baterky. Každý z nás to robí po svojom a neexistuje univerzálny recept ako na to.

Ale aj tu je vhodné si uvedomiť, že

aktivita či pasivita počas dovolenky sa má zásadne odlišovať od činností bežného pracovného dňa, že je dobré, ak neprepíname svoje sily a ideme na pol plynu. Ak máme k dispozícii dostatočný časový priestor, tak ideálne je rozdeliť si dovolenku na jednu dlhú a niekoľko krátkych. Dlhá nám slúži na generálnu opravu, krátke na dopĺňanie energie. Odporúčania hovoria, že minimálne trvanie tzv. dlhej dovolenky sa má pohybovať okolo dvoch týždňov nepretržite, ak sú to tri týždne, je to priam ideálne. Minimálna dĺžka krátkej dovolenky sa pohybuje od 5 do 7 dní nepretržite.

kpt. Martin Bittner
vojenský psychológ

Reinkarnácia rezortných rekreačných zariadení

Hore sa, HOREZZA!

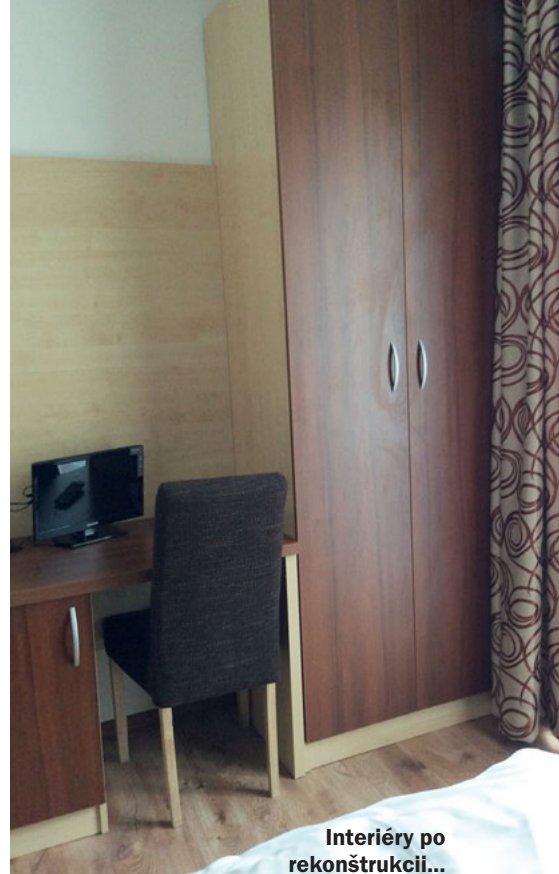
Bolo to už dávnejšie, keď rekreačné zariadenia rezortu obrany mali dokumentovať špičkovú starostlivosť o profesionálnych vojakov a zamestnancov. Minimálne od začiatku tohto storočia strácali na popularite a záujem o ne ochaboval. Zdá sa, že karta sa obracia. Uvedený trend je dôležitejší aj preto, lebo vedeniu rezortu obrany sa podarilo vo vládou schválenom návrhu zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov presadiť rozšírenie špecifickej zdravotnej starostlivosti a rehabilitácií vojenských profesionálov.

Tieto zariadenia naozaj boli na európskej úrovni, ale až na výnimky pomaly štyri desaťročia ostávali v pôvodnom stave, respektíve postupne chátrali. Niekedy návštevníkov odrádzala dezolátna úroveň vybavenia a rezignácia personálu, čo sa odrážalo na návštevnosti a čoraz väčších ekonomických stratách,“ potvrdzuje nám JUDr. Ing. Stanislav Brečka, LL.M, PhD., generálny riaditeľ a predseda predstavenstva akciovej spoločnosti HOREZZA (Hotelové, rekreačno-zdravotnícke zariadenia, a. s.). Teda spoločnosti, ktorej 100-percentným vlastníkom je Ministerstvo obrany SR a jej súčasťami sú Horský hotel Granit Smrekovica, Horský hotel a klimatické kúpele Tatranské Zruby, Hotel Granit Zemplínska šírava, Hotel Granit, Kúpeľný ústav F. E. Scherera Piešťany a Nemocnica Granit – Vysokošpecializovaný ústav pre pľúcne choroby Nová Polianka.

Úpadok

So Stanislavom Brečkom (48) sme sa stretli v donedávna nevyužívanej budo-

ve v areáli Novej Polianky, kde akciovka z Piešťan dočasne preniesla svoj „hlavný stan,“ teda celé riaditeľstvo. „V súčasnosti sa sústreďujeme na intenzívnu obnovu našich zariadení vo Vysokých Tatrách, takže je výhodnejšie byť práve tu, ako dochádzať,“ vysvetľuje riaditeľ. Zaujíma nás, ako sa tento bývalý investičný bankár a riaditeľ veľkých spoločností ocitol v súčasnej pozícii. Môžeme napríklad spomenúť, že ako krízový manažér dnes ziskovú prepravnú autobusovú spoločnosť Slovak Lines vybudoval zo stratovej prímestskej dopravy, pričom zároveň ako riaditeľ zamestnával 1 500 ľudí. Odpovedá: „Bolo to práve v čase, keď sa celý rezort obrany hanbil za to, čo odvysielala Slovenská televízia v relácii Áno, šéfe!, v ktorej známy kuchár Jaroslav Židek zdokumentoval katastrofálnu úroveň na Smrekovici. Ukončil som práve činnosť ako finančný riaditeľ na Burze cenných papierov a chcel som si dať prestávku. Známy ma oslovil, či by som sa na Smrekovicu šiel pozrieť. Bol som očarený prírodou a mož-

Interiéry po rekonštrukcii...

... a pred ňou

Disney, golf a Edelweiss

Keď príde na rekreáciu mužov a žien v zbrani, obrodu ich tiel a ducha, niet lepšej cestovnej kancelárie než je U. S. Army. Nie dosť, že má vlastné rekreačné zariadenia doma aj v zahraničí, ale Pentagón prevádzkuje aj neuveriteľných 234 golfových ihrísk po celom svete!

Aby sa z obyčajného smrteľníka stal G. I. Joe, to si vyžaduje pevné zdravie, litre potu a buldočiu tvrdohlavosť. Ale keď sa to podarí, armáda sa dokáže postarať nielen o plat, stravu, výstroj a výzbroj, ale aj o benefity. Vrátane rekreácie. Za normálnych okolností má bežný vojak v americkej armáde nárok na 30 dní dovolenky ročne (alebo 2,5 dňa za každý mesiac služby) a je na každom jednotlivcovi, ako ju využije, ale U.S. Army má prepracovaný systém „rekuperácie“ financií, ktoré by inak vojaci odvádzali z vlastných vreciek do nastavených dlaní civilných podnikavcov. Aj preto armáda už pred viac ako 60 rokmi zriadila vlastné rekreačné centrá (Armed

Na foto
zľava František
Kurpiel, Jozef Roth
a Stanislav Brečka.

nostami. Keď som však prišiel do reštaurácie, kávu mali len tureckú, pivo iba fľaškové, z jedál ponúkali akurát bravčové so zemiakmi a kapustou. A v bufete na „Béčku“ som zaskočil obsluhujúceho, keď som si vypýtal bloček. Nie, bufet vôbec nebol prázdny, no napriek tomu som z toho dňa dostal bloček číslo dva. Skrátka – smutné, dožívajúce. Židek mal pravdu.“

Ako v októbri 2011 začal na Smrekovici? „U mňa majú všetci zamestnanci absolútny zákaz počas pracovného času piť alkohol. Na to som ako pes,“ povie bez okolov pri spomienke na prvé kroky. Dodáva, že toto zariadenie by sa zrejme bez ľudí „zvonka“ nevytomotalo z bludného kruhu. Aj preto spolu s ním začínal jeho súčasný námestník Ing. František Kurpiel (63): „Ono to skrátka stálo na tom, že ľudia najmä z vedenia tam pracovali desaťročia. Všetci sa poznali s viacerými funkcionármi hore – a tak mali všeličo tolerované alebo odpúšťané...“

Najskôr bolo podľa neho treba dať do poriadku chaotické účtovníctvo, urobiť

ekonomický, technický a personálny audit – a začať s rekonštrukciami. „Smrekovica je dnes krásne zariadenie. Môžem spomenúť napríklad na Slovensku nový a najvyššie položený saunový svet, ktorý je v štýle feng šuej,“ konštatuje riaditeľ. Nuž, a my si spomíname na starú zanedbanú saunu, ktorá bývala otvorená len dopoludnia, hoci turisti sa vracali z hôr až podvečer. F. Kurpiel pokračuje: „Starú zatuchnutú zemiakareň sme prerobili na štýlový bar Burian. Z bežnej výdajne jedál sa stala atraktívna horská reštaurácia s krbom. Nie – už to nie je úroveň ako kedysi, keď si chlapi doniesli do baru svoju litrovku slivovice a pilo sa aj s personálom. Zriadili sme aj kino s 25 sedáčkami, kde sa premietajú spravidla retro-filmy. No a nová je aj recepcia s detským kútikom.“

S. Brečka hovorí, ako nechápal, prečo aj pri nízkom stave hostí prevádzkovali a vykurovali obe veľké hlavné budovy, teda „áčko“ aj „béčko“. „Dostal som len odpoveď, že hostia sú tak zvyknutí.“ Lenže časy,

keď všetky straty sanoval štát, sa už minuli. „Okamžite bolo tiež zrejmé, že vykurovať elektrinou je neskutočný luxus. Prešli sme na peletky, čo znamenalo ročnú úsporu 50 %, teda 75-tisíc. Mimochodom – a ak sa ešte vrátíme k pivu, recepcná vám dnes pohár načapuje aj o polnoci.“

Medzihra

Lenže tento perspektívny vývoj mal na Smrekovici svoju medzihru. Zrejme tí, ktorým sa nepáčil nový trend, podali na riaditeľa Brečku anonymné udanie. Kým sa prešetrilo, na mesiac bol odvolaný. „Nie, nestretol som sa doteraz osobne ani s jedným ministrom obrany. Do štátneho sektoru som nastúpil ako nadstranícky krízový manažér s tým, že chcem niečo dokázať aj tu, že sa to dá, že i v takomto prostredí je možné urobiť v relatívne krátkom čase výrazné zmeny,“ povie a dodá, že je vďačný ministrovi Glváčovi za dôveru. Keď sa totiž udanie vyšetrilo ako bezpredmetné, minister ho vymenoval za riaditeľa už veľ-

Forces Recreation Centers – AFRC), ktoré zabezpečujú pre vojakov luxusné ubytovanie za veľmi prijateľné ceny v tých najvychytejších rezortoch. Len v minulom roku sa v AFRC rekreovalo dohromady 1,7 milióna mužov a žien v uniformách a ich rodinných príslušníkov. Keďže všetky tieto rekreačné zariadenia sú finančne sebestačné, škrty v americkom obrannom rozpočte sa ich nijako nedotkli – na veľkú úľavu mnohých mužov a žien v zbrani. Na rozdiel od civilných stredísk, ktoré musia vyrobiť zisk, aby dokázali prežiť, AFRC účtujú návštevníkom len to, čo potrebujú na pokrytie prevádzkových nákladov a nevyhnutných investícií. Pikantnosťou je, že cena za noc sa odvíja od hodnosti – seržant dostane izbu výrazne lacnejšie ako generál. Tí, ktorí na náplečníkoch nemajú ani frčku, sa ubytujú aj za 65 dolárov na noc... Nečudo, že hotely sú zväčša rezervované na dlhé mesiace vopred.

Z pláží na svahy

Shades of Green Resort v Orlande na Floride je jediným AFRC v kontinentálnych USA. Vlastní ho armáda a patrí do komplexu

kej akciovky, do ktorej sa v HOREZZA, a. s., zlúčili všetky spomenuté zariadenia. Zlúčenie sa uskutočnilo od 1. 7. 2013.

„Na základe ministrovho pokynu bolo treba okamžite realizovať termálny vrt v Piešťanoch. Licencia, ktorú dostal môj predchodca, mala zaniknúť už do štyroch týždňov. Predtým s tým nedokázali pohnúť a všetky povolenia by stratili platnosť. Získalo by ich susedné zariadenie, takže vojenské kúpele by bez termálnej vody v podstate zanikli,“ spomenie S. Brečka. F. Kurpiel dodá, že pôvodný vrt už bol po neodstrániteľnej poruche nefunkčný. Vodu do kúpeľov čerpali len cez bývalý prieskumný vrt, hlboký 60 metrov. Bolo jej málo a bola príliš studená. Mala iba 15 stupňov, pričom ju museli ohrievať na 38 stupňov, čo znamenalo obrovské zvyšovanie nákladov. Novému vedeniu sa podarilo získať 500-tisícový úver zo štátnej Rozvojovej banky a v auguste 2013 okamžite začali s intenzívnymi prácami. Kto pozná Piešťany, pritom vie, že vrt v areáli ústavu F. E. Scherera je jediný mimo kúpeľného ostrova. Pôvodne mal byť v rámci rezortu financovaný z predaja vojenského rekreačného zariadenia v Tatranských Matliaroch, ale peniaze boli už predtým „rozpustené“ inde. „Bolo to doslova pol minúty pred dvanástou, pričom dnes už máme dostatok vody z nového 635 metrov hlbokého vrtu, ktorý má skvelú teplotou 40,7 stupňa,“ s uspokojením konštatuje F. Kurpiel.

Personál

Len na Smrekovici klesol počet zamestnancov zo 42 na 23. „Mali tam dvoch šóferov. Načo, keď teraz ich prácu zvláda jeden, ktorý je navyše údržbár,“ porovná S. Brečka. „Nie, to prepúšťanie si nepredstavujte ako nejakú víchricu. Keď prišlo nové vedenie a prezentovalo svoje požiadavky, ktoré boli skutočne dosť odlišné od predošlých, ľudia boli postavení pred rozhodnutie, či sa im prispôbia. Pravda, boli aj miesta, ktoré boli zrušené ako zbytočné,“ hovorí nám Ing. Mária Mlynáriková, ktorá pracovala na Smrekovici a dnes je vedúca ubytovania v Tatranských Zruboch. Napokon – pri-

V rámci starostlivosti o vojakov, pobratelov výsluhových dôchodkov a ich priamych rodinných príslušníkov vlni využilo zariadenia HOREZZA 110 osôb v rámci kúpeľnej starostlivosti, 3 878 vojakov v rámci preventívnych rehabilitácií, 4 181 osôb v rámci rekreačnej starostlivosti a 396 detí v detských táboroch. Na zahraničných výmenných rekreáciách bolo 58 príslušníkov rezortu a rovnaký počet Čechov a Rakúšanov z rezortov obrany bol v zariadeniach HOREZZA. Rezort obrany na podporu zdravia a rehabilitácie svojich zamestnancov a veteránov takto vyčlenil vlni približne 5 miliónov eur. Na porovnanie, pred 7 rokmi napríklad kúpele využilo 300 osôb, na preventívnej rehabilitácii bolo 2 063 vojakov, na rodinnej rekreácii v zariadeniach HOREZZA 5 746 ľudí, v táboroch bolo 755 detí a zahraničnú výmennú rekreáciu využilo 102 ľudí z rezortu. V čase krízy poklesli prostriedky vyčleňované na rekreačnú a kúpeľnú starostlivosť, no dnes sa oproti roku 2007 takmer zdvojnásobil počet preventívnych rehabilitácií profesionálnych vojakov.

Podľa JUDr. Jána Baďurika z Vojenského úradu sociálneho zabezpečenia sa kúpeľná starostlivosť poskytuje pre vojakov pobierajúcich výsluhový dôchodok ak odslúžili minimálne 30 rokov v služobnom pomere, alebo vek pobrateľa výsluhového dôchodku je aspoň 55 rokov. Poskytuje sa podľa rozhodnutia posudkovej komisie, maximálne raz za dva roky v dĺžke tri týždne. Dvoj- či trojtýždňové preventívne rehabilitácie sa poskytujú vojakom profesionálom podľa rozhodnutia komisie a podľa odbornosti približne raz ročne po 35. roku veku.

O rekreačnú starostlivosť môžu požiadať vojaci a zamestnanci (aj s deťmi do 16 rokov), pričom rezort prispieva 70 %. Detské tábory môžu využiť deti príslušníkov rezortu od 7 do 16 rokov. Rodičia platia 10 eur za každú z 13 „lôžkonocí“, rezort na pobyt prispieva 370 eurami. Všetky príspevky rezortu svojim zamestnancom potom štát zďaňuje 20 percentami.

Walt Disney World: k dispozícii je 586 izieb, 2 bazény, tropické záhrady s vodopádom, golfové ihrisko a zľavnené vstupenky na Disney atrakcie. Okrem neho majú ozbrojené sily USA v správe ešte štyri AFRC: v japonskom Tokiu, kde U. S. Navy prevádzkuje v samom centre mesta hotel New Sanno (6 reštaurácií, bazén, cybercafé, banka a dokonca vlastný poštový úrad); v kórejskom Soule Dragon Hill Lodge na základni Jongsan; na Honolulu hotel Hale Koa rozkladajúci sa na 72 akroch tropickej pláže Waikiki a Edelweis Lodge and Resort v nemeckom Garmisch-Partenkirchene, v idylickom lone bavorských Álp. Vstup je povolený aktívnym americkým vojakom, vojenským výsluhovým vojakom, vojakom v zálohe, členom Národnej gardy, zamestnancom ministerstva obrany, ako aj príslušníkom ozbrojených síl iných štátov, dočasne prideleným na americké vojenské základne, a ich rodinám. Nemecký rezort otvorili 15. septembra 2004 a dnes ponúka ubytovanie v 246 izbách, 2 strešných apartmánach alebo 12 zruboch priľahlých k hlavnej budove. Pri vybavení tunajšieho wellness centra padne sánka nejednému vyzná-

spôsobiť sa musela aj ona. Na Smrekovicu dochádzala z Ružomberka a v Tatrách žije v ubytovni v Novej Polianke. Keď sa jej pýtame, či má ako vojaci nejaký príspevok na bývanie alebo odlučné, len s pobavením zavrtí hlavou: „Kdeže, dnes ľudia idú za prácou tam, kde je.“ Mohli by sme pokračovať, že ostávajú aj ďalší a spomenúť napríklad Ing. Milana Miriloviča, ktorý viac ako tučťet rokov pôsobil v Tatranských Zruboch a dnes je riaditeľ Novej Polianky. Všetky zariadenia HOREZZA majú spoločný názov Granit, teda žula. No a integrita zamestnanca má podľa riaditeľa spočívať v jeho pracovitosti, čestnosti, zodpovednosti, schopnosti nadchnúť sa pre vec a dôvera v spoločný projekt. Riaditeľ zdôrazňuje, že nezáleží na veku, aj preto jeho najbližšie okolie tvoria ľudia približujúci sa dôchodkovému veku aj tí, čo prednedávnom skončili školu. Musia však mať zápal pre vec... Pravdaže, dôležitá je aj finančná motivácia. Tá v súčasnosti stojí na troch pilieroch a pohyblivá zložka je naozaj významná. „Okrem toho každoročne udeľujeme cenu Zlatý, Strieborný a Bronzový granit, ktorá sa spája s finančnou odmenou,“ konštatuje S. Brečka. „Skrátka tri stovky zamestnancov HOREZZA, a. s., budú odmeňované čo najspravodlivejšie,“ zdôrazňuje.

Konsolidácia

HOREZZA vznikla 1. 7. 2013 a o dva mesiace bol na stole audit, na základe ktorého sa revidovalo veľa sprostredkovateľských a dodávateľských zmlúv. Akciovka tak dnes dokáže šetriť až 600-tisíc ročne, čo je 10 % celkových nákladov. „Okamžite sme si definovali filozofiu rozvoja spoločnosti. Spolu s tým sme zmenili aj názov a zjednotili mzdový poriadok. Ľudia v Tatrách, na Smrekovici či v Piešťanoch zarábali na rovnakých pozíciách veľmi rozdielne, čo bolo až neskutočne nespravodlivé.“ Spoločnosť okrem nevýhodných zmlúv ťažila aj súdne spory. „Napríklad vyše päť rokov sa ťahalo jedno zo súdnych konaní o 180-tisíc eur. Boli by sme museli zaplatiť celú sumu, keby sa nám ju aktuálne mimosúdnou cestou nepodarilo znížiť približne o štvrtinu,“ kon-

štatuje právnička spoločnosti Mgr. Martina Hlavičková. Mimochodom, aj ona býva v ubytovni v Novej Polianke, pričom pochádza z Hlohovca a vedenie ju do dočasnej centrály v Tatrách stiahlo z Piešťan. „Ak nerátame pôžičku za vrt, HOREZZA je už očistená od dlhov a pohľadávok,“ dodáva.

Spoločnosť má tržby 6 miliónov ročne, ale podľa vedenia ich potenciál je 10 miliónov. Čo sa týka celkového hospodárskeho výsledku, kumulatívne straty bývali vyše 700-tisíc. Minuloročná strata klesla na asi 400 tisíc, no bolo treba vyplatiť veľký objem financií na odstupnom. Po rokoch strát by HOREZZA-áci chceli byť napriek investíciám prvý raz na nule.

„Spolupracujeme s ministerstvom zahraničných vecí a chceme sa vrátiť k intenzívnejšej spolupráci s podobnými zariadeniami rezortov obrany v rámci V-4, ako aj ďalších európskych krajín. Vy iste viete, že pred rokmi vojaci chodili na výmenné rekreácie trebárs do Turecka, ale keď tureckí vojaci videli biednu úroveň našich zariadení, spoluprácu ukončili,“ porovnáva S. Brečka. No a F. Kurpiel nám podáva aktuálne vytlačený bulletin o Granite Piešťany v angličtine a v arabčine, pretože v arabských krajinách vidí riaditeľstvo veľký potenciál.

Domov mimo domova

Základným mottom zariadení HOREZZA je „Váš domov mimo domova“. No aké postavenie budú mať v rezortných zaria-

deniach samotní hostia z rezortu? Nehovoriac o tom, že v minulosti sme neraz boli svedkami toho, že keď sa rezortné zariadenia zrekonštruovali, odovzdali ich iným subjektom. „Základným predpokladom budúcnosti zariadení HOREZZA je ich modernizácia a zatraktívnenie pobytovej ponuky. Keďže sme akciová spoločnosť, na rozvoj si musíme zarobiť,“ vysvetľuje S. Brečka. „Časť prostriedkov sa dá ušetriť z vnútorných zdrojov, ale bez dostatočných príjmov z činnosti sa nepohneme. Poloprázdne hotely nám nezarobia a štát nám už peniaze nedá. Pritom HOREZZA má takmer 1 000 postelí, čo ju na Slovensku po sieťach SOREA a J&T radí na tretie miesto. Preto tá snaha o získanie novej klientely. A čo sa týka vojakov, za žiadnych okolností nechceme znižovať ich počet. Naopak. Našou ambíciou bude, aby sa sem vracali s rodinami i mimo preventívnych rehabilitácií či liečení. Zaslúžia si oveľa viac, ako im rezortné zariadenia ponúkali.“ A cena? „Aj keď chceme postupne zvýšiť našu úroveň z 2 až na 4 hviezdičky, cenu ubytovania ani stravovania pre zamestnancov rezortu meniť nebudeme,“ zaručuje sa S. Brečka. Okrem toho naďalej bude platiť 30% zľava na ubytovanie pre zamestnancov MO SR a vojenských dôchodcov, vrátane ich priamych rodinných príslušníkov, aj mimo oficiálnych rehabilitačných pobytov.

Text: Pavol Vitko

Foto: HOREZZA a autor

vačovi zdravého životného štýlu: stacionárne bicykle, bežecké trenažéry, steppery, činky od výmyslu sveta, k tomu plazmové obrazovky, bezdrôtový soundsystém so slúchadlami pre každého, vnútorná i vonkajšia vírivka, vyhrievaný bazén, masér... Sa-

mozrejme, v zime lyžovanie na neďalekom Zugspitze (31 lanoviek a bezmála 50 km zjazdoviek), v lete turistika, golf, rafting, kajaking, paragliding, fotografické workshopy atď. Jednoducho všetko, čo (vojenské) srdce ráci.

Zelení na greenoch

Apropos, golf. Už sme sa zmienili o tom, že Pentagón prevádzkuje 234 golfových ihrísk po celom svete. Podľa renomovaných odborníkov je najlepším z nich Eisenhower Blue Course v Colorado Springs, ktorý patrí leteckej akadémii, rozkladajúce sa na ploche viac ako 7 000 akrov (bezmála 3 000 hektárov). Pieskovým bunkrom, jazierkam a patovacím greenom tu robí spoločnosť srnčia zver a divé moriaky. Pred niekoľkými rokmi sa americké ministerstvo obrany dostalo pod paľbu kritiky, keď vyšlo najavo, že len za záchodové dosky tu zaplatilo 400 dolárov za kus...

Golf je očividne v amerických podmienkach vojenskou zábavkou číslo 1. Inak by ihriská nevznikali ako huby po daždi na

Rozvoj v skratke

Horský hotel Granit a klimatické kúpele Tatranské Zruby

„Na prízemí sme už zrušili všetky administratívne priestory, čím sme rozšírili kapacitu o 12 postelí. Zároveň stavíme tri apartmány pre hendikepovaných a vozíčkarov.

Ťažiskom našich plánov je zmodernizovať ubytovanie, na ktoré sa pomaly každý sťažuje,“ konštatuje riaditeľ Zrubov a námestník generálneho riaditeľa Jozef Roth. „Znamená to pripraviť sa na kompletnú výmenu 231 postelí, nábytku a ďalšieho zariadenia.“

Nemocnica Granit – Vysokošpecializovaný ústav pre pľúcne choroby Nová Polianka

„Z Polianky by sa mal stať nielen liečebný ústav, ale aj klimatické kúpele. Zároveň jedno poschodie by malo slúžiť ako doliečovací ústav pre onkologických pacientov,“ avizuje riaditeľ Polianky Milan Mirilovič. „Budúci rok by sme chceli urobiť konferenčnú miestnosť a z jedálne, ktorá je obyčajnou výdajňou jedál, by sme chceli urobiť slušnú reštauráciu. Okrem ďalších vecí treba vybudovať či zmodernizovať lobby bar, recepciu alebo WC. V predbežnom pláne je aj penzión pre vojenských dôchodcov,“ dopĺňa generálny riaditeľ S. Brečka.

Hotel Granit Zemplínska šírava

Šírava bola o niečo v lepšom stave ako napríklad Zruby, no budúci rok sa začne rekonštrukcia interiérov, fasád, ako aj okolia.

Hotel Granit Smrekovica

Na Smrekovici sa už podarilo vymeniť kúrenie, zemiakareň bola prerobená na bar a vedenie vybudovalo kinosálu pre 25 divákov. Hostí vítajú v novej recepcii a vybudovali detský kútik. Aj s pomocou sponzorov sa podarilo opraviť príjazdovú cestu a nad objektom „B“ je hosťom k dispozícii nová zjazdovka. V budúcnosti treba výrazne investovať do objektu „B“.

Hotel Granit Piešťany – Kúpeľný ústav F. E. Scherera

Po „zachránení“ licencie a sprevádzkovaní termálneho vrtu sa v Piešťanoch prerába vnútorné vybavenie. Na prízemí zrušili administratívu a je tu 9 nových izieb s 18 posteľami, z nich jedna pre imobilných. Prestavali vstup do areálu. Rekonštruujú nádherné záhrady (2,6 ha).

takých kontroverzných miestach sveta ako je Guantanamo Bay na Kube, Mosul v Iraku či Rijád v Saudskej Arábii. O nákladoch na ich výstavbu sa toho veľa nevie, ale jedným z najdrahších má byť ihrisko Sungnam v Kórei, na ktorom je cenovka s údajnou hodnotou 26 miliónov dolárov. Ak vezmeme do úvahy, že udržiavanie priemerného golfového ihriska stojí od 380 000 do 1 milióna dolárov ročne, suma, ktorú Pentagon vynakladá celkovo na „golfing“ je astronomických 150 miliónov dolárov každý rok (hoci časť z tejto sumy pokrýva členské v golfových kluboch). Zábavka je to pre Američanov taká vášnivá, že si ju neodpustili ani na ťažko skúšaných predsunutých operačných základniach v Afganistane...

Ale tak to asi má byť. Nie je všetko len pot a drina. Treba si nájsť čas a priestor aj na uvoľnenie. Kto to nedokáže, ten vyhorí veľmi rýchlo. Psychológovia by o tom vedeli rozprávať hodiny.

Ale to už je iný príbeh.

(Cc)

Anketa

Využívate na svoju rodinnú dovolenku aj rekreačné zariadenia rezortu obrany, ako ste s nimi spokojní?

Rotná Mariana Švantnerová (Centrum výcviku Lešť)

Ak je to možné, využívame na rodinnú rekreáciu aj zariadenia MO SR. Minule som bola v kúpeľnom ústave v Piešťanoch, kde som bola celkom spokojná, aj keď to bolo v zimnom období. V tomto roku máme naplánovanú rodinnú rekreáciu v Tatranských Zruboch a už teraz sa tešíme na pobyt vo Vysokých Tatrách.

Nadporučík Juraj Antol (útvár Vojenskej polície Banská Bystrica)

Zatiaľ som poznal vojenské rekreačné zariadenia len z pohľadu účastníka preventívnej rehabilitácie. Ale mal by som záujem spoznať ich spoločne aj s celou rodinou. Najviac ma priťahujú zariadenia, ktoré sú umiestnené v horách. Teda Tatranské Zruby vo Vysokých Tatrách a Smrekovica vo Veľkej Fatre.

Nadrotmajster Róbert Hložka (veliteľstvo pozemných síl Trenčín)

Vojenské rekreačné zariadenia intenzívne využívam s celou mojou rodinou. Boli sme v Tatranských Zruboch a na Zemplínskej šírave. Bolo fajn. Najviac obľubujem Šíravu. Aj deťom sa tam páči, lebo je tam voda, možnosť vodných športov a rovina. V Tatranských Zruboch sa im až tak nepáčilo, lebo museli chodiť na túry. Ale aj napriek našej spokojnosti by bolo asi vhodné na Šírave trochu obnoviť športový areál, jeho vybavenie a v Zruboch zasa obmeniť vnútorné vybavenie – nábytok aj v izbách.

Kapitán Marián Sobčák (prápor výcviku Martin)

Vojenské rekreačné zariadenia vyžívam pravidelne s celou rodinou. Deti chodia do letných vojenských táborov. Dcéra bola v táboroch na Zemplínskej šírave a Smrekovici a vždy prišla domov spokojná, plná zážitkov. Tento rok idú spoločne aj so synom na Zemplínsku šíravu. Pre rodinnú rekreáciu najviac využívame zariadenie v Tatranských Zruboch. Doteraz sme boli vždy spokojní.

Práporčík Tibor Klieštik (GŠ OŠ SR Bratislava)

Rekreačné zariadenia rezortu obrany využívam a som rád, že ich máme. Minulý rok som bol aj s rodinou v Tatranských Zruboch. Chodím tam často, láka ma tam príjemné prostredie i personál. Areál je umiestnený výborne, prakticky v strede Vysokých Tatier a dajú sa odtiaľ podnikať pekné výlety. Ale vnútorné vybavenie izieb už doslova volá po obmene. Ak sa nemýlim, tak je tam ešte pôvodné, čo poznať a zbytočne znižuje dobrý pocit z celého zariadenia, lebo už nezodpovedá dnešnému štandardu. Bol som aj na Smrekovici. Tam som zaregistroval veľké pozitívne zmeny, a na rozdiel od Zrubov sa tam obmenilo aj vnútorné vybavenie.

Text a foto: Jozef Žiak

Pripravenosť budeme preverovať neustále

Minister obrany Martin Glváč v rámci pracovného výjazdu navštívil 12. júna Výcvikové centrum Lešť. Konalo sa tam prvé cvičenie vojenských spravodajských služieb Slovenskej a Poľskej republiky pod názvom SLOVPOLEX 2014. Malo preveriť úroveň zručností a schopností spravodajských jednotiek. „Také cvičenie ešte nebolo. Vôbec po prvý raz hovoríme o spravodajských službách. Cvičenie sa koná aj za účasti Vojenskej polície a špeciálnych síl. Je praktickým dôkazom toho, že vzťahy medzi krajinami V4 sú na veľmi dobrej úrovni,“ konštatoval šéf rezortu obrany. Cvičenie považuje za mimoriadne prínosné aj vzhľadom na plánované vytvorenie Vyšehradskej bojovej skupiny v roku 2016, v ktorej majú spoločne pôsobiť aj poľské a slovenské špeciálne služby a jednotky.

Foto: KOd

Nový generálny duchovný

Nový generálny duchovný ekumenickej pastoračnej služby Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR podplukovník Marián Bodolló bol slávnostne inštalovaný 27. mája v Bratislave. Na slávnosti sa zúčastnili náčelník GŠ OS SR generálporučík Milan Maxim, generálny biskup ECAV na Slovensku a predseda Ekumenickej rady cirkví v Slovenskej republike Miloš Klátik, ordinár Ozbrojených síl a ozbrojených zborov SR biskup František Rábek, predstavitelia rezortov vnútra a spravodlivosti a hlavní vojenský duchovní z viacerých európskych krajín. Marián Bodolló absolvoval Evanjelickú bohosloveckú fakultu UK v Bratislave a bol kaplánom v Hrachove pri Rimavskej Sobote. Do ozbrojených síl vstúpil v roku 2007, slúžil v Martine a v Trenčíne. Od decembra 2012 do júna 2013 pôsobil v operácii ISAF v Afganistane.

Text a foto: Pavol Vitko

Počítače nakúpime lacnejšie

Ministerstvo obrany SR nakúpi IT techniku výrazne lacnejšie ako pôvodne predpokladalo. Vďaka transparentnému verejnému obstarávaniu formou elektronickej aukcie rezort obrany usporí až 3 milióny eur, ktoré môže investovať do ďalšej modernizácie. „Do súťaže, ktorá bola vypísaná na nákup 4 000 počítačov a 1 000 notebookov, sa prihlásilo šesť firiem. V elektronickej aukcii sa ich podarilo obstaráť za 2,975 milióna eur,“ uviedol minister obrany SR Martin Glváč na tlačovej konferencii vo štvrtok 29. mája. Zdôraznil, že v rezorte sa počítače nakupovali naposledy v roku 2008 a sú dávno za hranicou morálnej a technickej životnosti. „Zriadili sme Radu KIS, zloženú z odborníkov, ktorých úlohou bolo zefektívniť procesy a ušetriť finančné prostriedky v oblasti IT. Výsledkom ich práce je aj úspora 15 až 20 percent na prevádzke IT a IS, čo predstavuje 1,5 až 2 milióny eur ročne,“ vysvetlil minister.

Veľvyslanci u Milana Maxima

Náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Milan Maxim sa 3. júna stretol s veľvyslancom Českej republiky v SR Líviou Klausovou. Na stretnutí sa zúčastnil aj pridelenec obrany Českej republiky v SR plukovník Roman Kopřiva. Na prvom formálnom bilaterálnom stretnutí sa zišiel s veľvyslancom USA Theodorom Sedgwickom. Na stretnutí sa zúčastnil aj pridelenec obrany USA pplk Matthew D. Atkins. Náčelník GŠ prijal aj veľvyslancu Francúzskej republiky Didiera Lopinota spolu s pridelenkyňou obrany plukovníčkou Christine Chaulieu. Generálporučík Maxim všetkým poďakoval za gratulácie k ustanoveniu do funkcie náčelníka Generálneho štábu OS SR a vyjadril presvedčenie, že ich budúca spolupráca bude úspešná.

Pripravuje sa SIAF 2014

Zástupcovia hlavných zložiek Ministerstva obrany SR, Generálneho štábu OS SR a Slovenskej leteckej agentúry sa koncom mája stretli na tému Medzinárodných leteckých dní SIAF 2014. Najočakávanejšia akcia roka zaplní v dňoch 30. – 31. augusta leteckú základňu Sliač a Letisko Sliač, aby priniesla nezabudnuteľné zážitky pre všetkých milovníkov letectva. Letecké dni SIAF 2014 sú úzko spojené s významnými výročiami ako 70. výročie Slovenského národného povstania a 10. výročie vstupu Slovenska do Severoatlantickej aliance a Európskej únie.

Jednoduchšie do vojenských lesov

Ministerstvo obrany SR vyšlo v ústrety občanom. Od júna môžu vstupovať na územie vojenských lesov Vojenského obvodu Záhorie častejšie. Doteraz bol obvod v čase cvičení uzatvorený ako celok, po novom sa územie rozdelí na dve základné časti – severnú a južnú. Uzatvorená bude vždy iba tá časť, na ktorej bude cvičenie aktuálne prebiehať. Obmedzenie vstupu pre hubárov, turistov a všetkých ostatných návštevníkov sa tak výrazne zníži. Podrobné informácie sú na internetovej stránke ministerstva <http://www.mosr.sk/nove-pravidla-pre-vstup-do-vojenskykh-obvodov/>. Pravidlá pre vstup do Vojenského obvodu Valaškovce sa po 1. júni nemenia.

Prezident a veliteľ

V nedeľu 15. júna na inauguračnej schôdzi Národnej rady SR v priestoroch Slovenskej filharmónie v Bratislave zložil Andrej Kiska do rúk predsedníčky Ústavného súdu SR Ivetty Macejkovej ústavou predpísaný sľub. Ujal sa tým funkcie slovenského prezidenta a hlavného veliteľa Ozbrojených síl SR.

Vprograme slávnostnej inaugurácie bola aj prehliadka jednotiek Ozbrojených síl SR a ekumenická pobožnosť Te Deum v Katedrále sv. Martina. Vzápätí v Prezidentskom paláci prevzal úrad od svojho predchodcu Ivana Gašparoviča. V záhrade Prezidentského paláca nový slovenský prezident podával slávnostný obed pre ľudí bez domova, seniorov využívajúcich opatrovateľské služby a mladých ľudí, ktorí vyrastali v detských domovoch. Potom položil veniec k pamätníku Brána slobody a kyticu k pamätníku obetiam Železnej opony na Devíne. Oficiálny deň ukončil Andrej Kiska slávnostnou recepciou na Bratislavskom hrade.

V pondelok 16. júna nový prezident SR odcestoval na stretnutie hláv štátov V4 a Nemecka do Budapešti.

Foto: Ivan Kelement

Zelená vlna za Vihorlatom

Za účasti ministra obrany Martina Glváča, náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Milana Maxima, veliteľa pozemných síl brigádneho generála Ondřeja Novosada, zástupcov ozbrojených síl a hostí vyvrcholilo 19. júna vo Vojenskom výcvikovom priestore Kamenica nad Cirochou (VVP Valaškovce) veliteľsko-štábne cvičenie s čiastočným vyvedením vojsk Zelená vlna 2014.

Riadiaci cvičenia 2. zástupca náčelníka RGŠ OS SR generálmajor Pavel Macko (ktorého zástupcom bol veliteľ topoľčianskej brigády plukovník Ján Bujňák) pripomína, že išlo o najrozsiahlejšie nebojové cvičenie, ktorého hlavnou úlohou bolo precvičiť plnenie asistenčných úloh v prospech zložiek ministerstva vnútra, policajného zboru a integrovaného záchranného systému.

Najrozsiahlejšie nebojové

V priebehu cvičenia bola preverená reakcia krízového štábu MO SR, jeho koordinácia s ústredným krízovým štábom. Ale aj generálneho štábu a strategického centra krízového manažmentu pod riadením brigádneho generála Jindřicha Jocha, ktorý bol veliteľom operácie, pri velení počas plánovania úloh na zvládnutie krízovej situácie, zostavenie operačného zoskupenia, riadenia a velenia operácii. Cvičenie Zelená vlna malo podľa generála Macka tri fázy. Prvé dve sa uskutočnili na strategickú úrov-

ni v podobe plánovacieho procesu. Tretia, praktická vyvrcholila vo VVP Kamenica nad Cirochou. Zúčastnilo sa na nej 872 profesio-

nálnych vojakov. Celkovo bolo v operačnom zoskupení, ktorému velil veliteľ prešovskej mechanizovanej brigády plukovník Martin

Michalko, 1 432 vojakov (najmä z prešovskej, ale tiež z topoľčianskej mechanizovanej brigády). K dispozícii mali 118 kusov kolesovej techniky a dva vrtuľníky Mi-17 z prešovského vrtuľníkového krídla.

„Skúsenosti z takého cvičenia vojaci využijú vo všetkých oblastiach domáceho krízového manažmentu. Od plánovania, cez logistické zabezpečenie až po samotné nasadenie. Zároveň si precvičili aj spoluprácu s ostatnými zložkami záchranného systému, ktorá je v mimoriadnych situáciách veľmi dôležitá,“ zdôraznil minister obrany Martin Giváč. Konštatoval, že v minulosti sa cvičenia podobného nebojového charakteru neorganizovali. Náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Maxim pripomenul, že cvičenie Zelená vlna sa uskutočnilo podľa scenára, ktorý sa čo najviac približoval reálnej situácii. „Vojaci prakticky vopred nevedeli, čo ich čaká. Presne tak, ako sa to deje aj v bežnom živote.“ Riadiaci cvičenia generálmajor Macko vyzdvihol okrem iného aj výbornú spoluprácu s policajným zborom a záchranármi. Veď v reálnom živote by práve od nej záviselo úspešné zvládnutie krízovej situácie.

Cvičiaci vojaci budovali záchytný tábor, zabezpečovali jeho ochranu. Museli potlačiť aj agresívny dav, ktorý chcel vniknúť do tábora a zvládnuť aj požiar, založený demonštrantmi. Plnili úlohy pri hliadkovaní, prehľadávali podozrivé vozidlá a osoby. Často museli pri spomínanej činnosti použiť aj donucovacie prostriedky. Príslušníci trebišovského zmiešaného mechanizovaného práporu spoločne s vojakmi michalovskej ženijnej rotý plnili úlohy výstavby záchytného tábora pre približne 300 osôb. Veliteľ trebišovského práporu podplukovník Róbert Funtal' objasňuje, že vojaci postavili stany na ubytovanie, stravovanie, ale napríklad aj pre duchovnú službu (duchovný prešovskej brigády major Jozef Michalov v stane poskytoval utečencom svoje služby), vybudovali umývárne, ihriská a ďalšie priestory pre voľno časové aktivity klientov záchytného tábora. Rovnako aj heliport či ochranu tábora. Za spomínané práce si podľa neho zaslúži ocenenie veliteľ druhej mechanizovanej rotý nadporučík Tomáš Korobanič, veliteľ ženijnej rotý kapitán Martin Ocilka a jeho veliteľia skupín rotmajstri Marek Kačmar a Štefan Vaceľ.

Korytnačky v akcii

Príslušníci prvej mechanizovanej rotý pod velením rotmajstra Jozefa Demčáka v zásahových kompletoch (vojakmi nazývaných aj korytnačky) sa pripravovali ako zásahový tím na potlačenie davu. Časť tímu vrátane veliteľa má už z tejto činnosti aj medzinárodné skúsenosti pri potláčaní nepokojov v Koso-ve pred desiatimi rokmi v operácii KFOR. Spoločne s ním vtedy zasahovali aj zástupca veliteľa družstva čatár Jozef Líška a strelec operátor desiatnik Michal Lešl. Obdobne s ďalšími príslušníkmi jednotky majú skúsenosti aj z misie UNFICYP na Cypre. Rot-

majster Demčák pripomína, že pri potláčaní davu je najvýznamnejšia tímová spolupráca. Každý si musí splniť svoju úlohu a potom ju splní aj jednotka. Do prvých radov, kde je najväčší nápor, dávajú fyzicky najzdatnejších vojakov, aby udržali nápor davu. Veľmi dôležité je, ako splní úlohu tím, ktorý si vytipuje najagresívnejších jedincov a vodcov davu. Snaží sa ich uniesť a dostať za kordón. Vzápätí ich odovzdá Vojenskej polícii.

„Bez týchto vodcov je dav dezorientovaný a ľahšie sa nám ho darí vytlačiť z priestoru tábora,“ hovorí z vlastných bohatých skúseností rotmajster Demčák. Na cvičení Zelená vlna zasahovali proti davu, ktorý predstavovali príslušníci levicekého mechanizovaného práporu. Veliteľ družstva rotný Peter Gašpar hovorí, že zažili situácie na oboch stranách barikády: „Pôsobili sme neraz aj v zásahových jednotkách, aj ako dav. Pre nás je dnešná úloha jednoduchšia. Máme voľnosť a nemusíme sa pariť v zásahových kompletoch. Snažíme sa zásahovej jednotke čo najviac zneprijemniť úlohu. Sme dotieraví, predvážame klamné ústupy a potom znova s plnou silou útočíme.“

Rotmajster Leonard Berecký pôsobil na cvičení ako veliteľ druhej mechanizovanej čaty. So svojimi vojakmi zriadili kontrolno-prepúšťacie miesto pri vchode do záchytného tábora. Kontrolovali prichádzajúce vozidlá a osoby. „Našou úlohou je zabrániť, aby prenikli do tábora nežiaduce osoby, nelegálni migranti. Môžem sa pri tejto činnosti oprieť o vojakov, ktorí majú bohaté skúsenosti z operácie ISAF v Afganistane. Takým je aj veliaci poddôstojník čaty rotný Pavol Vyňanský. Pre nových vojakov jednotky boli dobrým príkladom v plnení úlohy,“ hovorí rotmajster Berecký.

Spolupráca pri zadržaní

Nadporučík Martin Staško so svojimi podriadenými, najmä z mechanizovanej a prieskumnej čaty zasa v spolupráci s príslušníkmi Vojenskej polície (aj psovodom) a cudzineckej a hraničnej polície policajného zboru plnil úlohy pri hľadaní a zadržaní ne-

bezpečnej podozrivej osoby v zalesnenom teréne. Pri akcii mali aj vzdušnú podporu prešovského vrtuľníkového krídla. Vrtuľník im pomohol presnejšie lokalizovať jej polohu. „Bola to pre nás nová, užitočná skúsenosť. Veď vojenská policajti, a najmä príslušníci hraničnej a cudzineckej polície majú v tejto oblasti bohaté skúsenosti. Som rád, že na ich prácu nadviazali aj naši vojaci. Najmä prieskumník desiatnik Branislav Nehez a jeho veliaci poddôstojník rotmajster Igor Kompiš,“ spokojne konštatuje nadporučík Staško.

V týchto fázach cvičenia sa ukázala veľmi dobrá spolupráca s policajným zborom. Ochraňovali poľný muničný sklad, odrazili útok diverznej skupiny a odstraňovali následky útoku na cisternu s chemickými látkami. Pri tejto činnosti ukázali svoje majstrovstvo špecialisti rožňavského práporu RCHBO. Vojaci trebišovského práporu si preverili aj spoluprácu pri leteckom odsune zraneného vojaka. Do zdravotníckeho zariadenia ho transportovali pomocou vrtuľníka Mi-17 v úprave pre leteckú pátracu a záchrannú službu. Veľmi dobre sa do plnenia úloh cvičenia zapojili aj príslušníci taktického CIMIC tímu z martinského mechanizovaného práporu, EOD tímu aj michalovskej rotu ISTAR.

Užitočné spôsobilosti

Výraznú časť operačného zoskupenia tvorili útvary prešovskej mechanizovanej brigády. Jej veliteľ plukovník Martin Michalko bol s činnosťou vojakov spokojný. Privítal, že cvičenie umožnilo prakticky precvičiť aktivity pri plnení asistenčných úloh v prospech zložiek ministerstva vnútra, ktoré doposiaľ v takejto miere necvičili. Cvičenie preverilo pripravenosť príslušníkov jednotiek z činnosti pri spoluúčasti na prikrýť štátnej hranice, výstavbe záchytného tábora, hliadkovania s príslušníkmi hraničnej a cudzineckej polície, pri hľadaní nebezpečných osôb, ochrane dôležitých objektov. Ich veliteľov na všetkých stupňoch okrem iného zo schopnosti plnenia

asistenčných úloh v súčinnosti so zložkami ministerstva vnútra, riadenia podriadených jednotiek počas plnenia operačných úloh, či zo schopnosti zriadenia a udržania nepretržitého spojenia a velenia v prie-

behu operácie. Ale aj zo zabezpečenia komplexnej ochrany síl vo svojich jednotkách.

Riadiaci cvičenia generálmajor Pavel Macko konštatuje, že Zelená vlna bola pre ozbrojené sily doteraz najkomplexnejšie cvičenie domáceho krízového manažmentu. „Precvičili sme si celé spektrum úloh. Od rozhodovania či vôbec majú byť ozbrojené sily použité na podporu zložiek ministerstva vnútra, hasičského záchranného zboru, integrovaného záchranného systému a verejnej správy, až po plánovanie tejto aktivity a reálne uskutočnenie cvičenia. Musím povedať, že plánovací proces bol veľmi dobrý. Precvičili sme si aj plánovanie logistickej podpory pri záchranných prácach a aktivitách. Ukázalo sa, že máme k dispozícii mnohé spôsobilosti, ktoré sú jedinečné. Napríklad prápor RCHBO so svojimi špecialistami a technikou, ktorí sa ukázali ako veľmi platní pri plnení úloh. Som rád, že samotní velitelia mi povedali, že takýto výcvik bol pre nich a ich podriadených veľmi užitočný, podnetný. Poznatky získané z cvičenia využijeme v budúcnosti aj pri príprave ďalších obdobných aktivít a situačných plánov. Zelená vlna nám umožnila komplexnejšie sa pozerať na úlohu ozbrojených síl pri podpore iných zložiek v rámci domáceho krízového manažmentu. Vojaci získali skúsenosti, ako sa v uvedenej operácii správať. Ako udržiavať verejný poriadok, patrolovať, ako poskytovať pomoc pri evakuácii, výstavbe a ochrane záchytných táborov, logistickú podporu iným ako vojenským zložkám,“ konštatuje riadiaci cvičenia Zelená vlna 2014.

Jeho finálna fáza sa uskutočnila od 16. do 20. júna vo Vojenskom výcvikovom priestore Kamenica nad Cirochou (Valaškovce) v pohorí Vihorlat na východe Slovenska. V závere cvičenia minister obrany Martin Glváč odmenil pamätnou mincou desať profesionálnych vojakov, ktorí sa zaslúžili o úspešný priebeh cvičenia.

Text a foto: Jozef Žiak

Deti maľovali vojakov

Minister obrany Slovenskej republiky, náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR, redakcia OBRANA a organizátori Dňa detí s Ozbrojenými silami vyhlásili aj v tomto roku výtvarnú súťaž pre žiakov základných škôl Deti maľujú vojakov 2014.

Matúš Urban
Slovenská armáda bojuje

Karín Rechteriková
Prieskumník

Kristína Hazuchová, Koláž

Bianka Ivanková a Jana Žulová, Povodeň

Ema Lavríková
Portrét vojaka

Do 13. ročníka súťaže sa zapojilo 173 škôl a 22 kresieb zaslalo aj 11 jednotlivcov. Porota zložená zo zástupcov rezortu obrany a akademických maliarov z civilného prostredia súťaž vyhodnotila 6. júna 2014. Osmi porotcovia hodnotili dovedna 1 516 výtvarných prác, z toho 1 234 v kategórii mladší žiaci a 282 v kategórii starší žiaci.

Porota sa rozhodla udeliť prémiu deťom z 5. oddelenia Školského klubu pri ZŠ J. A. Komenského Sereď za kartónovú make-tu s odnímateľnou tvárou, ktorá môže slúžiť na fotenie detí. Prémii udelila aj Kristíne Hazuchovej zo Spojenej školy – špeciálnej základnej školy internátnej, ul. Pod Kalváriou, Topoľčany za Koláž o živote vojakov. Ocenení v obidvoch kategóriách získali pozvanie na Deň detí s Ozbrojenými silami SR – Hurá na prázdniny!, ktorý sa uskutočnil v Bojniciach 28. júna 2014, kde im odovzdali diplomy, propagačné predmety OS SR, ako aj finančné prémie.

Text: Pavol Vitko

Foto: Ivan Kelement

V kategórii mladší žiaci porota udelila tri ceny:

1. miesto:

Richard Rohal, ZŠ Lesnícka 1, Prešov – práca Veselý vojačik

2. miesto:

Matúš Urban, ZŠ Ďumbierska 17, Banská Bystrica – Slovenská armáda bojuje na hraniciach s nepriateľom

3. miesto:

Lóránt Berky, ZŠ Šíd – Pomoc raneným

Lóránt Berky
Pomoc raneným

Na oslavách v Normandii

Minister obrany SR Martin Glváč sa 6. júna zúčastnil na oslavách 70. výročia vylodenia spojeneckých síl v Normandii. Do Francúzska odcestoval v delegácii prezidenta SR Ivana Gašparoviča a v sprievode dvoch slovenských veteránov, 89-ročného Ondreja Bubniaka a 92-ročného Štefana Miklána. „Vylodenie spojencov v Normandii bolo jednou z najväčších vojenských operácií v druhej svetovej vojne. Je to významná historická udalosť, ktorá sa uskutočnila na základe výbornej spolupráce Spojencov v boji za slobodu a demokraciu,“ povedal minister obrany SR Martin Glváč.

Foto: TASR

Návšteva u budúceho generálneho tajomníka NATO

Ministerstvo obrany SR má záujem rozvíjať spoluprácu s Nórskom v oblasti obrany, a to predovšetkým v oblasti EOD a v rámci vzájomného využívania výcvikových priestorov. Potvrdil to minister obrany SR Martin Glváč po rokovaní s nórskou ministerkou obrany Ine Eriksen Søreide v Osle na sklonku mája. S ministerkou hovoril aj o regionálnej obrannej iniciatíve NORDEF. Diskutovali aj o aktuálnej situácii na Ukrajine. Martin Glváč sa v rámci cesty stretol aj s bývalým nórsnym premiérom Jensom Stoltenbergom, ktorý sa na jeseň ujme funkcie generálneho tajomníka NATO. Zhovárali sa o stave našich ozbrojených síl aj o schválenej koncepcii vzdušných síl.

Foto: KOD

M. Glváč: Rátame s Ukrajinou

Rokovanie ministrov obrany krajín V4 by sa mohlo v budúcnosti uskutočniť aj za účasti ukrajinského ministra obrany. Navrhol to minister obrany SR Martin Glváč počas stretnutia s rezortnými kolegami z Vyšehradskej skupiny v Bruseli 3. júna pred začiatkom oficiálneho zasadnutia ministrov obrany členských krajín NATO. Ministri obrany Maďarska, Česka, Slovenska a poľský štátny podtajomník potvrdili záujem o účasť Ukrajiny v bojovej skupine V4. Predstavitelia rezortov obrany vyjadrili záujem na spojení certifikačného cvičenia bojovej skupiny a NATO cvičenia Trident Juncture 2015. Minister Glváč poďakoval Maďarsku za doterajšie predsedníctvo V4 a deklaroval záujem plynule nadviazať na úspešnú spoluprácu. Počas slovenského predsedníctva od 1. júla 2014 by mal byť vypracovaný plán spoločných cvičení krajín V4.

NATO ponechá v Afganistane 12 000 vojakov

Po ukončení bojových operácií v Afganistane chce NATO ponechať v krajine od budúceho roka ešte približne 12 000 vojakov, ktorí budú pôsobiť predovšetkým ako inštruktori a poradcovia. Uviedol to generálny tajomník NATO Anders Fogh Rasmussen. Povedal, že rozsah výcvikovej a podpornej misie s názvom Resolute Support (Rozhodná podpora) by mal byť pri hornej hranici doterajších plánovacích predpokladov. Barack Obama oznámil, že USA od roka 2015 ponechajú v Afganistane len 9 800 vojakov. Ich počet znova obmedzia na polovicu do konca budúceho roka a po roku 2016 v krajine zostane len malý kontingent s rádovo stovkami vojakov. Plánovanie misie po konci terajšieho roka závisí aj od toho, či Kábul podpíše príslušné dohody s USA a NATO.

Rusko odpája GPS

Rusko prijalo 1. júna opatrenia, ktorých uplatnením sa vylúči možnosť použiť americké systémy GPS na území Ruska na vojenské účely. Pozemné stanice GPS sú súčasne pod úplnou kontrolou Ruska, uviedol ruský vicepremiér Dmitrij Rogozin. Rusko súčasne prehodnotilo pôvodne avizovaný plán odpojiť 11 amerických staníc využívajúcich signál GPS. Dôvodom bol postoj USA, ktoré odmietli na svojom území umiestniť pozemné stanice ruského navigačného systému Glonass. Proti sa vyslovili Pentagon i CIA, ktoré sa obávajú, že zariadenia by mohli zvýšiť presnosť ruských zbraní v prípade ich použitia voči USA. Ruská strana iniciovala rokovania s USA o rozmiestnení spomínaných staníc na americkom území. Majú sa uskutočniť do 31. augusta. Ak nenastane pokrok, od 1. septembra budú americké stanice využívajúce GPS a nachádzajúce sa na území Ruska odpojené.

Adriatic Strike v Slovinsku

Štyri stovky vojakov sa v prvý júnový týždeň zúčastnili na medzinárodnom vojenskom cvičení Adriatic Strike 2014 v Slovinsku. Účelom bol výcvik vojakov, ktorí okrem iného navádzajú bojové lietadlá na cieľ. Na manévroch, ktoré koordinovala slovinská armáda, sa zúčastnilo 23 lietadiel a 13 bezpilotných strojov. Miestom cvičenia boli výcvikové základne v obciach Postojna na juhozápade, Gotenica na juhu, Sevnica na východe a Porezen na severozápade krajiny. Slovinci vyslali na cvičenie 200 vojakov, zvyšok bol z Rakúska, Belgicka, Českej republiky, Francúzska, Chorvátska, Lotyšska, Litvy, Maďarska, Macedónska, Čiernej hory, Holandska a Spojených štátov. Ako pozorovatelia sa na cvičení zúčastnili zástupcovia ozbrojených síl Egypta, Talianska, Jordánska a Saudskej Arábie.

TECHNIKA

NOVINKY • TRENDY • VÍZIE

S Boeingom do vesmíru

Po skončení programu Space Shuttle nemajú USA vlastný vesmírny dopravný prostriedok. Ruský prezident Vladimir Putin v odvetu na sankcie po anexii Krymu pohrozil, že Rusko prestane poskytovať dopravu americkým astronautom na medzinárodnú vesmírnu stanicu. Aj to môže byť impulz na intenzívnejšie hľadanie domáceho amerického riešenia.

V rámci programu CCDev vyvíja pre NASA viacero amerických spoločností nové vesmírne lode. Jednou z nich je Boeing, ktorý ponúka kozmické kapsule CST-100 (Crew Space Transportation-100). NASA pripravuje vlastnú kozmickú loď MPCV (Multi-Purpose Crew Vehicle), v minulosti známu pod menom Orion. Mala by slúžiť na cesty do ďalekého vesmíru, kým lode CCDev sú určené na bezpečnú nízku obežnú dráhu okolo Zeme.

Pre ďalšiu fázu programu CCDev NASA poskytla financie štyrom spoločnostiam. Prvou je Blue Origin s kozmickou loďou Blue Origin New Shepard, druhou Sierra Nevada Corporation s miniraketoplánom Dream Chaser, treťou SpaceX Elona Muska s loďou Dragon a štvrtou je Boeing s CTS-100.

CST-100 je menšia než MPCV, ale väčšia ako bol veliteľský modul lode Apollo. Na obežnú dráhu dokáže dopraviť až sedem

astronautov. Pri vesmírnej stanici bude môcť kotviť až 210 dní – na rozdiel od raketoplánov Space Shuttle, ktoré mohli parkovať v otvorenom kozme len 12 dní. CST-100 bude slúžiť na dopravu ľudí a materiálu, no v prípade potreby i ako záchranný modul. Nemusí však pôsobiť len v štátnych službách. Boeing predstavil upravenú verziu pre vesmírnych turistov. Výletná verzia by odviezla až 10 ľudí. Boeing na jej vývoji spolupracuje s firmou Bigelow Aerospace.

Ako sa budú americkí astronauti dopravovať na orbitu, sa dozvieme už v auguste, keď NASA oznámi finalistov programu SS-Dev. Uzavretie kontraktu je naplánované na rok 2017.

(aš)

Foto: BOEING

Bojový a prieskumný vrtuľník T129 ATAK

Turecký letecký výrobca Turkish Aircraft Industries (TAI) dodal 22. apríla tureckým ozbrojeným silám prvých deväť nových moderných taktických bojových a prieskumných vrtuľníkov T129 ATAK.

Program vývoja a výroby nového typu ľahkého bojového a prieskumného vrtuľníka T129 predstavuje veľký úspech tureckého leteckého a obranného priemyslu. Ide o spoločný projekt so známym výrobcom vrtuľníkov AgustaWestland a jeho príbeh sa začal v roku 2007.

Turecko začalo hľadať náhradu za bojové vrtuľníky Cobra už v polovici 90. rokov. Záujem prejavili rozliční výrobcovia od amerických až po Južnú Afriku a Rusko. Výberové konanie však napokon zrušili. Krajina potrebovala nielen samotný vrtuľník, ale aj vlastné výrobné spôsobilosti, schopnosť vlastnými silami vyrábať bojové vrtuľníky a ich palubné a bojové systémy.

Podpis kontraktu

Zložitý proces viedol ku kontraktu s taliansko-britskou spoločnosťou AgustaWestland, ktorý podpísali 7. septembra 2007. Spoločnosť TAI a Turecko získali konštrukčné a budúce výrobné aj predajné práva pre vlastný variant vrtuľníka, ktorý vznikne na

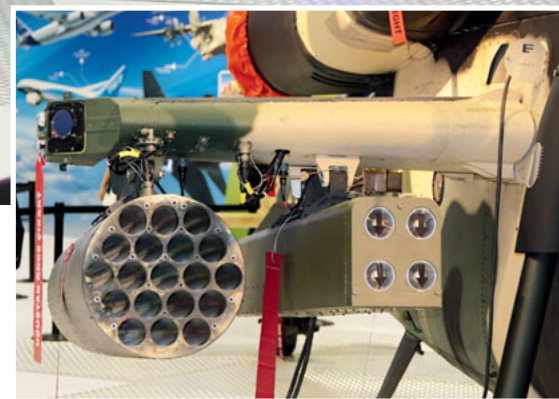

báze konštrukcie prieskumného a ľahkého bojového vrtuľníka AgustaWestland A129 International (variant zlepšeného talianskeho vrtuľníka A129 CBT Mangusta, určený pre

medzinárodné trhy). Kontrakt znel na výrobu 51 vrtuľníkov T129 ATAK pre turecké ozbrojené sily s opciou na ďalších 41 kusov.

Komplexný vývoj takého zložitého výrobku akým je bojový vrtuľník v žiadnom prípade nepredstavuje ľahkú úlohu a celý program je v sklze. Pôvodne sa predpokladalo zaradenie do výzbroje od roka 2013. Vývoj zahŕňa množstvo technológií a riešení vrátane zbraňových systémov. Pre nárast problémov so stavmi starých vrtuľníkov a aktuálnymi bojovými aktivitami Turecko nakoniec v núdzovom režime podpísalo 8. novembra 2010 doplnkovú zmluvu o prednostnom dodaní deviatich vrtuľníkov T129 v základnom nekompletnom vybavení (počet neskôr vzrástol na 13). „Nekompletné vybavenie“ znamená kompletne stroje s kanónom na palube, ale bez systémov protizemných a protipancierových raketových riadených striel.

Stroj vyrábajú v prevádzkach tureckej spoločnosti TAI, jeho hlavným partnerom a subkontraktorm je spoločnosť AgustaWestland. Vrtuľník podľa operačných požiadaviek tu-

reckých ozbrojených síl vznikali pre efektívnu činnosť v horúcom prostredí a vysokých nadmorských výškach. Avionika a bojové elektronické systémy pochádzajú od tureckej spoločnosti Aselsan. Základné inteligentné raketové zbraňové systémy sú tiež tureckého pôvodu, z dielní spoločnosti Roketsan.

T129 ATAK má štíhly, z bokov sploštený trup vyrobený z hliníkových zliatin, poháňa ho dvojica turbohriadeľových motorov, nosný rotor je päťlistový, chvostový vyrovnávací rotor má dva listy, podvozok je pevný, s dvojicou hlavných nôh a ostrohom. Nohy aj ostroh disponujú kolesami. Malý priečny rozmer trupu efektívne vplýva na zníženie zachytiteľnosti a sťažuje zamierenie od protivníka. Kabína posádky je tandemová, radená s prevýšením (vpredu je strelec a nad ním sedí pilot). Kabína je „sklená“, vybavená najmodernejšou avionikou a zobrazovacími zariadeniami.

Bohatá výbava

Základ palubného elektronického a bojového vybavenia vrtuľníka tvorí dvojica počítačových jednotiek manažmentu stroja AMC (Aircraft Management Computer) a dve počítačové jednotky bojového riadenia a ovládania MC (Mission Computer). Každý člen posádky disponuje displejovou a klávesnicovou ovládacou jednotkou, dvojicou viacúčelových plochých displejových jednotiek a prilbovým zameriavačom. Všetky komponenty sú prepojené prostredníctvom rozhrania so zbernicou pracujúcou v norme Mil-Std 1553B. Ovládacie prvky strelca-operátora sú prepojené s optickým

pozorovacím a streleckým systémom Aselsan Asellir-300T, ktorého guľové puzdro je umiestnené pohyblivo v hornej časti nosa vrtuľníka. Asellir-300T poskytuje strelcovi infračervený obraz s vysokým rozlíšením, laserový diaľkomer a označovač cieľov, farebnú pozorovaciu kameru, farebnú dennú televíznu kameru a zariadenie na sledovanie laserového bodu. Systém je spriahnutý s prilbovým zameriavačom. Umožňuje rýchlo a presne lokalizovať pozemný cieľ. V nosovej časti dole je uchytený trojhľavňový automatický rýchlopalný kanón kalibru 20 mm. Schránka na muníciu je v zadnej časti trupu, podávač munície je uchytený na ľavej strane trupu. Všetka ostatná výzbroj sa podvesuje na celkovo štyri zbraňové pylóny pod dvojicou krátkych krídel. Po dokončení všetkých systémov bude možné vrtuľník vyzbrojiť protitankovými raketovými riadenými strelami, protiletadlovými raketovými riadenými strelami, navádzanými raketami Cirit kalibru 70 mm, neriadenými raketami kalibru 70 mm a guľometnými kontajnermi kalibru 12,7 mm.

Okrem avionických, navigačných a spojovacích elektronických systémov je vrtuľník vybavený širokou škálou zariadení elektronického boja. Sem patrí systém výstrahy pred radarovým ožiarovaním RWR (Radar Warning Receiver), systém výstrahy pred ostreľovaním raketami MWS (Missile Warning System), systém výstrahy pred laserovým ožiarovaním LWR (Laser Warning Receiver), centrálna počítačová jednotka súpravy SCPS (Suite Central Processing System), sys-

tém na vystreľovanie klamných cieľov CMDS (Countermeasure Dispensing System), infračervený rušič IRCM (Infra-Red Countermeasures) a rádiový rušič RFJ (Radio-Frequency Jammer).

Malé rozmery, vysoké výkony

Celková dĺžka je 11,90 m, priemer nosného rotora 11,90 m (dĺžka s otáčajúcimi sa rotorami dosahuje 14,60 m), výška trupu je 3,40 m a celková výška dosahuje 3,95 m. Pohon stroja zabezpečuje dvojica turbohriadeľových motorov LHTEC-CTS800-4A, každý s maximálnym výkonom 1 014 kW. Maximálna povolená vzletová hmotnosť vrtuľníka je 5 000 kg, maximálna dosahovaná cestovná rýchlosť je 269 km/h. Vrtuľník dokáže visieť v maximálnej letovej hladine 3 993 m n. m. s využitím prízemného efektu, alternatívne v maximálnej letovej hladine 3 048 m pri visení bez využitia prízemného efektu. Maximálna stúpanosť je 13,97 m/s, v prípade vertikálnej stúpanosti je maximálna dosiahnutá hodnota do 7,9 m/s. Prevádzkový výškový dostup vrtuľníka T129 ATAK je 6 096 m. Diaľkový dolet s využitím štandardne neseného zásoby paliva je 561 km. Letová vytrvalosť so štandardne nesenou zásobou paliva dosahuje 3 hodiny.

Text a foto: Miroslav Gyűrösi

Ručné zbrane slovenských vojakov v ISAF

Samopal v nasadení

Minule sme sa venovali skúsenostiam z používania pištole vzor 82 v operácii ISAF. Teraz sa pozrieme na základnú zbraň jednotlivca OS SR – samopal vzor 58 (Sa vz. 58)

Sa vz. 58 je zbraň jednotlivca určená na ničenie živých síl protivníka strelbou, bodákom alebo pažbou. Ďalej je možné použiť ho na strelbu na vzdušné výsadky a pevné ciele bez balistickej ochrany. Nastavenie mieridiel umožňuje strelbu do vzdialenosti 800 m. Zo zbrane sa dá strieľať jednotlivými ranami a dávkami.

Útočná puška

Sa vz. 58 je dlhá ručná automatická zbraň. Označenie „Samopal vz. 58“ je terminologicky nepresné, pretože samopal je dlhá ručná automatická zbraň konštruovaná na pištoľové náboje, pričom Sa vz. 58 je konštruovaný na puškové náboje strednej balistickej výkonnosti 7,62×39 mm, patrí teda do kategórie útočných pušiek. Činnosť zbrane je založená na princípe odberu plynov z hlavne vzniknutých horením prachovej náplne, ktoré pôsobia prostredníctvom piesta na nosič závorňáka. Záver je uzamknutý nesenou výkyvnou závorou.

Hlavné časti zbrane sú hlaveň, mieridlá, puzdro záveru, záver, spúšťač a pažba. Príslušenstvo Sa vz. 58 tvorí puzdro na zásobníky, 4 zásobníky, bodák, puzdro na bodák, remeň, čistenie na zbraň.

Verzie:

- Sa vz. 58 P – s pevnou pažbou,
- Sa vz. 58 V – výsadbková verzia so sklopnou ramennou opierkou,
- Sa vz. 58 Pi – pevná pažba, lišta na uchytenie infraprístroja NSP-2, na ústí hlavne tlmič plameňa, sklopná dvojnožka,
- Sa vz. 58 VM – modernizovaná verzia so sklopnou ramennou opierkou a novým podpažbím aj nadpažbím s montážnymi lištami na príslušenstvo Picatinny rail (MIL-STD-1913) a kompenzátorom zdvihu.

Skúsenosti z operácie

Naši vojaci v operácii ISAF používajú Sa vz. 58 spravidla vo verzii V a VM. Zbraň preukázala pri pravidelnom ošetrovaní dobrú spoľahlivosť. Výkon náboja 7,62×39 mm je dostatočný a jeho balistické parametre pokrývajú celé spektrum operácií od boja zblízka, boja v zastavanom priestore a boja v otvorenom priestore až do vzdialenosti cca 500 – 600 m,

čo sú typické operačné podmienky v Afganistane. Práve svojou univerzálnosťou prekonáva náboj 7,62×39 mm štandardný náboj koalíčných partnerov 5,56×45 mm NATO, ktorý vrátane najmodernejších verzií nedosahuje dostatočný účinok v celi pri streľbe na vzdialenosti presahujúcej 300 m.

Najzávažnejším nedostatkom Sa vz. 58 sa ukázala absencia spoľahlivých montážnych lišt na príslušenstvo, v súčasnosti štandardne používané modernými armádami. Predovšetkým optických zameriavačov, nočných pozorovacích prístrojov, laserových značkovačov a bojových taktických svetidiel. Sa vz. 58 V nie je vôbec vybavený montážnymi lištami. Sa vz. 58 VM je síce vybavený novým predpažbím (podpažbie a nadpažbie) s montážnymi lištami Picatinny rail (MIL-STD-1913), ale trpí nedostatkami v oblasti fixácie uvedených súčiastok na tele zbrane pri streľbe a nedostatočným odvodom tepla z tela predpažbia pri dlhšie trvajúcej streľbe.

Na zbraniach dochádzalo po vystrelení 1 až 2 plných zásobníkov k uvoľňovaniu fixačných skrutiek na nadpažbí aj podpažbí, k uvoľneniu a vypadnutiu fixačných kolíkov v tele zbrane. Uvoľňovanie fixačných prvkov spôsobovalo odpadávanie podpažbia, čím významne klesala bojová hodnota zbrane. Po vystrelení 2 až 3 zásobníkov dochádza k nadmernému zahriatiu predpažbia do takej miery, že aj streľba v streleckých rukaviciach bola pre strelca nepríjemná.

Problematická ergonómia

Veľmi problematické je spoľahlivé udržanie rektifikácie príslušenstva namontovaného na predpažbí, predovšetkým laserových značkovačov. Montážne lišty sú umiestnené len v prednej polovici zbrane. Optický zameriavač nie je možné umiestniť na tele zbrane

**Samopal
vz. 58**

blíže k oku strelca, čo pri kolimátorových zameriavačoch, ktoré nemajú holografické premietanie, znižuje jeho zorné pole a zároveň je obmedzené celkové množstvo montážnych bodov, a teda aj množstvo príslušenstva, ktoré je možné na zbraň pripojiť. Dôležitým faktorom je aj vhodné rozmiestnenie príslušenstva na zbrani tak, aby nedochádzalo k posunu ťažiska zbrane do prednej polovice, čo zhoršuje jej ovládateľnosť.

V oblasti celkovej ergonómie zbrane je problémom nemožnosť prispôbenia dĺžky pažby podľa potrieb strelca, nevhodná šmykľavá pištoľová rukoväť a absencia prednej pomocnej rukoväte na podpažbí zlepšujúcej držanie zbrane a jej ovládateľnosť. Ďalším problémom je nie celkom komplexné riešenie štandardného vybavenia Sa vz. 58 optickými zameriavačmi (bez zväčšenia/so zväčšením) a prístrojmi umožňujúcimi strelbu v zhoršených svetelných podmienkach a v noci. Problém optických zameriavačov bol v operácii čiastočne odstránený nákupom kolimátorových zameriavačov (Burris, Aimpoint, EOTech) v priestore operácie pre niektoré príspevky OS SR, ktoré pôsobili prevažne mimo stálych základní. Uvedené prístroje však neposkytujú zväčšenie a nie sú vybavené ani doplnkovými zväčšovacími optickými modulmi, čo znižuje schopnosť pozorovania priestoru bojiska, identifikáciu cieľov a sťažuje vedenie efektívnej streľby na vzdialenosť väčšiu ako 300 m, hoci parametre náboja 7,62×39 mm to umožňujú.

Rýchlo sa opotrebujú

Nočné pozorovacie prístroje boli prevažne zastúpené binokulárnym typom SIMRAD GN2,

M4

Porovnanie s M4

Na porovnanie uvedieme len niektoré základné charakteristiky jednej zo zbraní koalíčných partnerov, ktorá je v operácii ISAF najrozšírenejšia – americkej automatickej karabíny kalibru 5,56 mm M4. Zbraň má nábojovú komoru na náboj 5,56×45 mm NATO a využíva štandardný zásobník pre pušky typu M4/M16.

Činnosť zbrane je rovnako ako pri Sa vz. 58 založená na princípe odberu prachových plynov z hlavne, ktoré však pôsobia priamo na nosič závorňáka. Záver je uzamknutý rotačným závorňákom so siedmimi uzamykacími ozubmi. Pôsobenie plynov priamo na záver síce zjednodušuje konštrukciu zbrane, ale čiastočne zvyšuje nároky na údržbu a vyššia teplota záveru M4 pri streľbe, spôsobená prachovými plynmi, znižuje životnosť jeho súčastí v porovnaní s Sa vz. 58, kde prachové plyny pôsobia na záver prostredníctvom piesta.

Výhodou M4 oproti Sa vz. 58 je osadenie hlavne a pažby v jednej osi, takže prenos spätného rázu na plece strelca je priamy, bez klopného momentu, čo umožňuje lepšiu ovládateľnosť M4 pri streľbe, jednoduchšie udržiavanie v zámernej línii a zvyšuje presnosť streľby. M4 je štandardne vybavená dĺžkovo nastaviteľnou pažbou a montážnymi lištami s rozhraním podľa MIL-STD-1913 na puzdre záveru a predpažbí. Zbraň je možné osadiť všetkým príslušenstvom, ktoré je bežne zavedené v americkej armáde. Nevýhodou M4 je nižší účinok 5,56 mm strely v cieľi pri streľbe nad 300 m.

Možnosti do budúcnosti

Pri ďalšom plánovaní vyzbrojovania v oblasti útočných pušiek pre naše nasaditeľné útvary by bolo vhodné premietnuť skúsenosti z nasadenia príslušníkov OS SR a koalíčných partnerov v operácii ISAF. Hlavný problém je výber munície. Náboj 7,62×39 mm nie je zavedený náboj NATO, pritom štandardný náboj koalíčných partnerov 5,56×45 mm NATO je vhodný na operácie do vzdialenosti cca 300 m. Ďalší štandardný náboj NATO 7,62×51 spĺňa požiadavky na streľbu z útočnej pušky na vzdialenosť 500 – 600 m, ale je príliš výkonný na boj zblízka a predovšetkým v zastavanom priestore. Aj jeho hmotnosť je vyššia, čo má vplyv na množstvo nesenej munície. Eleganťným riešením by v rámci všetkých armád NATO bolo zavedenie nového perspektívneho puškového náboja strednej balistickej výkonnosti kalibru okolo 6,5 mm s výkonnými parametrami blížkymi náboju 7,62×39 mm a tento náboj použiť aj pre novú štandardnú dlhú ručnú zbraň OS SR.

Pre OS SR by v budúcnosti mohla byť najvhodnejším riešením útočná puška na náboj 5,56×45 mm NATO, využívajúca štandardný zásobník kompatibilný s puškami typu M4/M16. Moderná, spoľahlivá, vhodne ergonomicky riešená, s možnosťou bezproblémovej a funkčnej montáže príslušenstva.

Text: mjr. Ing. Juraj Ondrejček

Strategické centrum krízového manažmentu
GŠ OS SR

Takticko-technické údaje

DĹŽKA ZBRANE:	Sa vz. 58	M4
s pažbou, alebo ramennou oporou:	845 mm	840 mm (vysunutá pažba)
so sklopenou ramennou oporou:	636 mm	756 mm (stiahnutá pažba)
s pažbou/oporou a bodákom:	1000 mm	-
DĹŽKA HLAVNE:	390 mm	370 mm
HMOTNOSŤ ZBRANE:		
bez zásobníka a bodáka:	2,91 kg	2,88 kg
s plným zásobníkom a bodákom:	3,77 kg	3,4 kg
Hmotnosť prázdneho zásobníka:	0,19 kg	-
KALIBER:	7,62 mm	5,56 mm
NÁBOJ:	7,62x39 mm (vz.43)	5,56x45 mm NATO
ÚŠŤOVÁ RÝCHLOSŤ STRELY:	705 m.s-1	880 m.s-1
TEORETICKÁ RÝCHLOSŤ STRELBÝ:	800 min-1	700 – 950 min-1
ÚČINNÝ DOSTREL ZBRANE:		
na jednotlivé ciele:	do 400 m	500 m
na skupinové ciele:	do 800 m	600 m
na vzdušné ciele:	do 500 m	-
MAXIMÁLNY DOSTREL:	2 800 m	-
Maximálny dostrel s redukovaným nábojom:	1 100 m	-
POČET NÁBOJOV V ZÁSObNÍKU:	30 ks	30 ks

ktorý sa pri streľbe z Sa vz. 58 neosvedčil, v menšom množstve sa používal vhodnejší monokulárny prístroj AN/PVS-14. Bojové taktické svetidlá sa v operácii na Sa vz. 58 nepoužívali.

Pri nasadení vysvitlo, že používaný typ kompenzátora zdvihu ústia hlavne podstatne zväčšuje rozptyl zbrane. Nedostatok je spôsobený vôľou medzi súčiastkami kompenzátora, ktorá spôsobuje rozkmitanie hlavne. Sa vz. 58 nie je prispôsobený ani na upevnenie podvesného granátometu, ktorý by zvýšil možnosti palebnej podpory predovšetkým menších tímov. Zbrane intenzívne používané dlhší čas v operácii (viac ako 6 mesiacov) podliehali vplyvom prostredia a náročných prevádzkových podmienok opotrebeniu, klesala ich spoľahlivosť, vykazovali vyššiu poruchovosť, a preto je vhodné, aby sa menili pri každej rotácii a po návrate absolvovali dôkladnú údržbu, opravu alebo obmenu. Ďalším dôvodom je zabezpečenie výcviku

so zbraňami, s ktorými budú vojaci nasadení.

Rovnako ako pri pištoľi vz. 82 sa závažným problémom ukázala nekompatibilita náboja 7,62×39 (vz. 43) s muníciou používanou koalíčnými partnermi v operácii ISAF. Zásoby týchto nábojov pre operáciu sa musia zabezpečovať z územia SR.

Zhrnutie rezerv

- Absencia spoľahlivých štandardných montážnych lišt na príslušenstvo
- Nedostatočný odvod tepla z predpažbia a jeho fixácia na zbrani
- Nekoncepčné riešenie štandardného príslušenstva zbrane
- Čiastočne nevyhovujúca ergonómia
- Nevhodný kompenzátor zdvihu ústia hlavne
- Nekompatibilná munícia s koalíčnými partnermi v operácii
- Univerzálne výkonné vlastnosti náboja 7,62×39 mm v porovnaní s nábojom 5,56×45 mm NATO koalíčných partnerov.

Slávne bitky histórie

Od Stirlingu k Bannockburnu

Koncom 13. a na začiatku 14. storočia bojovalo Škótsko za nezávislosť, ktorú mu upieral anglický kráľ Edward I. a po ňom i jeho syn Edward II. Z viacerých krvavých bitiek tejto doby sa do histórie zapísali najmä tri – pri Stirling Bridge (1297), pri Falkirku (1298) a pri Bannockburne (1314). Tá posledná konečne priniesla Škótom na dlhší čas vytúženú slobodu.

Angličania verzus Škóti

Tento príbeh mnohým pripomenie film *Statočné srdce* (Braveheart) Mela Gibsona, ktorý získal päť Oskarov. Treba však povedať, že jeho dej sa s históriou v mnohom rozchádza.

V roku 1272 na anglický trón nastúpil kráľ Edward I. Plantagenet, zvaný kvôli nadpriemernému vzrastu Dlháň (Longshanks). Neskôr si k menu sám pridal prezývku Kladivo na Škótov (Hammer of the Scots). Bol to inteligentný ale bezohľadný muž. K zdedenému lénu, ktoré zahŕňalo i časť Francúzska, pripojil Wales a zatúžil aj po Škótsku. Keď v roku 1286 zomrel škótsky kráľ Alexander III., trón mala zdediť jeho štvorročná vnučka Margareta žijúca v Nórsku. Edward okamžite začal chystať jej sobáš so svojim synom, ale princezná počas cesty do Škótska zomrela.

O Škótsko sa rozpútal zápas medzi barónom Johnom Balliolom a grófom Robertom Bruceom, starým otcom neskoršieho kráľa Roberta I. Napokon Edward I. v roku 1292 dosadil na škótsky trón Balliola, ale v postavení vazala! Ten už ako John I. Škótsky v roku 1295 vyhlásil Anglicku vojnu. Edward I. vtrhol do Škótska a v roku 1296 pri Dun-

bare Škótov kruto porazil. Balliola tri roky väznil v Londýne a prepustil ho až na zásah pápeža s podmienkou, že sa usadí na svojich majetkoch vo Francúzsku. V Škótsku sa však už v tom čase proti Angličanom dvíhal veľký odpor.

„Statočné srdce“

Jednou z hlavných postáv škótskych vojen za nezávislosť sa stal zeman William Wallace (asi 1270 – 1305). Vychovávali ho dvaja strýkovia – katolícki kňazi. Kňazom sa mal stať aj on a v mladosti si okrem rodnej reči osvojil tiež angličtinu, francúzštinu i latinčinu. Potom však v meste Lanark zabil dvoch anglických vojakov a neskôr i ďalších, ktorých podozrieval z vraždy svojho otca, a musel sa skrývať. Šerif sir Heselrig dal zabíť jeho brata a zajať a popraviť i jeho tajnú ženu Marion Braidfute. V máji 1297 Wallace s priateľmi prepadol mesto a Heselriga zabil.

Žiada sa poznamenať, že Wallace sa na rozdiel od spomínaného filmu stal štvancom už pred smrťou svojej ženy a bol od toho filmového aspoň o hlavu vyšší. Meral vraj až 200 cm, čomu zodpovedá i jeho údajný meč,

Údajný
Wallaceov
meč
vystavený
v jeho
pamätníku
pri Stirlingu

ktorý vystavujú v pamätníku pri Stirlingu. Má dĺžku 173 cm, čepeľ meria 132 cm a jeho hmotnosť je 2,7 kg. S takou zbraňou by menší muž asi bojovať nedokázal.

Zbrane, zbroj a taktika

Aj časy škótskych vojen za nezávislosť patria do obdobia vrcholného feudalizmu. Jadrom vojsk stále bola ťažká jazda rytierov v krúžkovom brnení, na ktorom nosili tzv. gambeson. Hlavu si chránili hrncovými prilbami, ktoré sa však už modernizovali. Ich horná časť sa zužovala do kužeľa, po stenách ktorého úderu nepriateľa sklzáli a mali tak nižšiu intenzitu. Zbraňou prvého kontaktu zostali asi 3,5 m dlhé kopije, potom rytieri používali jednoručné meče s čepeľou dlhou až 100 cm i bojové sekery, kladivá či palcáty. Ľahkú jazdu tvorili menej obrnení bojovníci, ktorí väčšinou napádali pechotu v tyle nepriateľa a likvidovali najmä jeho nebezpečných lukostrelcov.

Pechota vyzbrojená až 4 m dlhými kopijami a rôznymi halapartňami s hákmi na strhávanie jazdcov z koní, ako aj tesákmi a okovanými kyjmi, sa chránila hrubými kabátcami z plátna či kože, spevnenými kovovými prvkami a čoraz častejšie i železnými klobúkmi. Jazdci väčšinou používali štíty tvaru vypuklého trojuholníka, pechota zasa okrúhle štíty. Z taktického hľadiska sa pechota vrcholného feudalizmu vrátila k čomusi, čo sa podobalo na starú macedónsku falangu. Išlo o tzv. šiltrón – oddiel pešiakov s dlhými kopijami, ktorých počet sa pohyboval od 50 až do 1 000 mužov. Mohol mať formu štvorca, obdĺžnika, elipsy či kruhu a bol určený najmä na obranu pred jazdou. Vyskytovali sa však aj lineárne šiltróny zložené z dvoch či troch širokých radov kopiínikov.

Spomínaný Wallaceov meč bol v tých časoch určite výnimočný, pretože dvojručné meče, vrátane škótskeho s názvom claymore, sa vo výzbroji objavili až o sto rokov neskôr. Takže ani typický claymore, ktorý drží v ruke Wallaceova socha v Aberdeene, nepôsobí príliš dôveryhodne.

Stirling Bridge a Falkirk

Wallace a jeho priateľ Andrew Moray s asi 10-tisíc pešiakmi a 300 jazdcami zviedli 11. septembra 1297 pri kráľovskom hrade Stirling na drevenom moste ponad rieku Forth a v okolí boj s vyše 50-tisícovým vojskom grófa zo Surrey. Keď časť anglických pešiakov od hradu prešla most a za nimi sa naň hrnulo vyše tisíc rytierov, Škóti most strhli. Mnoho anglických rytierov sa utopilo v rieke, ďalších škótska pechota pobila na rozbahnenom brehu. Škóti s malými stratami zvíťazili, Angličanov padlo vyše 6-tisíc! Potom Wallace „čistil“ krajinu a do jari dobyl väčšinu škótskych hradov, vrátane Edinburghu. Práve tu ho v marci 1298 Robert Bruce, vnuk niekdajšieho uchádzača o škótsky trón, pasoval za rytiera a vymenoval za regenta s titulom Ochranca Škótska (Guardian of Scotland). Niektorým škótskym šľachticom však jeho nižší pôvod „nevoňal“, čo malo tragickú dobru.

Socha
Willama
Wallacea
v Aberdeene

Edward I. na jar 1298 znovu vyrazil do Škótska, ale Wallace sa stretnutiu s ním vyhýbal až do 22. júla, kedy sa mu už pri Falkirku musel postaviť. Angličania mali vyše 12-tisíc pešiakov a 2,5-tisíc jazdcov, Škóti len okolo 5-tisíc pešiakov a tisíc jazdcov, ale neboli bez šancí. Štyri škótske šiltróny anglickú ťažkú jazdu zastavili, ale potom zradili rytieri škótskej šľachty, ktorú Edward I. podplátil. Namiesto toho, aby zničili Edwardových waleských lukostrelcov, opustili bojisko. V ďalšom boji padlo asi tisíc Angličanov, ale Škóti mali vyše 2,5-tisíc mŕtvych a ich vojsko sa rozpadlo.

Sklamaný Wallace sa vzdal titulu Ochranca Škótska a v roku 1303 odišiel hľadať pomoc do Francúzska, ale neuspel. Francúzska princezná Isabella, budúca manželka Edwardovho syna, bola vtedy ešte dieťa a s Wallaceom sa nikdy nestretla. Ten sa vrátil do Škótska okupovaného Angličanmi a skrýval sa. V lete 1305 ho škótski šľachtici opäť zradili, zajali a vydali Edwardovi. Nasledoval súd a 23. augusta 1305 krutá poprava v Londýne. Wallaceovu hlavu vystavili na londýnskom moste Tower Bridge, štyri časti jeho tela poslali do Newcastleu, Berwicku, Perthu a Aberdeenu.

Bannockburn

V roku 1306 sa škótskym kráľom stal Robert Bruce, gróf z Carricku, ako Robert I. Škótsky. Hneď nato utrpel dve porážky pri Mathewne a Tyndrume a keď Angličania popravili

troch jeho bratov, ušiel z krajiny. Vo februári 1307 sa však vrátil a začal oslobodzovať juhovýchod Škótska. Edward I. okamžite vyrazil proti nemu, ale cestou zomrel. Jeho nástupca Edward II. výpravu zrušil, čo Robert využil na zjednotenie Škótov. Postupne dobyl späť všetky škótske hrady okrem Bothwellu a Stirlingu. Práve pod Stirlingom pri Bannockburne 23. a 24. júna 1314 vybojoval veľké víťazstvo. Edward II. opäť zlyhal a v boji i na úteku padlo vyše 10-tisíc jeho mužov, takmer polovica celého vojska! Robert I. hneď v úvode zničil Edwardových lukostrelcov a o zvyšku rozhodol blatistý terén, v ktorom anglickí rytieri nedokázali dostatočne razantne udrieť na škótske šiltróny. Aj straty Škótov boli vysoké a z vyše 9-tisícovej armády padlo takmer 4-tisíc bojovníkov, najmä pešiakov, ktorých väčšinou zabili anglickí lukostrelci ešte skôr, ako ich zmasakrovala škótska ľahká jazda.

Epilóg

Škóti na vyše 300 rokov získali slobodu a Robert I. im vládol až do roku 1329. Ukázalo sa, že leprou netrpel jeho otec, ale na sklonku života s vysokou pravdepodobnosťou on sám. Kráľ John I. Škótsky (Balliol) zomrel vo francúzskom vyhnanstve asi v roku 1315. Neschopného anglického kráľa Edwarda II. zavraždili v roku 1327 sprisahanci a nezávislosť Škótsku definitívne v roku 1328 potvrdil až jeho syn Edward III. Rytier William Wallace sa stal škótskym národným hrdinom.

Text: PhDr. Ján Dolinay

Jazdecká socha
Roberta Brucea na
bannockburnskom
bojiisku

Predstavili Kráľovského žrebca

Najťažší a najväčší vrtuľník amerických ozbrojených síl predstavila vo floridskej továrni spoločnosti Sikorski námorná pechota US Marine Corps (USMC). Základom CH-53K King Stallion sú predchádzajúce verzie CH-53 Sea Stallion a CH-53E Super Stallion, ktoré slúžia v americkom letectve, námorníctve i námornej pechote. Nové sú drak z kompozitov aj kompozitný rotor s priemerom 24 metrov, motory, prevodovka a elektronická výzbroj. Trojica turbohriadeľových motorov General Electric T64-GE-416/416A (3×5 600 kW) má o 57 % väčší výkon a o 20 % nižšiu spotrebu ako motory CH-53E Super Stallion. Vrtuľník prepraví 55 vojakov alebo náklad 15 900 kg. V podvese dokáže prepraviť 12 245 kg na 200 km. Neprekonáva teda ruský Mi-26 „Halo“, ktorý dokáže uniesť 20 ton nákladu alebo 90 vojakov. Námorná pechota chce 200 strojov. Každý vyjde na 84,9 milióna dolárov, po započítaní náročného vývoja 115,9 milióna.

Juhoafrické vozidlo pechoty

Nové vozidlo pechoty RG35 MIV (Motorised Infantry Vehicle) predstavila juhoafrická divízia spoločnosti BAE Systems. Je derivátom prieskumného, hliadkového a úžitkového vozidla RG35 RPU (Reconnaissance, Patrol and Utility). Nový variant má trup dlhší o 800 mm, vďaka čomu sa na pravú stranu zmestili dvere pre vstup do kabíny výsadku. Hmotnosť je 21 ton a výška 2,4 metrov, menej ako klasické vozidlá MRAP. Nižšie situované ťažisko zlepšuje jazdné vlastnosti a zjednodušuje dopravu. Hmotnosť prázdneho vozidla s demontovaným pancierom je 14,1 t, takže ho možno prepravovať v lietadlách kategórie C-130 Hercules. Poháňa ho dieselový motor Cummins SL s výkonom 336 kW, ktorý sa šesťstupňovou prevodovkou prenáša na všetky štyri kolesá. Balistická ochrana RG35 MIV je na úrovni STANAG 4569A Level 4, protimínová na úrovni STANAG 4569B Level4A/3B. Na strechu možno inštalovať diaľkovo ovládanú vežu s 40mm granátometom alebo s guľometom až do 12,7 mm.

Česko pokračuje s Gripenmi

Predstavitelia Českej republiky a Švédska podpísali 16. mája novú zmluvu o prenájme bojových stíhačiek Jas 39 Gripen. Podľa dodatku bude mať česká armáda stíhačky najmenej do roku 2027 a za prenájom zaplatí viac ako 21 miliárd korún (760 miliónov eur). Švédska strana Gripeny zmodernizuje a bude dodávať viac služieb. Lietadlá budú vybavené modernejšími prístrojmi a predovšetkým prostriedkom na komunikáciu s aliančnými partnermi. Stroje dostanú systémy utajovného hlasového spojenia, nočného videnia či systémy pôsobenia proti pozemným cieľom s použitím neriadenej aj riadenej leteckej munície. Počíta sa tiež s ďalším vývoikom pozemného a leteckého personálu a obstaraním nevyhnutnej munície. Doterajší prenájom švédskych nadzvukových stíhačiek sa končí v roku 2015.

Izrael má nový mínomet

Izraelská spoločnosť Elbit Systems predstavila nový 120 mm mínomet SPEAR, vybavený unikátnym systémom na elimináciu spätného rázu RMS (Recoil Mortar System). Vďaka nemu možno mínomet umiestniť aj na ľahké bojové vozidlá, ako sú Humvee. Problém nepredstavuje ani jeho preprava v podvese vrtuľníkov alebo v stredných dopravných lietadlách kategórie C-130 Hercules. Súčasťou je najmodernejší zameriavací a navigačný systém. Posádka na digitálnej mape zadá pozíciu cieľa, námer a odmer sa uskutočňuje automaticky a elektrický pohon nastaví mínomet do správnej polohy. Stredná kruhová odchýlka v cieľi je 30 metrov. Mínomet používa celé spektrum mínometnej munície. Onedlho to bude aj satelitmi navádzaná munícia PERM (Precision Extended Range Munitions) od General Dynamics s dosahom až 17 kilometrov.

USA predajú Iraku vojenskú techniku

Spojené štáty plánujú predáť Iraku vojenské lietadlá, obrnené vozidlá a pozorovacie aerostaty v hodnote takmer jednej miliardy dolárov. Úrad pre spoluprácu v oblasti obrannej bezpečnosti (DSCA) predložil správu o dohovore zákonodarcom v Kongrese, ktorí ho ešte musia schváliť. „Technika posilní iracké sily pri stabilizácii situácie v krajine, ochrane jej ropnej infraštruktúry a prevencii rozširovania násilia do zahraničia,“ píše sa vo vyhlásení DSCA. Predaj je posledným zo série obchodných armádnych kontraktov uzatvorených medzi Washingtonom a Bagdadom. Irak sa snaží pozdvihnúť svoje ozbrojené sily uprostred vzrastajúceho násilia spájaného s militantmi teroristickej siete al-Káida a sektárskymi divíziami, ktoré pretrvávajú medzi šiitskou vládou a nespokojnými sunnitmi.

Najväčší Embraer všetkých čias

Brazílske vojenské letectvo kupuje 28 lietadiel Embraer KC-390 za 3,62 miliardy dolárov. Najväčšie brazílske lietadlo dopraví na vzdialenosť 2 600 km 23 ton nákladu. Zmluvu podpísala brazílska prezidentka Dilma Rousseff v továrni Embraeu v Gavião-Peysoto, kde budú lietadlá najbližších desať rokov montovať. Prvý stroj bude k dispozícii koncom roka 2016. Embraer KC-390 bude slúžiť na prepravu vojakov a materiálu, môže však pôsobiť ako tankovacie, hliadkové či záchranné lietadlo. Jeho vývoj sa začal v apríli 2009 a vyžiadal si 1,3 miliardy dolárov. Konečná montáž prvého exemplára prebehne ešte v júni, prvý let by sa mal uskutočniť do konca roka. Embraer zatiaľ registruje objednávky na 60 kusov – aj z Argentíny, Chile, Kolumbie, Portugalska – a Českej republiky, ktorá prejavila záujem o dve lietadlá.

TAKÍ SME BOLI

V ROKU 2010

V marci 2010 získala Obrana štyri strany navyše; šestnásťstranovú rubriku Technika, ale aj novú hlavičku, pod ktorou náš mesačník poznáte dodnes. No a na obálke marcovej Obrany nemohla chýbať žena. Podobne ako tohto roku, si túto česť tvrdo vydrela Anastasia Kuzminová, keď na ZOH v kanadskom Vancouveri získala zlatú medailu v rýchlostných pretekoch na 7,5 km a striebornú v stíhacích pretekoch na 10 km.

V apríli 2010 sme písali o pripravách na veľtrh IDEB, no i o odovzdávaní cien Vojenský čin roka a o modernom bezpilotnom systéme Skylark I-LE v službách slovenských ozbrojených síl. „Budúcnosť Ozbrojených síl SR je v ich transformácii na expedičnú a vysoko flexibilnú vojenskú silu,“ prezradil nám v rozhovore generálmajor Martin Babiak, náčelník štábu strategického plánovania Generálneho štábu OS SR.

Jún sa niesol v znamení bratislavského veľtrhu IDEB, piešťanských 4. národných leteckých dní, ale aj pomoci ozbrojených síl obyvateľstvu počas záplav, ktoré postihli celé Slovensko.

V júli došlo k ďalšej výmene na najvyššom poste. Jaroslava Bašku vo funkcii ministra vystriedal Ľubomír Galko. Jozef Žiak s Petrom Dubinom predstavili zrekonštruované letisko Sliač. Tvrdý chliebík frekventantov vstupného poddôstojníckeho kurzu OR-5 aj život príslušníkov slovenského kontingentu KFOR v Kosove sme si slovom i obrazom priblížili v augustovej Obrane. Vyhodnotili sme aj 9. ročník výtvarnej súťaže Vojaci očami detí.

V septembri sme sa zamerali na nové Centrum výnimčnosti pre oblasť EOD v Trenčíne, zasadanie vojenského výboru NATO vo Vysokých Tatrách, ale aj na vzácnu faunu a flóru v slovenských vojenských výcvikových priestoroch.

O medzinárodnom cvičení Čierny medveď na Balkáne sme písali v októbri a o práci vojenských kynológov v novembri. Novembrová Obrana ponúkla aj reportáž z dvojstupňového veliteľsko-štábného cvičenia s čiastočným vyvedením vojsk Spoločný cieľ 2010 a rozhovor s jeho riadiaci generálmajorom Pavlom Mackom. Predstavili sme držiteľa ocenenia Najlepší hovorca v štátnej správe majora Milana Vangu i úspešnú kulturistku Janu Purdjakovú.

Rok 2010 Obrana ukončila rozlúčkou s Hurbanovými kasárňami v Bratislave, spomienkami veteránov na vojnové Vianoce pod Duklou a pozdravmi našim do misií. Nezabudli sme sa pochváliť Medailou M. R. Štefánika III. stupňa, ktorú Obrane udelila Ústredná rada SZPB. (aš)

V roku 2010 podstúpil náš mesačník zásadný redizajn. Kým januárové a februárové číslo ešte vyšli v starej tradičnej úprave, od marca sa výrazne zmenila grafická stránka. Rozsah sa zvýšil o štyri strany – na súčasných 48. A prostredných 16 strán získala rubrika Technika, s tou istou hlavičkou ako ju poznáme dodnes.

Témou januárového vydania bolo vyvrcholenie prípravy slovenského príspevku do Bojovej skupiny Európskej únie. O význame a prínose bojových skupín sa rozhovoril aj zástupca veliteľa Pozemných síl OS SR brigádný generál Pavel Macko, poverený riadením prípravy bojových skupín Európskej únie. Januárová Obrana tiež hodnotila, čo ozbrojeným silám priniesol prvý rok so spoločnou európskou menou.

Bojovej skupine EÚ sa autor Jozef Žiak a fotograf Peter Dovina venovali aj vo februári. Štvrtou časťou pokračoval seriál článkov Špeciálne operácie. A začal sa nový – Vzťahy ekonomiky a vojny, z pera plk. Radoslava Ivančíka, náčelníka Odboru rozpočtu a financovania Generálneho štábu OS SR.

Ľudia činu

Rezort obrany 18. júna už po sedemnásty raz slávnostne vyhlásil výsledky ankety Vojenský čin roka.

Aj pred sedemnástimi rokmi sme mali v našej armáde a v celom rezorte obrany veľa výnimočných ľudí, ktorí dokázali výnimočné skutky. Žiaľ, médiá o nich veľmi nehovorili a aj samotní aktéri zo skromnosti boli radšej v úzadi. Anketa Vojenský čin roka, ktorú sme iniciovali vo vtedajšej Redakcii armádneho vysielania Slovenského rozhlasu si dala za cieľ nájsť takých novodobých hrdinov, hovoriť o nich a spoločensky ich oceniť.

Novodobá tradícia sa ujala, a tak aj teraz pri vyhodnotení 17. ročníka ankety mo-

hol súčasný minister obrany Martin Glváč konštatovať: „Som veľmi rád, že v dnešnej uponáhľanej dobe ešte má svoje miesto ľudskosť, statočnosť a odvaha. Ocenenie si však zaslúžia nielen všetci nominovaní, ale každý, kto v minulom roku nezištne niekomu pomohol.“ Pripomenul, že minulý rok bol pre Ozbrojené sily SR mimoriadne náročný a nevyhli sa ani stratám na životoch. Rezort obrany si ich preto na galaprograme symbolicky pripomenul minútou ticha. Minister Glváč zároveň vyjadril presvedčenie, že tradíciu ankety Vojenský čin roka sa podarí zachovať aj naďalej. „Verím, že bude mať stále koho oceňovať,“ zdôraznil.

Nezištní a obeť

Príbehy ľudí, ktorí popri plnení svojich služobných povinností dokážu urobiť niečo výnimočné, nadchli mnohých, čo boli na galaprograme v Klube Ministerstva obrany SR. Dojatie netajil ani náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálporučík Milan Maxim, keď dekoroval laureáta v kategórii Pomoc verejnosti a priateľ armády. Ocenil všetky príbehy, ktoré tohtoročná anketa priniesla. „Všetky ma hlboko oslovili, vyžaruje z nich obrovská obetavosť,“ povedal. Kapitán Peter Sudimák, jeho manželka Jana a ich tri deti na Štedrý deň

v závere uplynulého roka, prichýlili k sebe pani Annu Smäďovú a jej vnuka Adama. Obaja sa vinou bezcitnosti dcéry, mamy a jej nezodpovedného druhu ocitli na ulici. Sudimákovci neváhali ani minútu. Pomohli im splatiť dlhy a oboch, dnes už doslova plnohodnotných členov rodiny, vzali k sebe. Kapitán Sudimák zdôraznil, že preňho je pomoc iným samozrejmosťou.

Rozhodnosť, odvaha a zodpovednosť nechýba ani rotnému Miroslavovi Staníkovi. Keď v Iraku v roku 2004 s nasadením vlastného života zachraňoval svojich vojakov pri mínometnom útoku netušil, že niečo podobné zažije aj o deväť rokov neskôr. V Kandahare počas výcviku vnútri základne sa naši vojaci stali terčom zbabelých strelby afganského teroristu. Obeťou sa stal Daniel Kavuliak, ďalším obetiam zabránil Miro Staník. Dostal do bezpečia dvoch ťažko zranených vojakov a organizoval ochranu ďalších. Ukázal pritom odvahu a statočnosť, nebál sa riskovať vlastný život, aby zachránil kamarátov. Podľa laureáta rotného Staníka patrí vďaka predovšetkým jeho zraneným kolegom, ktorí mu v Afganistane pri odvoze do nemocnice sľúbili, že budú bojovať. „Zvládli to, a preto ocenenie patrí predovšetkým im,“ povedal.

Katka Knechtová

Nominovaní hrdinovia

Potlesk prítomných si na galaprograme zaslúžili všetci, ktorí boli na Vojenský čin roka nominovaní. V kategórii Záchrana života to okrem rtñ. Miroslava Staníka bola skupina zamestnancov z Centra testovania munície v Novákoch, za pohotovú reakciu pri záchrane života svojho kolegu, ktorý bol zranený pri testovaní granátu. A príslušníci ženijnej jednotky veliteľstva misie UNFICYP za záchranu života srbského kolegu, ktorý počas porady dostal infarkt a upadol do bezvedomia.

V kategórii Pomoc verejnosti a priateľ armády boli okrem kpt. Petra Sudimáka nominovaní prof. Jozef Štulrajter za prínos pre Akadémiu Ozbrojených síl SR, aj manželia František a Margita Podhorskí, ktorí už niekoľko rokov spolupracujú s Čestnou strážou OS SR. V tejto kategórii sa nominoval aj Roman Juráš, ktorý dlhodobo spolupracuje s rezortom obrany a podieľal sa na výrobe dokumentárneho filmu o Jozefovi Gabčíkovi.

Piesňami zo svojho repertoáru sa im aj za nás ostatných poďakovala speváčka Katka Knechtová.

Text: Miroslav Minár
zakladateľ ankety Vojenský čin roka
Foto: Ivan Kelement

**Minister obrany
Martin Giváč
a rotný Miroslav
Staník**

**Náčelník
GŠ OS SR
generálporučík
Milan Maxim
a kapitán Peter
Sudimák**

Na začiatku bol Kaukaz

Kapitán Stanislav Sikel bol pred desiatimi rokmi členom monitorovacej misie OBSE na hraniciach medzi Gruzínskom a Ruskou federáciou. Ako vojenský pozorovateľ mal na starosti spoločne s kolegami z ďalších štátov úsek gruzínsko-čičenskej a dagestanskej hranice.

Pre Stanislava to bola vítaná medzinárodná skúsenosť. Aj keď od ďalších, najmä v Afganistane sa v mnohom líšila. Pôsobil ako neozbrojený pozorovateľ. Mal však dobrú možnosť spoznať divú krásu tohto horského kraja na pomedzí Európy a Ázie. Neľahký život hrdých horalov. Učil sa komunikovať s ľuďmi, získaval prvé skúsenosti z diplomacie.

Úspešný pilotný projekt

Mnohé zo svojich poznatkov potom zúročil v mierovej misii OSN UNFICYP na Cypre. Pôbil na pozícii vedúceho dôstojníka operačného oddelenia slovenského kontingentu na základni vo Famaguste. Pravá skúška schopností v medzinárodnom prostredí však 35-ročného rodáka z Hlbokého nad Váhom neďaleko Žiliny ešte len čakala. V roku 2008 odchádzal do Afganistanu s mnohými plánmi a predstavami, ako čo najlepšie využiť pôsobenie v provinčnom rekonštrukčnom tíme pod maďarským velením v provincii Baghlan. Okrem iného pri distribúcii humanitárnej pomoci zo Slovenska. Bola to vôbec prvá veľká pomoc od nás do Afganistanu, pilotný projekt, ktorý sa podarilo realizovať. „Bola za tým veľká práca mnohých ľudí na Slovensku. Bol som len koncovým hráčom, ktorý to čo oni pripravili, rozdával. Veľká vďaka patrí najmä vtedajšiemu podplukovníkovi Milanovi Gajdošovi z Ekumenickej pastoračnej služby Ozbrojených síl a Ozbrojených

zborov SR, Evanjelickej diakonii, mimovládnych organizáciám,“ skromne konštatuje kapitán Sikel.

Pre Stanislava veľa znamenal aj bezprostredný kontakt s miestnou populáciou. Spoznal, ako žije miestne obyvateľstvo. A z týchto skúseností v mnohom dodnes čerpá pri príprave kľúčového personálu v martinskej výcvikovej jednotke vojenských misií. Doslova ho dojala nefalšovaná, úprimná reakcia miestnych ľudí pri rozdeľovaní humanitárnej pomoci v severnom Afganistane, kde PRT pod maďarským velením pôsobil. Išlo pritom o materiál (najmä šatstvo a obuv), ktorý bol u nás na Slovensku nadbytočný. „Rozdávali sme ho prostredníctvom mimovládnej organizácie. Pomoc bola určená pre najbiednejších obyvateľov a nám sa podarilo ju k nim aj dostať. Bez zbytočných sprostredkovateľských medzičlánkov, ktoré veľakrát obdobnú pomoc spomaľujú a nie vždy sa potom dostane adresátovi. Mal som možnosť preniknúť aj do najodľahlejších kútov provincie, spoznať tamojší život. To by sa zo základne nedalo. Bola to pre mňa dobrá škola života. V severnej provincii na rozdiel od provincie Uruzgan, kde bolo najviac Paštúnov, žili najmä Tadžici, ale aj Paštúni, Uzbeci, Hazari. Veľa etnických skupín. Rovnako rôznorodý bol aj náš tím. Veď okrem Maďarov sme tam boli Slováci i Chorváti. Dobré pre našu prácu bolo, že v provincii vládla podstatne lepšia bezpečnostná situácia ako v Uruzgane,“ spomína Stanislav.

Odovzdáva skúsenosti

Nadbytočný materiál zo Slovenska pomohol. Napríklad aj vtedy, keď zostali obyvatelia niektorých dedín po dažďoch a zosuvoch pôdy bez prístrešia. Chýbalo oblečenie, obuv. „Guvernér provincie sa spýtal, ako vieme pomôcť? Mali sme materiál v sklade a vedeli sme hneď pomôcť. Vtedy,

keď to najviac potrebovali. Veľmi to oceňovali. Dodnes mám pred sebou vďačné detské oči...,“ spomína kapitán Sikel.

Pilotná spolupráca v oblasti doručenia a distribúcie humanitárnej pomoci prostredníctvom mimovládnej organizácie zo Slovenska sa osvedčila. Aj za to bol koncom minulého roka príslušník martiniského práporu výcviku ocenený ministrom obrany Martinom Glváčom a bol zaradený do Siene cti a slávy rezortu obrany. Do Afganistanu sa vrátil ešte raz. Pred dvomi rokmi bol mentorom v OMLT tíme v provincii Uruzgan, Podieľal sa na výcviku a poradenstve v prospech príslušníkov afganskej národnej armády (jej inštruktorov, ktorí potom ďalej cvičili svojich podriadených). Svoj podiel zanechal aj na koncepte výcviku, ktorý sa im podarilo spoločne s kolegami z USA a Austrálie uviesť do praxe. „Vhodne sme sa dopĺňali pri príprave Afgancov,“ poznamenáva Stanislav Sikel.

Pôsobenie v rôznych zahraničných operáciách mu priniesli neoceniteľné skúsenosti, ktoré aktuálne využíva pri práci v rámci Výcvikovej jednotky vojenských misí, kde je vedúci starší dôstojník. Špecializuje sa na operáciu ISAF, misiu UNFICYP a špecifické časti prípravy vojenských pozorovateľov. Pre misiu OSN UNFICYP každoročne riadi okrem národného výcviku i nadnárodný. Pripravuje príslušníkov ozbrojených síl Maďarska, Srbska, Chorvátska a Ukrajiny. Skúsenosti z OMLT premietol aj do prípravy poradenských tímov (CSS MAT, MSF KDK SFAT), ktoré vzhľadom na variabilitu a minimum dostupných informácií v začiatkoch prípravy predstavovali veľkú výzvu.

Text: Jozef Žiak

Foto: archív S. S.

- V dňoch 28. 4. až 20. 5. sa na Oddelení výcviku, vzdelávania a špecializačnej prípravy odboru špecializovaných zdravotníckych a veterinárnych činností Úradu hlavného lekára Ružomberok, pracovisko Liptovský Mikuláš, uskutočnila teoretická príprava odbornej časti kurzu OR-6.

- V priestoroch Centra výcviku Lešť na cvičných skalách Bralce sa 21. až 22. mája konal druhý ročník súťaže v skalnom lezení príslušníkov ozbrojených síl i mimo-rezortných ozbrojených zložiek. Na Lešti sa zišli zástupcovia vojenských útvarov, príslušníci Hasičského a záchranného zboru MV SR aj Horskej služby. Z útvarov mal najväčšie zastúpenie levický mechanizovaný prápor, prápor RCHBO Rožňava a miestne Centrum výcviku Lešť. Medzi mužmi podobne ako v prvom ročníku, ktorý sa uskutočnil v roku 2010, dominoval poručík Anton Suchý z Horskej záchrannej služby Vysoké Tatry. Z ozbrojených síl sa najlepšie umiestnil kapitán Igor Lišaník z RCHBO Rožňava. Medzi ženami bola najlepšia nadporučička Zuzana Vivodíková z Centra výcviku Lešť pred desiatničkou Vladimírou Kopčanovou z levického mechanizovaného práporu.

- S cieľom zhodnotiť pripravenosť deklarovaného príspevku pre NRF 2015 z podriadenosti 2. mechanizovanej brigády sa 21. mája v Michalovciach uskutočnila 1. fáza previerky CREVAL. Inšpekčný tím pod vedením plukovníka Zoltána Iboša skontroloval výbavu všetkých vojakov zaradených do deklarovaného príspevku a vypočul si doklad pripravenosti od veliteľa 2. mechanizovanej roty kpt. Petra Tvarušku. Inšpektori sa zamerali na kontrolu úplnosti techniky, materiálu a dokumentácie. Na priebeh previerky dohliadali pozorovatelia NATO z Grécka a Bulharska. CREVAL bude pokračovať 24. - 26. júna vo výcvikovom priestore Lešť na rotnom taktickom cvičení s bojovou strelbou. Po jej úspešnom absolvovaní bude jednotka počas celého roka 2015 pripravená na nasadenie v súlade s požiadavkami operačného veliteľa NRF.

- V spolupráci s nemocnicou vo Famaguste sa v kempu gen. M. R. Štefánika uskutočnili dobrovoľné odbory krvi. Krv darovalo 53 profesionálnych vojakov a jedna príslušníčka rodiny slovenského profesionála. Slovenských darcov z kempu gen. M. R. Štefánika a z veliteľstva UNFICYP Nikózia bolo 28, ostatní boli zo srbského a maďarského kontingentu.

- V Prápore výcviku Martin sa v dňoch 22. - 30. mája konali kurzy obslúh 30 mm automatického granátometu AGS-17, guľometu KPVT 14,5 mm a v dňoch 26. až 30. mája aj kurz obslúh NSV 12,7 mm. Súčasťou boli 29. mája cvičenia v strelbe z týchto zbraní, organizované príslušníkmi rot bojového výcviku v priestoroch strelnice bojových vozidiel Centra výcviku Lešť. Na kurzoch sa zúčastnilo 35 profesionálnych vojakov z celých OS SR.

- Zložením vojenskej prisahy a slávnostným vyradením ukončilo 6. júna v martiniskom Prápore výcviku prípravu na službu v Ozbrojených silách SR 145 nových profesionálnych vojakov. Na slávnosti sa zúčastnili náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Milan Maxim, veliteľ Síl výcviku a podpory OS SR plukovník Martin Stoklasa, hlavný poddôstojník OS SR štábný nadrotmajster Vladimír Beluš a ďalší hostia. Najlepším absolventom základného vojenského výcviku sa stal vojak 1. stupňa Martin Jamriška.

Letná búrka sa prehnila Slovenskom

V piatok, šiesteho júna večer spočiatku nič nenasvedčovalo, že začínajúci horúci víkend niečo naruší. Mnohí vojaci rožňavského práporu RCHBO, dopravného a multifunkčného práporu v Hlohovci či opravárenského práporu v Martine odišli užívať si slnko, vodu a oddych.

Na základe rozhodnutia ministra obrany Martina Glváča vydal náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Milan Maxim rozkaz na komplexné preverenie pohotovosti a pripravenosti síl, ktoré v tomto roku Slovensko vyčleňuje pre silu rýchlej reakcie NATO (NRF).

Uskutočnila sa cvičná aktivácia síl a prostriedkov zaradených do pohotovosti NRF. Dozorní v uvedených vojenských útvaroch začali vyzozumievať vojakov, zaradených do síl NRF.

Rodinné aktivity išli bokom

Disciplinované sa začali vraciť do svojich domovských posádok. Výlety, dohodnuté rodinné stretnutia a mnohé ďalšie akti-

vity, ktoré mali naplánované so svojimi najbližšími či priateľmi museli ísť bokom. Niektorých zastihla správa poriadne ďale-

ko. Veliteľ čaty dekontaminácie poručík Peter Gál sa aj s časťou svojej jednotky nachádzal vyše 700 kilometrov od Rožňavy. „Práve sme sa zúčastňovali na 25. ročníku podujatia pozemného vojska Armády ČR Bahna 2014 v Strašiciach neďaleko Plzne. Keď sme napokon dorazili do Rožňavy, vozidlá už boli naložené, materiál pripravený. Zapojili sme sa do ďalšej činnosti. Od utorka rána sme sa presúvali do kasární v bratislavských Vajnorochoch. Ako posledná išla kolóna, zložená z našich najpomalších vozidiel ARS-12 (automobilových rozprašovacích súprav) na podvozkoch Pragy V3S. Mali síce určité problémy počas presunu, ale vojaci techniku opravili a po tretej v noci (v stredu 11. júna) dorazili do Vajnor. Keďže o 03,45 h bol budíček, tak na spánok mohli zabudnúť. Čakal ich ďalší presun. Tentoraz na Záhorie, do Vojenského výcvikového priestoru Turecký vrch. Veliteľ najpomalšej kolóny rotný Michal Zlejší si za tento výkon i ďalšie pôsobenie v rámci cvičenia zaslúži veľké poďakovanie. Rovnako aj veliteľ družstva súprav dekontaminácie osôb rotný Tomáš Pitocký,“ konštatuje veliteľ čaty.

Rodný list z roku 1963

S jeho hodnotením súhlasí aj veliteľ rožňavského práporu RCHBO podplukovník Oliver Toderiška. Dodáva, že výborný výkon v priebehu celého cvičenia podal aj veliteľ čaty dekontaminácie poručík Peter Gál. Navyše veľmi dobre reprezentoval naše ozbrojené sily na akcii v Čechách. A na margo spomínaných vozidiel hovorí,

že ide o spoľahlivé dekontaminačné vozidlá. V rodnom liste však majú napísaný rok 1963. So všetkými z toho plynúcimi dôsledkami. Zastaraná technika sa nedávno veľmi dobre osvedčila pri hasení požiarov v neprístupnom horskom teréne nad Betliarom. Iná, hoci aj modernejšia technika hasičov sa tam nedostala...

Podľa náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Milana Maxima je takéto preverovanie pohotovosti a cvičná aktivácia síl bežný postup na udržiavanie úrovne ich pripravenosti počas pohotovosti. Preverovanie v priebehu cvičenia Letná búrka 2014 bolo odlišné tým, že sa uskutočnilo neočakávane. Riadiaci cvičenia, 2. zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálmajor Pavel Macko pripomína, že bolo komplexnou previerkou pohotovosti a pripravenosti síl, ktoré v tomto roku naše ozbrojené sily vyčlenili pre silu rýchlej reakcie NATO (NRF).

Spokojní generáli

„Som veľmi rád, že po dlhých rokoch sa nám podarilo takto preveriť vyčlenené jednotky pre NRF. Vyhlásili sme im stupeň pohotovosti bez obmedzenia. Vojaci do poslednej chvíle nevedeli, či naozaj pôjdu do zahraničia, alebo je to len cvičenie. Jednotky sa s vyčlenenou technikou presunu-

tvoria predovšetkým príslušníci dopravného a multifunkčného práporu z Hlohovca a martinského opravárenského práporu, tím riadenia presunov a čatu Vojenskej polície.

Pripravení a odhodlaní

Hlavná deklarovaná jednotka radiačnej chemickej a biologickej ochrany počas taktického cvičenia vo VVP Turecký vrch plnila mnohé odborné úlohy. Okrem iné-

dekontaminácie bojovej techniky. Reálne sme dekontaminovali jednotku NSE s jej technikou po prechode kontaminovaným priestorom. Okrem toho rota RCHBO riešila aj priemyselnú haváriu s únikom škodliviny, odberom vzoriek. Uskutočnila záchranné práce v kontaminovanom priestore, vyslobodila z neho zasiahnutých vojakov a odsunula ich z kontaminovaného priestoru. Po prvotnej hygienickej očiste vojakov odovzdali na zdravotnícke ošetrovanie,“ približuje podplukovník Toderiška.

Letná búrka, ktorá sa v druhý júnový týždeň prehnala Slovenskom od Gemera, Turca a Považia na Záhorie a späť ukázala, že vyčlenení príslušníci síl NRF sú dobre pripravení a odhodlaní plniť v prípade potreby úlohy v zahraničí.

Text a foto: Jozef Žiak

li zo svojich posádok v Rožňave, Hlohovci a Martine do kasární v bratislavských Vajnorochoch a zaujali priestor sústredenia pred prípadným strategickým presunom na plnenie úloh do zahraničia. Oceňujem ich motiváciu a odhodlanie pri plnení úloh, „zdôraznil spokojný generál. Ale, ako dodáva, takéto komplexné cvičenie odhalilo aj mnohé veci, ktoré bude potrebné zlepšiť (či už ide o organizáciu, alebo vybavenie). A na základe spomínaných poznatkov treba upraviť aj systém prípravy a vyčleňovania týchto síl a prostriedkov.

Preverenie pripravenosti vyčlenených síl vyvrcholilo vo VVP Turecký vrch taktickým cvičením. V tomto roku poskytuje Slovensko do NRF rotu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany, mobilné chemické laboratórium aj s odberovým tímom z práporu RCHBO Rožňava, rotu NSE, ktorú

ho si precvičila dekontamináciu osôb a materiálu. Zabezpečujúce jednotky (NSE) vybudovali novú logistickú základňu deklarovaných síl a podporovali hlavnú jednotku v priestore nasadenia. Veliteľ rožňavského práporu RCHBO podplukovník Oliver Toderiška pripomína, že prvú časť bojového stmelenia využili aj na preskúšanie základných bojových zručností (strelecká, topografická, spojovacia, zdravotnícka príprava, narábanie so zbraňou a preverenie individuálnych prostriedkov RCHBO).

„V rámci samotného taktického cvičenia boli preverené všetky činnosti a spôsobilosti roty NSE. Napríklad presun a ochrana konvojov. Opravári zabezpečovali opravy techniky. Vybudovali sme miesto dekontaminácie, ktoré pozostávalo z miesta hygienickej očisty osôb a miesta

Veteráni, mimovládky a rezort

Ak v starších partnerských krajinách Aliancie má veľkú tradíciu individuálna pomoc vojnovým veteránom nad rámec štátom garantovaného zabezpečenia zo strany mimovládnych organizácií, u nás je niečo podobné iba v začiatkoch. V oblasti starostlivosti o veteránov a vojenských dôchodcov sa však začal aktivizovať samotný rezort obrany.

Otom, ako by mohla fungovať individuálna starostlivosť zo strany mimovládnych organizácií, sme sa mohli presvedčiť vlni v jeseni, keď sa minister obrany Martin Glváč rozhodol vyznamenať 99-ročného vojnového veterána plukovníka v. v. Imricha Gablecha, ktorý v júni 1939 spolu s ďalšími piatimi vojakmi odletel za dramatických okolností zo Slovenska do Poľska a napokon slúžil v československých perutiach RAF.

Dva príklady

Imrich Gablech (nafotografii v strede) rodák z Hrachovišťa, sa usadil v Havlíčkovom Brode, kde si postavil rodinný dom a žije tu dodnes. S manželkou, ktorá už dávnejšie zomrela, mali dvoch synov, tí sa však už osamostatnili. Keď sme ho pred jeho cestou na ministerstvo obrany navštívili, presvedčili sme sa, že sa môže spoľahnúť na pomoc členov mimovládnej organizácie Svaz letců České republiky. Viac razy do týždňa za ním osobne prichádza aspoň jeden z trojice bývalých príslušníkov čs. vzdušných síl. Sú to major v. v. František Žitný (76 rokov), práporčík v. v. Ing. František Mikulík (59) a podplukovník v. v. Ing. Zdeněk Roh (75). Poupratujú mu, pomôžu s údržbou záhrady, nakúpia alebo ho sprevádzajú k lekárovi, k holičovi či na pivo. To všetko je veľmi dôležité, lebo kvalita života zahŕňa nielen životnú úroveň, teda materiálne zázemie a finančné možnosti, ale aj sociálnu spolupatričnosť. O bývalých vojnových veteránov sa v ČR stará najmä Československá obec legionárska v rámci projektu Péče o válečné veterány. Jej cieľom je pomáhať vojnovým veteránom pri plnohodnotnom zapojení do života spoločnosti a zabrániť ich sociálnemu vylúčeniu.

Čs. obec legionárska akceptuje, že starostlivosť o Imricha Gablecha na seba iniciatívne zobrali členovia jej partnerského Zväzu letcov Českej republiky. Imrich Gablech je aj účastníkom programu britských mimovládnych organizácií, podporujúcich občanov štátov bývalého východného bloku, ktorí bojovali počas druhej svetovej vojny o Veľkú Britániu. Na rôznych charitatívnych podujatiach zbierajú pre nich finančné prostriedky, aby pomohli zlepšiť sociálnu situáciu najmä tých, ktorí boli počas minulého režimu perzekvovaní, čo je aj prípad Imricha Gablecha (vdovy dostávajú 50 % z príspevku).

Aj 93-ročný vojnový veterán z východného frontu slobodník v. v. Augustín Hasidlo z Borčíc pri Ilave žije sám v rodinnom dome.

Tiež je do istej miery sebestačný, hoci túto jar ochorel. Veľakrát vyznamenaný vojnový veterán prebehol počas nasadenia na východnom fronte k bieloruským partizánom. Bojoval aj o Duklu, kde prišiel o pravú ruku. Odkedy však asi pred tromi rokmi prestal jazdiť na bicykli a prihlásilo sa viacero chorôb, čoraz viac pociťuje sociálnu izoláciu. Keď nám hovoril, ako by ho potešilo, ak by ho aspoň zo pár ráz za mesiac prišiel „na kus reči“ pozrieť niekto z komunity vojenských vyslúžilcov, presvedčili sme sa, že u nás systém osobnej starostlivosti zo strany mimovládnych organizácií nefunguje.

Asistencia mimovládok zatiaľ nie

Samozrejme, máme na mysli mimovládky, ktoré majú blízko k ozbrojeným silám. Podľa prezidenta Zväzu vojakov Slovenskej republiky Tomáša Šveca sa ich občianske združenia venuje sociálnemu a zdravotnému zabezpečeniu vojakov najmä v oblasti presadenia príslušnej legislatívy. Asistenčné služby v prospech starých vojnových veteránov alebo vojakov vnímajú ako relevantný námet na diskusiu. Ako sa vyjadril prezident Únie vojnových veteránov Slovenskej republiky Pavel Marko, o asistenčnej pomoci veteránom už začal rokovať so Slovenským zväzom protifašistických bojovníkov, ale zatiaľ bez odozvy. Spolu s Klubom generálov Slovenska však zvažujú zriadenie domova sociálnych služieb pre vojnových veteránov. Plukovník v. v. Štefan Jangl, prezident UN-Veteran Slovakia

sa vyjadril, že ich mladé občianske združenie (vzniklo v roku 2012) nemá na podobnú činnosť možnosti ani aparát. Zabezpečenie opatrovateľskej služby však uvádza ako jeden z predmetov svojej činnosti. Vojenská podporná nadácia vznikla v roku 2011 a jej činnosť má výrazný sociálny rozmer. Podľa jej zriaďovateľa s správcu pplk. v. v. Milana Gajdoša však nadácia asistenčné služby zatiaľ neposkytuje, ale tiež zvažuje možnosť zriadenia penziónu pre vojnových veteránov, resp. vojenských dôchodcov. Slovenský zväz protifašistických bojovníkov združuje predovšetkým vojnových veteránov protifašistického odboja, ich rodinných príslušníkov a sympatizantov. Podľa tajomníka Viliama Longaera sa však systémovo nevenujú asistenčnej pomoci vojnovým veteránom a v aktuálnych plánoch nie je ani zriadenie penziónu.

Predstavitelia rôznych mimovládnych organizácií pritom často zdôrazňujú nedostatok financií od štátu. To bude iste pravda, veď koľko peňazí je dost? V tejto oblasti však musí byť prvoradá vlastná iniciatíva a zmysel pre spolupatričnosť v rámci profesijnej komunity. Veď aj spomenutí opatrovatelia plukovníka v. v. Imricha Gablecha pracujú z presvedčenia, dobrovoľne a zadarmo, pričom im preplácajú len cestovné, ak ho sprevádzajú na niektoré z podujatí. Spomenutá Československá obec legionárska sa v súčasnosti stará takmer o 1 400 vojnových veteránov. Do projektu je zapojených aj 38 terénnych pracovníkov väčšinou bývalých príslušníkov armády.

O penzióňy by bol záujem

V Českej republike sa však o veteránov starajú nielen mimovládky, ale rezort obrany. Prevádzkuje aj dva penzióňy pre vojnových veteránov. V Prahe je súčasťou štruktúr pražskej Ústrednej vojenskej nemocnice. Penzióň v Karlových Varoch je súčasťou rezortnej organizácie VOLAREZA, ktorej činnosť približne zodpovedá našej a. s. HOREZZA, teda zabezpečuje najmä rehabilitácie a rekreácie vojakov. Okrem toho v Čechách majú dve liečebne pre dlhodobo chorých – v pražskej Ústrednej vojenskej nemocnici a v Olomouci.

Bol by záujem zo strany vojenských dôchodcov o vojenské penzióňy aj na Slovensku? Najnovší z výskumov na túto tému sa realizoval koncom minulého roka. Respondentmi boli profesionálni vojaci v aktívnej štátnej službe a bývalí profesionálni vojaci, ktorí nie sú poberateľmi výsluhového dôchodku, no zároveň majú priznané postavenie vojnového veterána. Riešiteľský tím z oddelenia kvality života Sekcie ľudských zdrojov MO SR ho realizoval v spolupráci s rezortným oddelením starostlivosti o vojnových veteránov a vojenských dôchodcov.

V oboch skupinách respondentov sa myšlienka zriaďovať seniorské sociálne zariadenia pre vojnových veteránov a vojenských výsluhových dôchodcov stretla s veľmi pozitívnym ohlasom. Až 81 % novodobých vojnových veteránov z radov profesionálnych vojakov hodnotí myšlienku pozitívne. Na otázku, či by takéto zariadenie v budúcnosti využili, odpovedalo kladne takmer 64 % respondentov (určite áno 16 %; pravdepodobne áno 47,9 %). Viac ako tretina by takéto zariadenia určite alebo pravdepodobne nevyužila.

Rovnako vysoko pozitívne hodnotia myšlienku vojenských penzióňov aj vojnoví veteráni, ktorí nepôsobia v rezorte obrany a nie sú ani poberateľmi výsluhového dôchodku. Podporu vojenským penzióňom prejavilo až 92 % z nich. Využitie penzióňu v budúcnosti ako možné zvažuje 59 % opýtaných. Necelá tretina túto možnosť odmietla. Desatina, uviedla že penzióň pre vojnových veteránov by využili v prípade bezvýchodkovej rodinnej situácie, resp. v prípade, ak by na inú možnosť nemali peniaze.

Značná časť novodobých veteránov si myslí, že jednou z možných a potrebných foriem starostlivosti o veteránov vo vyššom veku je zriadenie tímov sociálnych terénnych pracovníkov.

Už sa síce konali niektoré rozhovory o možnom zriadení penzióňu pre vojnových veteránov, ale ako zdôrazňuje generálna riaditeľka Sekcie ľudských zdrojov MO SR Eleonóra Kišová, ťažisková je skutočnosť, že rezort obrany pripravuje koncepciu starostlivosti o vojnových veteránov, ktorá by mohla riešiť aj tieto otázky. V zmysle programového vyhlásenia vlády by mala byť prijatá už budúci rok.

Text a foto: Pavol Vítko

Nechceme prichádzať o skúsených profesionálov

Profesionálni vojaci budú môcť slúžiť v Ozbrojených silách SR dlhšie. Vyplýva to z návrhu zákona o štátnej službe profesionálnych vojakov, ktorý 4. júna schválila vláda. Ministerstvo obrany prichádza so zmenou preto, že nechce ďalej prichádzať o vycvičených, skúsených a dobre pripravených vojakov.

„Výcvik profesionálneho vojaka stojí rezort obrany nemalé peniaze. Zmenami, ktoré sme pripravili, chceme dať vojakom najavo, že si ich prácu a skúsenosti vážime a povolanie profesionálnych vojakov môže byť celoživotným,“ uviedol minister obrany SR Martin Glváč.

V nadväznosti na tieto zmeny sa zavádza stála štátna služba ako nový druh štátnej služby profesionálnych vojakov. To znamená, že profesionálnym vojakom budú rásť platy po celý čas služby a rozširuje sa aj tabuľka hodnotných platov o dva ďalšie stupne. Takto ich chce rezort obrany motivovať, aby zotrvali v službe dlhšie a neodchádzali do výsluhových dôchodkov. Na druhej strane ozbrojené sily nechcú vo svojich radoch strátiť vojakov, ktorí o službu nemajú záujem. Po splnení nároku na výsluhový dôchodok budú môcť na vlastnú žiadosť odísť a služobný úrad bude povinný ich žiadosti vyhovieť.

Zákon tiež zavádza nové pravidlá vytvárania služobnej kariéry profesionálneho vojaka, ktorými sa posilnia právomoci ve-

liteľov pri povyšovaní. Zákon pamätá aj na kariérny rast profesionálnych vojakov. Ne populárny konkurenčný výber po novom nahradí systém riadenia služobnej kariéry. Zavedie sa tzv. garant vojenskej odbornosti, ktorý bude účelnejšie sledovať kariéru profesionálneho vojaka v rámci jeho vojenskej odbornosti.

Oblasť starostlivosti o profesionálneho vojaka sa po novom rozšíri o špecifickú zdravotnú starostlivosť a o nový druh preventívnej rehabilitácie. Okrem dvojtyždňového rekondičného pobytu a liečebného pobytu v trvaní troch týždňov do zákona pribudne aj preventívna rehabilitácia formou dvojtyždňového aktívneho odpočinku spravidla v mieste pobytu profesionálneho vojaka.

Novinky sa dotknú aj hodnotných zborov. Vojenské hodnotnosti príporčíkov sa transformujú do hodnotného zboru poddůstojníkov.

Zákon by mal po prerokovaní a schválení v NR SR vstúpiť do platnosti od 1. januára 2015.

Na 12-tisíc zaokrúhlil 6. júna počet svojich zoskokov rotný Karol Adamčík. Príslušník vrtuľníkového krídla Prešov je slovenským rekordérom. Na porovnanie – ak by ste dnes začali skákať aj vy a každý deň absolvovali jeden zoskok, dobehnete ho za 33 rokov.

12-tisíc zoskokov

„S parašutizmom som začal ešte pred vojenčinou v rodnom Martine v roku 1979. Na základnej vojenskej službe som sa dostal ako športovec Dukly Prostějov aj do štátnej reprezentácie,“ spomenie 52-ročný borec, ktorý zastáva funkciu mladší inštruktor padákov, výsadkovej a záchranej služby. O tom, že je fakt borec, svedčí skutočnosť, že sa dodnes udržal v štátnej reprezentácii a aj vlani bol majster Slovenska (na fotografii). Poďme však trochu do jeho minulosti. Už v roku 1989 získal bronz na Európskom pohári v Juhoslávii. O rok nato bol s mužstvom československej federácie strieborný a bronzový na majstrovstvách sveta. V súťaži družstiev reprezentoval našu bývalú federáciu naposledy v roku 1992 a Slováci spoločne s Čechmi priviezli z Rakúska dve zlaté. V roku 1995 si z majstrovstiev Európy v Turecku priviezol striebro zo súťaže

jednotlivcov. Striebro v súťaži na presnosť pristátia si priviezol aj z majstrovstiev sveta v Chorvátsku o tri roky neskôr. Potom bodoval aj v ďalších disciplínach. Na majstrovstvách sveta v Rusku bol tretí v akrobacii a má aj bronz z Talianska zo svetového šampionátu v Para-Ski, čo je kombinácia parašutizmu a lyžovania. Okrem ďalších úspechov bol tri razy víťazom na medzinárodných vojenských majstrovstvách. A či sa mu niekedy neotvoril padák? „Áno, už štyri razy,“ odpovie. Prvý raz to bolo, keď mal asi 7-tisíc zoskokov. Ako reagoval? „Jednoducho odpnete hlavný padák, ktorý sa vám napríklad zamotal, a potom otvoríte záchranný. Urobíte skrátka to, čo ste si tisíckrát predtým precízne nacvičovali, myslieť si, že to azda nikdy nebudete potrebovať.“ Áno, aj to učí v Prešove v rámci výsadkárskeho výcviku napríklad pilotov.

Ako sa dokázal tak dlho udržať vo forme? Odpovedá, že sa stará o svoju kondíciu. Najčastejšie si chodí zabehať alebo zaplávať. Ešte pred štyrmi rokmi bol riadny člen Dukly B. Bystrica, ale po redukcii počtov športovcov oddiel parašutistov zrušili. Ostal však v Dukle aspoň ako hosťujúci športovec. Má napríklad zapožičanú špičkovú výstroj, čo je, samozrejme, značná pomoc. No aj tak si časť nákladov musí platiť zo svojho. Do Prešova pritom dochádza z Martina na týždňovky. No je rád, že slúži práve na vrtuľníkovej základni, lebo tu má čiastočne podmienky aj na tréning. Zároveň ďakuje veliteľovi základne, že mu je v tom naklonený. A či skáču aj jeho deti? „Syn má 1200 zoskokov a dcéra 15,“ usmeje sa nestarnúci športovec a rekordér, ktorý sa ako reprezentant tento rok pripravuje predovšetkým na majstrovstvá sveta v Srbsku.

Text: Pavol Vitko
Foto: archív -ka-

Bronz z majstrovstiev Európy

Študent 1. ročníka Akadémie ozbrojených síl voj. Michal Girášek najnovšie obohatil medailovú zbierku o „bronzu“ z 24. Majstrovstiev Európy v pretláčaní rukou, ktoré sa konali 21.- 24.5. 2014 v hlavnom meste Azerbajdžanu v Baku. V juniorskej kategórii 21 ročných (80 kg), v súťaži „pravá“ ruka obsadil 3. miesto a „ľavá“ ruka 4. miesto. Konkurencia na európskom šampionáte bola veľká, v kategórii Michala Giráška pretekali „siláci“ z Turecka, Rumunska, Litvy, Gruzínska, Ruska, Azerbajdžanu.

„Najväčším súperom bol pre mňa ruský majster Európy Pavel Rudnik, ktorý ma nakoniec zdolal v semifinále, a tak mi môj výkon stačil na tretie miesto. Aj toto tretie miesto si veľmi vážim, pretože som oproti vlnajúcej súťaži vo váhovo ťažšej kategórii do 80 kg“. Prezident Slovenskej asociácie v pretláčaní rukou Marián Čapla uviedol: „Nominovali sme športovcov, ktorí mali šancu získať medailu a tí nesklamali“. Slovensko v Baku získalo dovedna 5 medailí a potvrdilo, že patrí k európskej špičke. Študent AOS voj. Michal Girášek pokračuje v príprave na majstrovstvá sveta v pretláčaní rukou, ktoré sa uskutočnia v Litve.

Text: (hg)
Foto: (mg)

ŠTYL

KULTÚRA • ZÁBAVA • VOĽNÝ ČAS

60. Východná

Východná jubiluje dvakrát. Hornoliptovská obec si pripomína 745. výročie prvej zmienky a folklórny festival oslávi jubileum. Šesťdesiaty ročník Východnej sa uskutoční 4. – 6. júla 2014. Východná si pripomenie významné fakty z histórie, pospomína na osobnosti z kruhu účinkujúcich i tvorcov programov, ale predstaví aj súčasné úspešné kolektívy a sólistov z oblasti tanečného i hudobného folklóru.

Folklórny festival Východná je najstarším a najrozsiahlejším celoslovenským festivalom s medzinárodnou účasťou u nás a zároveň vrcholnou prehliadkou tradičnej ľudovej kultúry a jej folklorizovaných prejavov. Medzi priemerne 1 400 účinkujúcimi v desiatkach umeleckých autorských programov sa na ňom každoročne prezentujú i víťazi celoštátnych súťažných prehliadok folklórnych skupín, súborov, detských súborov, ľudových hudieb, speváckych skupín, sólistov muzikantov i tanečníkov. Významná a účastníkmi vítaná je účasť ľudových remeselníkov, výrobcov a umelcov.

Prvý ročník Východnej sa konal ešte pod názvom Slávnosti piesní a tancov 3. júla 1953 a trval len jeden deň. Na druhom ročníku vystúpil aj profesionálny súbor SLUK, ktorý oslavoval 5. výročie svojho vzniku. Tretí ročník slávností už bol dvojdnový. Program tvoril Večer poézie slovenských a ruských klasikov a vystúpenia súborov ľudovej tvorivosti. Ako hosť sa predstavila Lúčnica. Na trojdňové podujatie sa festival vo Východnej rozrástol až od 5. ročníka, keď bol piatkový program zostavený zo súťaží muzikantov a tanečníkov.

Folklórny festival Východná sa za 60 rokov nekonal len trikrát. V roku 1959 boli programy pripravované na Východnú prenesené do Banskej Bystrice na počesť osláv 15. výročia SNP. O dvadsať rokov neskôr – v roku 1979 sa festival vo Východnej neuskutočnil pre chrípkovú epidémiu. No a po tretí raz sa podujatie nerealizovalo v roku 2006 pre neukončenú výstavbu nového amfiteátra.

V ostatnom období je jednou z najzaujímavejších súčastí festivalu množstvo interaktívnych a zážitkových programov, akými sú tanečné, hudobné, spevácke workshopy, remeselné tvorivé dielne a programy pre deti. Festival výrazne prispieva k ožiovaniu, zachováaniu, tvorivému rozvíjaniu i verejnej prezentácii vzácných hodnôt našej klenotnice kultúry.

Jubilujúca Východná pripravuje pestrú škálu programov, z ktorých si môže vybrať každý. Na jednej strane je vrcholnou prehliadkou tradičnej ľudovej kultúry, ktorá sa na pódium amfiteátra predstaví vo forme ľudových tancov, hudby a spevu, ako aj ľudovými výtvarnými prejavmi. No na druhej strane otvára brány i bežným návštevníkom Liptova. Organizátori myslia aj na nich, preto pripravili zaujímavé projekty pre prázdninujúce rodiny s deťmi.

Aktuálne informácie nájdete na internetovej adrese <http://www.festivalvychodna.sk/>

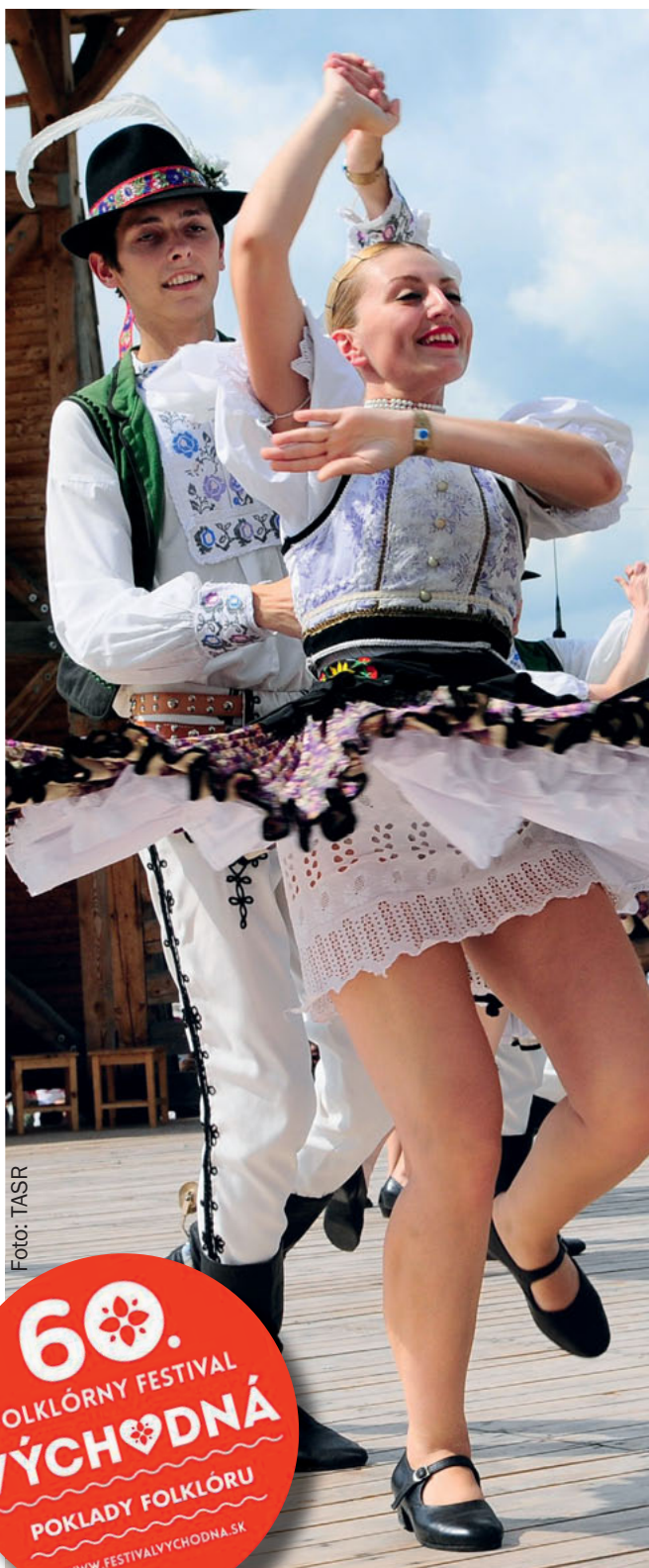

Foto: TASR

Fotografia trikrát inak

Ruské fotoaparáty LOMO boli hnusné, nekvalitné a robili zlé fotografie. Súčasní hipsteri to všetko vyhlásili za pozitívum a spravili z Loma kult. Aby ste mali skreslené obrázky plné škvrn, flakov, škrabancov a čudesných farieb vždy po ruke, prišiel Lomo Instant. Väčší, ťažší, neohrabanejší a ošklivejší ako originál, zato so zabudovanou technológiou okamžitých fotografií Fujifilm Instax Mini s rozmermi 42×64 mm. Predávať sa bude za 150 eur.

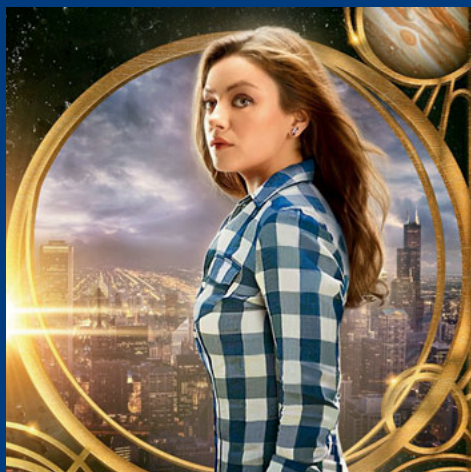

Samsung Galaxy Camera 2 je kompaktný digitálny ultrazoom s 21-násobným priblížením (23 - 483 mm) a optickou stabilizáciou. Malý snímač 1/2,3" CMOS BSI má rozumné rozlíšenie 16,3 Mpx, rozmery zariadenia sú 132,5×71,15×19,3 mm, hmotnosť 283 g. To podstatné je vnútri: úplný operačný systém Android Jelly Bean s nadstavbou TouchWiz, 4-jadrový procesor 1,6 GHz, 2GB operačnej pamäte, úložisko 8 GB a slot na pamäťové karty. Obrázok alebo film možno upraviť na veľkom dotykovom displeji a poslať e-mailom alebo publikovať na internete. O ďalších výhodách spojenia kvalitného fotoaparátu s vreckovým počítačom netreba nikoho presviedčať. Zamrzí len cena 400 eur.

Celkom inak ide na vec „prvý fotoaparát na svete, špecializovaný na pohyblivé obrázky vo formáte GIF“ – OTTO Camera. Projekt z Kickstartera má v retrotele zabudovaný plne prispôsobiteľný počítač Raspberry Pi, objektív s ohniskom 35 mm, svetelnosťou F2.0 a snímač CMOS s rozlíšením 5 Mpx. Dokáže sa pripojiť k internetu, ale najmä k telefónu alebo tabletu, prostredníctvom ktorého sa nastavuje a ovláda. Cena za túto hračku je 199 dolárov.

FILM

Jupiter na vzostupe

Súrodenci Wachowski sa po trilógii Matrix a po Atlase mrakov vracajú s ďalším veľkolepým fantastickým projektom, tentoraz v žánri space opera. Ruská upratovačka, žijúca v Amerike pod menom Jupiter Jonesová (Mila Kunis) netuší, že jej jedinečný genetický materiál ju robí v očiach mimozemšťanov vyvolenou a zároveň extrémne nebezpečnou. Kráľovná vesmíru poverí geneticky vyšľachteného supervojaka Caina Wisea (Channing Tatum) úlohou zlikvidovať ju. Lenže Wise sa namiesto toho do Jupiter zaľúbi a začne ju ochraňovať. V ďalších úlohách účinkujú Eddie Redmayne, Sean Bean, Douglas Booth, Tuppence Middleton a Terry Gilliam.

VIDEO

Stalingrad

Na DVD a diskoch Blu-ray sa k nám dostáva prvý ruský celovečerný 3D film – Stalingrad Fjodora Bondarčuka. Syn legendárneho filmára Sergeja Bondarčuka ho nakrútil s rozpočtom 30 miliónov dolárov vo vysokom rozlíšení pre veľkoformátové kiná IMAX ako 135-minútový príbeh oddielu vojakov, ktorí čelia nepriateľovi v hrdinskom meste na Volge. Do jednej z postáv obsadil aj slávneho otca. Hudbu skomponoval dvorný skladateľ Davida Lyncha Angelo Badalamenti. Stalingrad plný náročných stavieb a kulís, masových scén a digitálnych efektov sa vlni stal najúspešnejším filmom v ruských kinách. Na Blu-rayoch prichádza aj vo verzii 3D!

Krásne a inteligentné

Zabudnite na trápne plastové digitálne napodobeniny hodiniek! Skutočné „smart watches“ sú klasické, v šasi z ušľachtilých kovov, s ručičkami a mechanickým strojčekom – drahším švajčiarskym alebo cenove prístupnejším japonským. V útrobach však ukrývajú aj procesor ARM Cortex, bluetooth, batériu a ďalšiu elektroniku. Začírované sklíčko obsahuje priehľadný displej OLED s dotykovou vrstvou, ktorá vykresľuje všetky možné informácie a umožňuje zadávať príkazy. Hodinky spoločnosti Kairos vydržia na jedno nabitie celý týždeň, nechýba im gyroskop, akcelerometer ani vibračný motorček. Spolupracujú s telefónmi,

tabletmi a ďalšími zariadeniami, používajúcimi operačný systém Android, Windows Phone aj iOS. Možností konfigurácií materiálov ale aj komponentov je veľa a ceny sa pohybujú od 300 do viac než 1 000 eur. Prvé exempláre sa k zákazníkom dostanú pred Vianocami.

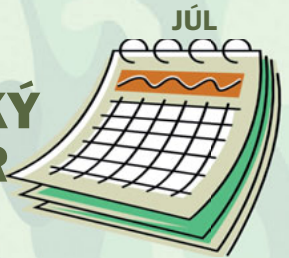
KNIHA

Moje skúsenosti za svetovej vojny

Jozef Klempa v denníku z prvej svetovej vojny zaznamenáva svoj osud bežného vojaka od narukovania cez ruské zajatie, angažovanie v československých légiách až po návrat do oslobodeného Československa. Ponúka obraz každodenného života v zajatí aj v légiách, politické názory obyčajných vojakov, ich vzťah k boľševikom, bielogvardejcom či vedeniu légii. Zaujímavo informuje o každodennom živote ruského človeka, o jeho zvyklostiach i slabostiach. Neexistuje veľa takýchto autentických zápisov účastníkov bojov 1. svetovej vojny na ruskom fronte, ktoré by zaznamenali nielen historické udalosti, ale aj osobné pocity vojakov.

VOJENSKÝ HISTORICKÝ KALENDÁR

3. júl

1914 Zaregistrovali vynález leteckého padáka, autorom ktorého bol slovenský výstahovalec v Amerike Štefan Banič

5. júl

1809 V dvojdnovej bitke pri Wagrame neďaleko Viedne francúzsky cisár Napoleon I. porazil rakúsku armádu vedenú arcivojvodom Karolom. Bola to jedna z najkrvavejších bitiek v 19. storočí.

7. júl

1944 Americké letectvo bombardovalo Škodove závody v Dubnici nad Váhom, kde sa vyrábali delá a letecké motory

14. júl

1789 Vypukla Veľká francúzska revolúcia – útokom parížskeho ľudu na pevnosť Bastilu

1809 V dôsledku dohôd po prehratej bitke Rakúska pri Wagrame sa mesto Bratislava otvorilo Francúzom

17. júl

1554 Hrad Filakovo dobyli Turci; na polstoročie sa stal základom Filakovského sandžaku

1574 Hrady Modrý Kameň, Divín a Drienov dobyli Turci

19. júl

1664 Neďaleko Levíc cisárske vojsko vedené gen. Louisom de Souches napadlo oddiely vedené novozámockým pašom Alim. V jednej z najťažších bitiek s Turkami na našom území zvíťazili cisárske jednotky.

1979 V Nikaragve sandinovskí vzbúrenci dobyli hlavné mesto Managua a vlády sa zmocnila päťčlenná chunta

20. júl

1944 Neúspechom sa skončil atentát na A. Hitlera v jeho hlavnom stane v Rastenburgu, ktorým bol poverený plukovník Claus von Stauffenberg

21. júl

1479 Zmluvou v Olomouci medzi uhorským kráľom Matejom Korvínom a českým panovníkom Vladislavom Jagelovským sa skončila uhorsko-česká vojna. Súčasťou Uhorska sa stali Morava a Sliezsko.

1954 V Ženeve podpísali dohodu o prímerí v indočínskom konflikte. Na jej základe bol Vietnam rozdelený pozdĺž 17. rovnobežky. Na severe vládol komunistický režim, na juhu nacionalistická vláda.

23. júl

1944 Sovietske a poľské jednotky oslobodili koncentračný tábor v Poľsku – Majdanek

26. júl

1944 Ukrajinský štáb partizánskeho hnutia so sídlom v Kyjeve vysadil pri Liptovskej Osade jedenásť parašutistov pod velením P. A. Velička. Bol to prvý výsadek organizátorov partizánskeho hnutia na Slovensku.

28. júl

1914 Rakúsko-Uhorsko vypovedalo vojnu Srbsku, čo viedlo k rozpútaniu 1. svetovej vojny

31. júl

1914 Nemecko vyhlásilo ultimátum Rusku a Francúzsku

1914 Rakúsko-Uhorsko vyhlásilo úplnú mobilizáciu

Zostavila:

Mária Stanová,
VHÚ

VAŠE STAROSTI... ...NA NAŠU HLAVU

? Môžem sa pred vyslaním do operácie medzinárodného krízového manažmentu poistiť pre prípad zranenia alebo smrti aj komerčne?

! Kto sa podrobne zaoberal poistnými podmienkami v komerčných poisťovniach vie, že v podstate všetky majú v rámci životných poistení aj tzv. výluky. Tie sa o. i. vzťahujú na poistné udalosti, ktoré priamo alebo nepriamo súvisia s vojnovými konfliktmi vrátane nasadenia vojakov v mierových misiách a vojenských operáciách. Naša Vojenská podporná nadácia sa však v rámci hľadania pomoci vojakom predsa len pokúsila nájsť cestu. Podarilo sa nám to v rámci rokovania s renomovanou konzultačnou spoločnosťou a jednou z poisťovní. Tieto rokovania trvali dva roky. Rozsah poistného krytia pritom zahŕňa riziká, ako je smrť, smrť pri úraze, trvalé následky po úraze, chorobe, práceneschopnosť či hospitalizácia. Súčasťou poistenia je aj sporenie. Pri tvorbe pravidiel poistného krytia sa o. i. vychádzalo z Doktríny ozbrojených síl Slovenskej republiky. Na základe tohto dokumentu platí, že poistenie sa vzťahuje aj na všetky operácie a nasadenia vojakov podľa bodu 2.073 b.) a c.) tejto doktríny. To znamená že sa týka vojakov, ktorí budú „na základe rozhodnutia príslušných orgánov Slovenskej republiky vyslaní v rámci medzinárodného krízového manažmentu na mnohonárodné operácie NATO, EÚ alebo iných koaličných zoskupení zameraných na zachovanie mieru a bezpečnosti vo svete, na riešenie alebo predchádzanie vzniku krízových situácií, na operácie na podporu mieru, humanitárnych operácií pod medzinárodnou záštitou mimo územia Slovenskej republiky bez geografického obmedzenia, na plnenie úloh v mierových pozorovateľských misiách EÚ, OSN a OBSE.“ Tiež sa týka tých, ktorí „budú poskytovať podporu orgánom verejnej moci Slovenskej republiky, alebo ju poskytovať ako člen medzinárodnej organizácie pri riešení nevojenských hrozieb a pri účasti na riešení krízových situácií.“ Možno povedať, že poistenie sa vzťahuje tak na civilný život vojakov, ako aj na vojenské cvičenia na území SR a mimo SR, plus na celé pôsobenie v misiách a operáciách. Poistné krytie sa vzťahuje aj na záchranné a pomocné akcie pri povodniach a ďalších živelných katastrofách, kde môže byť vojak OS SR nasadený. Príslušné kontakty a viac informácií nájdete na <http://www.vojenskanadacia.sk/poistenie-vojakov/>

Ing. Milan Gajdoš,

správca Vojenskej podpornej nadácie

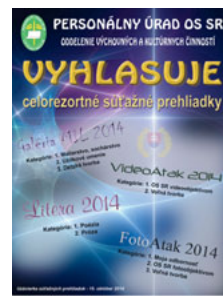
Oživený pancierový vlak

Z povstaleckých vlakov Štefánik, Hurban a Masaryk ostali po vojne na Slovensku len tri vozne. Jeden z nich bol rekonštruovaný a vystavený pred železničnou stanicou vo Zvolene, guľometný sa dostal do Múzea SNP v Banskej Bystrici a tretí, tankový, skončil v šrote. Napriek tomu bol koncom augusta 2009 predstavený verejnosti Pancierový vlak Štefánik. S myšlienkou opätovne ho zostaviť z pôvodných vozňov a replík prišli pracovníci Múzea SNP v Banskej Bystrici a členovia Klubu historickej techniky zo Zvolena. No a o histórii pancierových vlakov v SNP, ako aj o znovu oživení pancierového Štefánika, sa môžeme dočítať v publikácii Oživil sme pancierový vlak. V druhom aktuálnom vydaní, za ktorým stojí Múzeum SNP, nás zostavovatelia Ivan Kocák, Dalibor Lesník, Peter Oravec a Marian Uhrin zoznámia na prehľadných mapách s nasadením všetkých troch vlakov v SNP, ako aj s prezentačnými jazdami Štefánika po Slovensku. Pancierový vlak sa pritom stretol s veľkým záujmom tiež v zahraničí. Tento rok si ho do konca júna mohli pozrieť záujemcovia v Dopravnom múzeu v Bratislave. Ako avizuje generálny riaditeľ Múzea SNP Stanislav Mičev, v auguste, ako inak, privítajú pancierový vlak v srdci Povstania. No a v posledný augustový deň bude nasadený v predváždacej bojovej akcii v okolí Banskej Bystrice. (pv)

Celorezortné súťažné prehliadky

Personálny úrad OS SR vyhlasuje 5. ročník celorezortných súťažných prehliadok pre profesionálnych vojakov ozbrojených síl SR, zamestnancov rezortu obrany, rodinných príslušníkov, ako aj vojenských dôchodcov. V rámci súťaže Galéria MIL bude porota hodnotiť práce v kategóriách maliarstvo a sochárstvo, úžitkové umenie a detská tvorba. Súťaž VideoAtak zahŕňa kategórie OS SR videoobjektívom a voľná tvorba. Literárne práce sa budú posudzovať v kategóriách poézia a próza v súťaži Litera. Štvrtou súťažnou prehliadkou je FotoAtak. Delí sa na kategórie moja odbornosť, OS SR fotoobjektívom a voľná tvorba. Uzávierka súťažných prác je 15. októbra 2014. Vyhlásenie výsledkov celorezortných súťažných prehliadok, ktorých spoluorganizátorom je aj redakcia OBRANA, je plánované na 6. novembra. Práce posielajte na adresu: Personálny úrad OS SR, Demänová 393, 031 01 Liptovský Mikuláš 1 alebo elektronicky na gabriela.sotoniakova@mil.sk, resp. na vladimir.slavik@mil.sk. Viac aj na www.osveta.mil.sk.

100 rokov od Veľkej vojny

V trencianskom posádkovom klube 5. júna sprístupnili výstavu 100 rokov od Veľkej vojny. Jeho vedúci Stanislav Martinák privítal na vernisáži veliteľa trencianskej posádky a veliteľa Síl výcviku a podpory plukovníka Martina Stoklasu, prezidenta Zväzu vojakov SR plukovníka v. v. Tomáša Šveca a ďalších hostí. Prostredníctvom desiatok panelov môžu jej návštevníci sledovať celý priebeh Prvej svetovej vojny (ako pôvodne Veľkú a neskôr Svetovú vojnu pomenovali po roku 1945). Od mobilizácie cez všetky fronty, na ktorých slovenskí vojaci vtedajšej Rakúsko-Uhorskej armády bojovali, cez vzburu slovenských vojakov trencianskeho pešieho pluku v srbskom Kragujevci až po vznik československých légii. Na paneloch sa im prihovárajú listy slovenských vojakov, ktoré prostredníctvom vojenskej poľnej pošty posielali domov. Vo vitrínach sú zbrane rakúsko-uhorskej armády, vojenské rady a vyznamenania.

(jož)

„An army marches on its stomach.“

Napoleon Bonaparte

tain a standard level of efficiency. The extended supply lines required for expanded fronts call for special considerations and procedures to ensure adequate and timely supplies arrive to sustain combat.

Typically, the CSS support utilizes a rear-echelon base to deploy the logistics train from – or several bases, depending on the mission and the size of the force. The base will serve as a staging area for the troops as well as a storage facility for the bulk of the supplies. It may be necessary to stage engineer construction units into the operational area early to improve existing facilities and lines of communication or to construct new ones. In a single or multi-corps theater, a theater army headquarters provides overall management of CSS operations. It establishes priorities, assigns missions, and allocates resources in accordance with the theater army commander's concept of operations. Ideally, a base should have a deep water port and airfield suitable for heavy strategic airlift, located at the end of an adequate road or rail system.

First and foremost consideration that has to be taken into account is fuel requirements. Rapid force movements require transport, which, in turn, raises demand for diesel, kerosene, high-octane fuel, and lubricants. Also, importing **fresh rations to feed the troops and delivering them – along with ammunition – to the combat troops is crucial to the success of any campaign.**

While the requirement for rations and water remains relatively constant, the expenditure of fuel and ammunition will vary far more, not just because of the fluctuation between quiet periods and intense operations, but also depending on the environment. Traversing soft sand and muddy terrain increases consumption, while open terrain may take a heavy toll on the expenditure of tank and artillery ammunition. Also, adverse conditions result in a greater than normal workload on maintenance units.

CSS planners must know priorities for support. This is necessary to ensure that units with the highest tactical priority receive required support first. The commander and his staff provide mission directives, determine CSS requirements, and establish priorities within the unit.

MILITARY ENGLISH

Combat Service Support (CSS)

Pripravila Nadežda Kochmanová • Foto: Staff Sgt. Efrain Gonzalez, U.S. Air Force

However sophisticated terms may be used for explaining the necessity of the logistics support in a combat environment, the simple matter is that Napoleon said it all 200 years ago: no soldier can survive on a battlefield without 4 basic ingredients: food, fuel, ammunition and communications. Other combat support services might be temporarily put on hold – such as medical attention, transport, maintenance, religious services, accounting and personnel management.

But the core – call them sustainment – services are critical: generating combat power requires the conversion of the force's potential, resources, and tactical opportunity into actual capability. Sustainment must support violent and coordinated action, allowing forces to concentrate at the decisive time and place.

CSS is an art: its successful application requires proper synchronization between operational and tactical commanders and their CSS commands, involving the operational positioning and efficient use of all available CSS assets and capabilities, from the industrial base to the soldier in the field. Therefore, inherent to the success of any tactical operation is continuous, sound, logistical planning for adequate support. Shortage of locally available water and the increased maintenance requirements due to adverse environmental conditions (such as sand and dust) may severely affect the operability of combat units requiring increased levels of support to main-

GLOSSARY

- **adverse** [ˈædvɜːs] – nepriaznivý, neprajný;
- **expanded fronts** [iksˈpændɪd frʌnts] – rozťahnuté línie;
- **expenditure** [iksˈpendɪtʃə] – výdavky, spotreba;
- **inherent** [ɪnˈhɪərənt] – vlastný, patriaci k niečomu;
- **multi-corps theater** [ˈmʌlti kɔː ˈθiətə] – bojisko s viacerými armádnymi zbormi;
- **operability** [ˈɒpərəbɪlɪti] – prevádzkyschopnosť;
- **operational positioning** [ˌɒpəˈreɪʃənəl pəˈzɪʃənɪŋ] – operačné nasadenie;
- **rear-echelon** [rɪə ˈeʃələn] – tylový;
- **sustainment** [səʊˈteɪnmənt] – kľúčové na prežitie;
- **temporarily** [ˈtɛmpərəɪrɪli] – dočasne, prechodne;
- **workload** [wɜːkləʊd] – pracovné nasadenie, záťaž.

por. Mgr. Vlasta Kovaľová
Staršia kaplanka
prešovského práporu
logistickej podpory

DUCHOVNÉ SLOVO

Bud' mojím priateľom!

Je to výzva i prosba zároveň. V dobe a spoločnosti, v ktorej sa čoraz viac kladie dôraz na individualizmus, je až nevyhnutná. Jej nevyhnutnosť je pre nás spojená aj s oblasťou, v ktorej pôsobíme. Čo v sebe zahŕňa priateľstvo? V začiatkoch je to najmä o rovnakých názoroch a pohľadoch na svet. To nás spája. Rovnaký štýl humoru, možno rovnaké skúsenosti v doterajšom živote. Časom prerastie do dôvery. Vedomie, že sa mi priateľ neotočí chrbtom, je silným faktorom v priateľstve. A ak hovoríme o priateľstve v našej oblasti, nejde len o pomoc pri nesení ťažkého batoha počas výcviku, ale aj ochotu položiť život za priateľa. Máme takého priateľa? Sme takými priateľmi? Pravdupovediac, sama v tejto chvíli som odhodlaná položiť život za iných, ak by bolo treba, ale ak príde na lámanie chleba... neviem, ako by som sa zachovala. Je dosť možné, že ako priateľ by som zlyhala.

Viem však o niekom, koho sa za priateľa určite oplátí mať. Je ním Ježiš Kristus. Keď pôsobil na zemi, jeho blízki, susedia sa mu často posmievali a urážali ho. Napriek tomu prichádzal do rodnej dediny a matku zveril do starostlivosti svojmu najmilšiemu učeníkovi. Jeho učeníci, keď bolo ťažko, sa rozprchli a Peter dokonca zapieral Ježiša Krista a tvrdil: nepoznám Ho. Napriek tomu ich Ježiš miluje a zveruje im veľké poslanie zvestovať Božie kráľovstvo. Petrovi neskôr hovorí: ty si skala a na tejto skale postavím svoju cirkev. Nemôžem však zabudnúť na to najdôležitejšie, čo Ježiš urobil pre svojich priateľov: položil za nich život! Teda to, o čom my dnes v mnohých prípadoch môžeme len teoreticky debatovať, On skutočne urobil. Položil život za priateľov. Za tých, ktorých miloval. Za tých, ktorí sa mu v slabej chvíli otočili chrbtom. Som vďačná, že mám tohto priateľa po svojom boku. Položím ešte raz otázku: máš takého priateľa? Si takým priateľom? Neviem, aká je tvoja odpoveď, ale viem, že Ježiš Kristus, Boží Syn chce byť tvojím priateľom. Priateľom, ktorý bude pri tebe stáť, či už ty budeš verný, alebo nie. Dobrý alebo zlý, neposlušný. Bude načúvať, keď sa s ním podelíš o radosť zo života, ktorú prežívaš, alebo smútok. Bude pri tebe aj vtedy, keď ho zradíš (len sa nezabudni vrátiť). Ježiš Kristus dnes hovorí aj tebe: bud' mojím priateľom!

Pozor na koleno!

Kolenný kĺb patrí k najčastejšie poraneným častiam ľudského tela. Jeho poranenia sú vo všeobecnosti spôsobené silným ohybom alebo krútiťovou silou pôsobiaceou na koleno, prípadne priamym nárazom alebo úderom pri športe, páde alebo dopravnej nehode.

Vzhľadom na vysokú frekvenciu a intenzitu pôsobenia uvedených síl počas vojenského výcviku a prípadného nasadenia v operácii je i v prostredí profesionálnej armády poranenie kolena jednou z najčastejších príčin obmedzenia, no neraz aj dočasného či trvalého znemožnenia služby.

Vyvrtnutie, natiahnutie, pretrhnutie

Typy poranenia kolena zahŕňajú vyvrtnutie, natiahnutie až pretrhnutie väzivového aparátu kolena, zlomeniny, poškodenie meniskov a poranenia spôsobené preťažením. Vyvrtnutie kolena je poranenie väzivového aparátu stabilizujúceho kolenný kĺb. Predný a zadný skrížený väz stabilizuje koleno v pred a zadnom smere, vnútorný a vonkajší postranný väz zabraňujú pohybu kostí do strán. Natiahnutie kolena vzniká pôsobením veľkého ťahu na väzy a svaly obopínajúce koleno, najmä pri nadmernom ohnutí alebo vystretí až prepnutí kolena. To môže viesť k pocitu bolesti zvonku kolena, ale môže spôsobiť i zníženie rozsahu pohybu poraneného kĺbu. Natrhnutie meniskov vzniká poranením vnútorných štruktúr kolena. Meniskus je väzivovo-chrupavkový, polmesiačikovitý útvar, nachádzajúci sa po okraji vnútornej a vonkajšej časti kolena medzi holennou a stehnovou kosťou. Jeho funkciou je tlmenie nárazov a znižovanie trenia pri pohybe kĺbu. Zlomeniny v oblasti kolena najčastejšie vznikajú priamym nárazom do kosti. Zlomenina jabĺčka vzniká pri priamom dopade na kolená. Poranenia spôsobené preťažením zahŕňajú syndróm patelo-femorálnej bolesti, často označovaný ako „bežecké koleno“ a oslabenie a degeneráciu chrupavky jabĺčka. Tieto poranenia vznikajú v dôsledku mnohopočetných opakujúcich sa poškodení kolenných štruktúr. Môžu byť spôsobené buď vrodenou predispozíciou, alebo nesprávnou mechanikou pohybu kolena.

Rizikovými faktormi poranení kolena sú opakované preťažovanie, nesprávny tréning a telesné aktivity či druhy športu vyžadujúce fyzický kontakt alebo náhle zmeny smeru pohybu. Silové a bojové športy či športy ako basketbal, futbal, hokej či beh zvyšujú riziko poranenia kolena. U žien je vyššie riziko určitých špecifických poranení kolena, obzvlášť predného skríženého väzu a jabĺčka. Určité anatomické špecifiká svalovo-šlachovej stavby tela žien môžu viesť k podráždeniu a zápalu vnútornej strany jabĺčka až poškodeniu jeho chrupavky. Nadváha až obezita môže byť taktiež rizikový faktor poranenia kolena, pretože nadmerná hmotnosť kladie vyššiu záťaž na kĺby dolných končatín. Preťažovanie a pretrénovanie, nesprávny alebo nedostatočný tréning alebo nesprávna rehabilitácia akútnych zranení môže byť tiež predispozičným faktorom jedinca na poranenie kolena.

Príznaky a liečba

Hlavné príznaky poranenia kolena sú bolesť, opuch, začervenanie a zateplenie, citlivosť, ťažkosti s ohýbaním kolena, so záťažou kolena, klikavý alebo praskavý zvukový fenomén, zablokovanie kolena, pocit nestability. Ak je poranenie akútne, hlavnými príznakmi budú bolesť a opuch. Ak ide o poranenie chronické alebo o preťaženie, v popredí bude pocit praskania či prelupovania a občasná, nie trvalá bolesť. Liečba takého poranenia závisí od jeho typu a závažnosti a môže byť konzervatívna, obsahujúca pokojový režim, chladenie, bandážovanie či polohovanie poranenej končatiny s následnou fyzioterapiou. V mnohých prípadoch však vyžaduje chirurgickú liečbu. Čas potrebný na rekonvalescenciu po úraze kolena závisí na type a závažnosti poranenia. Jednoduché vyvrtnutia a natiahnutia vyžadujú približne jeden až dva týždne. Poranenia vyžadujúce artroskopické riešenie potrebujú na liečenie jeden až tri mesiace. V prípade rekonštrukcie väzivových štruktúr sa návrat do plnej predúrazovej fyzickej záťaže odporúča až po šiestich mesiacoch. Dôležitá je liečebná disciplína a spolupráca pacienta s lekárom, resp. fyzioterapeutom.

Poraneniam kolena môžeme predísť viacerými postupmi, ktoré znižujú riziko. Napríklad udržiavaním svalovej sily dolných partií tela, udržiavaním zdravej hmotnosti a používaním vhodnej športovej obuvi. Tiež vhodným tréningom a prevenciou pretrénovania. No a, pravdaže, ak sú pre danú aktivitu či šport predpísané alebo lekárom odporúčané chrániče, treba ich používať.

Text: plk. MUDr. Ján Berc, MPH

(autor je úrazový chirurg a príslušník Poľnej nemocnice ROLE 2E, v súčasnosti pôsobí v bratislavskej Nemocnici sv. Michala)

PSYCHOLÓG RADÍ

kpt. Martin Bittner

Bezútešná hra

Uspokojenie túžby po vzrušení, riziku či napätí je dôležitým faktorom, ktorý od nepamäti výraznou mierou ovplyvňuje ľudské počínanie. Už u malých detí možno neraz sledovať, ako počas hry experimentujú a usilujú sa zažiť niečo nové, neobvyklé, vzrušujúce.

Túžba po nových, neobvyklých zážitkoch a pocitoch postupne narastá, a možnože aj vďaka nej sa mnohí z nás stali vojakmi. Lenže služba v armáde, to nie je len adrenalín, riziko či napätie. Je to aj disciplína, subordinácia, každodenná systematická práca, ktorá nemusí každému zákonite prinášať očakávané vzrušenie. A tak ho niektorí sklamaní a frustrovaní začnú hľadať v čomsi inom. V činnosti, ktorá ruina rovnako aktérov, ako aj ich blízkych, v činnosti, ktorú odborníci zaradili medzi nekonzumné závislosti. Reč je o patologickom hráčstve, pre ktoré sú typické tendencie opakovať určité vzorce správania, strata kontroly a protispoločenské dosahy.

Medzi diagnostické kritériá patologického hráčstva patrí zaujatosť hraním; potreba zvyšovania rizika – nutkanie hrať na dosiahnutie vzrušenia so stále vyššími sumami peňazí; opakované neúspešné pokusy kontrolovať, prerušiť, alebo vzdať sa hrania; nepokoj a podráždenosť pri prerušení alebo zastavení hrania; nelegálne aktivity na získanie peňazí na hranie; hranie ako spôsob úteku od problémov; klamstvá rodine a iným na zakrytie rozsahu hrania; prenášanie zodpovednosti za vyrovnanie dlhu na iných.

Hráčstvo závislého hráča ohrozuje, ba priam zákonite vedie k strate priateľov, práce, kariéry a veľmi často aj rodiny. Nanútená liečba spravidla býva neúčinná. Prognosticky je výhodnejšie, ak sa postihnutý sám dobrovoľne rozhodne liečiť. Uvedomenie si svojej vlastnej závislosti, odhodlanie, prispôbenie sa režimu, zlepšenie schopnosti prijímať a adekvátne spracovávať informácie, to všetko sú predpoklady pre aktívnu účasť na psychoterapeutických programoch a spoluprácu na individualizovanom pláne skutočne účinnej liečby.

Nadporučík Gustav Salmon Zabudnutý rodák z Levoče

Veliteľom jednej zo stíhacích jednotiek cisárskych a kráľovských vzdušných síl bol rodák z Levoče, nadporučík (Oberleutnant) Gustav Salmon. Zostrelil dve nepriateľské lietadlá, bojoval na sočskom fronte, nad Piavou i na Balkáne. Jeho mladý život ukončila tragická havária.

Gustav Salmon mal šľachtický pôvod. Narodil sa 16. decembra 1894 v Levoči. Ako syn generálneho inšpektora náhradného vojska často menil bydlisko. Domovskú príslušnosť mal v juhočeskej Novej Bystřici, žil však aj v Temešvári. V jeho osobných vojenských dokumentoch bolo vždy uvedené miesto narodenia Lőcse – Levoča.

Nad Albánskom

Vyštudoval Tereziánsku vojenskú akadémiu vo Viedenskom Novom Meste a od roku 1914 slúžil v 4. pluku Tirolských cisárskych strelcov. Po vypuknutí prvej svetovej vojny bojoval na východnom fronte, 19. februára 1915 bol počas útoku ťažko zranený. Po návrate z nemocnice ho označili za nespôsobilého ďalšej služby na fronte. Dobrovoľne sa prihlásil k cisárskym a kráľovským leteckým zborom (Kaiserliche und Königliche Luftfahrtruppen).

Od októbra 1915 slúžil ako pozorovateľ v leteckejrote Flik 6 (Fliegerkompanie). Využívala letiská Igalo v Čiernej Hore, Škodra a Kavaja na území Albánska. K jeho úlohám patrili dlhé prieskumné lety hlboko nad nepriateľským územím. Dňa 7. marca 1916 prekonal za viac než štyri hodiny vzdialenosť približne 500 km. Vyslúžil si pochvalu od armádneho veliteľa Ignaza Freiherra Trollmanna. „Nadporučík Gustav von Salmon pôsobí už rok ako pozorovateľ v poli, nad nepriateľským územím absolvoval 39 letov, z toho 35 úspešných prieskumných misí, navyše pri 10 z nich fotografoval a pri 16 z nich bombardoval nepriateľské ciele. Má za sebou i jeden vzdušný boj,“ píše sa v dokumente z októbra 1916.

V osobných spisoch Gustava Salmona sa uvádza, že bol tichej, pokojnej povahy, spolubojovníci ho videli ako ambiciózneho muža s vysokým intelektom. Plynule rozprával po nemecky a maďarsky, no dohodovoril sa i v taliančine a francúzštine. V priebehu októbra 1916 začal s pilotným výcvikom.

Na love nepriateľov

Ako pilot slúžil na juhozápadnom (talianskom) bojisku. V máji 1917 ho prideliť k jednotke Flik 19, ktorá operovala na sočskom fronte, o mesiac prešiel k susednejrote Flik 35. Onedlho si zapísal prvé vzdušné víťazstvo. Skoro ráno 14. augusta 1917 útočil spolu s pozorovateľom nadporučíkom Friedrichom Szedressym na talianske pozície, počas bombardovacej misie napadla ich dvojmiestny stroj Hansa-Brandenburg C.I nepriateľská stíhačka Nieuport. Rakúsko-uhorskí aviatci obratnejšiemu protivníkovi odolávali a Nieuport sa napokon zrútil severne od mesta Gorica. Štábný dôstojník leteckých síl pri Sočskej armáde priznal víťazstvo Salmonovi i Szedressymu. Rodák z Levoče zároveň získal Rad železnej koruny 3. triedy s vojnovou dekoráciou a mečmi.

V decembri sa nadporučík Gustav Salmon stal šéfpilotom stíhacej jednotky Flik 41J (Jagd-Fliegerkompanie), ktorej velil kapitán Godwin Brumowski, najúspešnejší stíhací letec rakúsko-uhorských vzdušných síl. Odvtedy lietal predovšetkým so strojmi typu Albatros D.III Oeffag, ktoré licenčne vyrábala továrňa Oesterreichische Flugzeugfabrik AG z Viedenského Nového Mesta.

Na Silvestra 1917, okolo štvrtej hodiny popoludní, sa nad riekou Piava strhol vzdušný boj. Rakúsko-uhorská stíhacia letka vedená Salmonom napadla britskú eskadru. Salmon zostrelil nad Noventa di Piave jeden stíhací Sopwith Camel, no utrpel zranenie a musel núdzovo pristáť. Jeho bledozelenú stíhačku s červeným pruhom na trupe zastavila až malá vodná priekopa. „Počas vyšetrenia sme našli asi 6 centimetrov dlhú a pol centimetra širokú tržnú ranu na ľavom boku. Zranenie aj na pravom palci na nohe, kosť nebola poškodená,“ dočítame sa v lekárskej správe.

Posledný let

Od mája 1918 Salmon zastával post šéfpilota v stíhacejrote Flik 42J. V júni 1918 sa zúčastnil na poslednej ofenzíve rakúsko-uhorskej armády. Za úlohu mal nielen stíhacie misie, ale aj ostreľovanie nepriateľských pozícií, útok na pozorovacie balón a obranu mostov, ktorými pechota prekonávala rozvodnenú Piavu. Keď veliteľ jednotky kapitán Ladislaus Hány 24. júna 1918 utrpel pri havárii ťažké zranenia, rotu prevzal Salmon. Pod jeho velením dostávali piloti padáky a jeden z jeho podriadených, dôstojnícky zástupca, rodák z Bratislavy Frigyes Hefty sa stal prvým rakúsko-uhorským letcom, ktorý si 22. augusta 1918 zachránil život práve vďaka tejto novinke.

Nový veliteľ musel zápasíť s viacerými problémami. Čerstvo dodané lietadlá mali chybné motory, mladí letci boli zle vycvičení, personálu chýbalo aj najzákladnejšie vybavenie: topánky, uniformy, spodná bielizeň či obyčajné nite na šitie.

Nadporučík Gustav Salmon vzlietol 7. októbra 1918 naposledy. Keď sa počas rutinného cvičného letu zlomila nosná plocha jeho stíhačky Albatros D.III Oeffag, stratil kontrolu nad strojom a havaroval. Bol na mieste mŕtvy. Na konte mal 157 operačných letov.

Text: Mgr. Juraj Červenka

Foto: H. Weishaupt Verlag, Kriegsarchiv Wien

Ťahač raket

ZiL 131 je stredný nákladný trojnápravový terénny automobil ruskej konštrukcie. Nahradil variant ZiL 157 vychádzajúci koncepčne zo štyridsiatych rokov. Moskovský automobilový závod I. A. Lichačova ho vyrábala v rokoch 1966 až 1986. V roku 1986 sa začala vyrábať modernizovaná verzia ZiL 131 N.

Väčšina týchto automobilov bola konštruovaná špeciálne na vojenské využitie. Modernizovaný ZiL 131 N sa vyrábala s benzínovými aj naftovými motormi. Výroba v Moskve sa skončila okolo roku 1994. Modifikované varianty ZiL 131 N sa na Urale vyrábali ešte začiatkom tohto storočia.

Vysoká priechodnosť

Rám podvozka ZiL 131 tvorí nitovaná konštrukcia pozdĺžnych „U“ profilov. Vysokú priechodnosť terénom zvyšoval tvar šasi, ktorý bol riešený zmenšenými vzdialenosťami kolies od predného a zadného nárazníka. Vozidlá boli vybavené teleskopickými olejovými tlmičmi a centrálnym dofukovaním ko-

lies, čo ešte zvýšilo priechodnosť. Chladenie spolu s utesnením motorového priestoru dovoľovali štandardnú brodivosť do hĺbky 1,4 m. ZiL mal trojstupňový systém čistenia prívodu vzduchu k motoru (VPM-3). Umožňoval prevádzku motora v prašnom teréne. Disponoval zdokonaleným palivovým čerpadlom B-10 s vyšším výkonom. Aj vďaka nemu mohlo vozidlo pôsobiť v extrémnych teplotných podmienkach s amplitúdou do 95 °C. Päťstupňová hlavná prevodovka mala synchronizáciu na druhom, treťom, štvrtom a piatom stupni. K dispozícii bola možnosť redukcie otáčok pri jazde v náročnom teréne pomocou prídavnej prevodovky. Osemvalcový vidlicový motor typu ZiL 131 s rozvodom OHV dával vozidlu výkon 110,2 kW. Odpruženie zabezpečovali oblúkové listové pružiny a predné kolesá mali zavesenie na guľových kĺboch so stálym dvojitém prevodom. Na prednú časť rámu podvozka mohol byť osadený výkonný navijak. Maximálne pracovné zaťaženie lana bolo 50 kN.

Spolahlivé koníky

V Československej armáde patril ZiL 131 k najpočetnejším typom nákladných vozidiel ruského pôvodu. Okrem valníkových verzií (ZiL 131 A) a ťahačov sa používali aj skriňové nadstavby s najrôznejším komunikačným vybavením, skúšobnými a rektifikačnými stanicami. Medzi najrozšírenejšie verzie patril sedlový ťahač označovaný ako ZiL 131 V. Tieto automobily boli určené na ťahanie špeciálnych návesov do maximálnej hmotnosti 7 500 kg v nenáročnom teréne. Takzvané „koníky“ mali oproti valníkom skrátený rám, lisované blatníky na zadných dvoch kolesách a najmä kľbový spoj na pripájanie návesu.

Vozidlo v expozícii VHM Piešťany predstavuje ťahač prepravníka PR-11 BM zo systému PLRK S-75M Volchov. Vo výzbroji palebnej batérie bolo 6 ťahačov ZiL 131 V, vybavených jednoosím návesom na prepravu rakety S-75. Prepravník slúžil na dopravu rakiet zem – vzduch k odpaľovacím rampám, ale aj na ich presúvanie počas plnenia oksyličovadlom. Bol vybavený plniacim zariadením s vlastnou nádržou pre oksyličovadlo, s možnosťou spätného prečerpávania. Plnenie fungovalo atmosféricky – na báze pretláčania stlačeným vzduchom.

ZiL 131 V, v. č. 299 710, vojenské poznávacie číslo: 287-81-82 bol vyrobený v Sovietskom zväze v roku 1978. Prvým užívateľom bol VÚ 7509 Praha, neskôr VÚ 4453 Žatec. Koncom roka 1992 vozidlo v rámci delenia federálnej armády ČSFR prevzala Armáda SR a dislokovala ho vo vojenskom útvere v Dunajskej Lužnej. Do zbierok Vojenského historického múzea sa ZiL 131 V dostal v roku 1996. Dnes je súčasťou vonkajšej expozície VHM Piešťany.

Text: Jerguš Váry • Foto: Miroslav Mihálik, VHÚ-VHM Piešťany

Technicko-taktické údaje:

dĺžka – 6 620 mm
šírka – 2 420 mm
výška – 2 480 mm
svetlá výška – 330 mm
výška sedla – 1 500 mm
rozchod kolies: 1 820 mm
schopnosť brodenia – 1 400 mm
motor – karburátorový ZiL 131 8V
chladenie – kvapalinové
typ paliva – benzín
objem – 6 280 cm³
výkon – 110 kW
hmotnosť pohotovostná – 6 460 kg
osádka ťahača – 3 osoby
maximálna rýchlosť – do 80 km/h
základná spotreba – 45 litrov na 100 km,
s návesom 7 ton – 50 litrov na 100 km

Stredný nákladný terénny automobil ZIL 131 V zo zbierky Vojenského historického múzea Piešťany